

Sikkerhedspolitisk barometer: CMS Survey 2024

Kristian Søby Kristensen
Niels Byrjalsen
Mikkel Broen Jakobsen

August 2024

Kolofon

Sikkerhedspolitisk barometer: CMS Survey 2024

Denne rapport er en del af Center for Militære Studiers forskningsbaserede myndighedsbetjening for Forsvarsministeriet og de politiske partier bag forsvarsforliget. Formålet med rapporten er at skabe en faktuel basis for diskussionen om mål og midler i dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Surveyen gennemføres årligt.

Center for Militære Studier er et forskningscenter på Institut for Statskundskab på Københavns Universitet. På centret forskes der i forsvars- og sikkerhedspolitik samt militær strategi. Forskningen danner grundlag for forskningsbaseret myndighedsbetjening af Forsvarsministeriet og de politiske partier bag forsvarsforliget.

Denne rapport er et analysearbejde baseret på forskningsmæssig metode. Rapportens konklusioner er ikke et udtryk for holdninger hos den danske regering, det danske forsvar eller andre myndigheder.

Læs mere om centret og dets aktiviteter på: <http://cms.polsci.ku.dk/>.

Projektgruppe:

Centerleder, ph.d. Kristian Søby Kristensen

Akademisk medarbejder, ph.d. Niels Byrjalsen

Centeradministrator, cand.scient.pol. Mikkel Broen Jakobsen

Studerende Oliver Halkier Kaiser har bistået projektgruppen med databehandling og i redaktionen af denne afrapportering.

ISBN: 978-87-94550-11-6

Indholdsfortegnelse

1. Highlights	1
1.1 Ruslands invasion af Ukraine: et historisk vendepunkt.....	3
1.2 Kina: en selvstændig, tiltagende udfordring.....	6
1.3 Internationalt forsvarssamarbejde: nordisk, europæisk, transatlantisk.....	8
1.4 Forsvarsforliget og forventninger til dets implementering.....	11
2. Metode	13
3. Resultater	15
4. Noter	60

1

Highlights

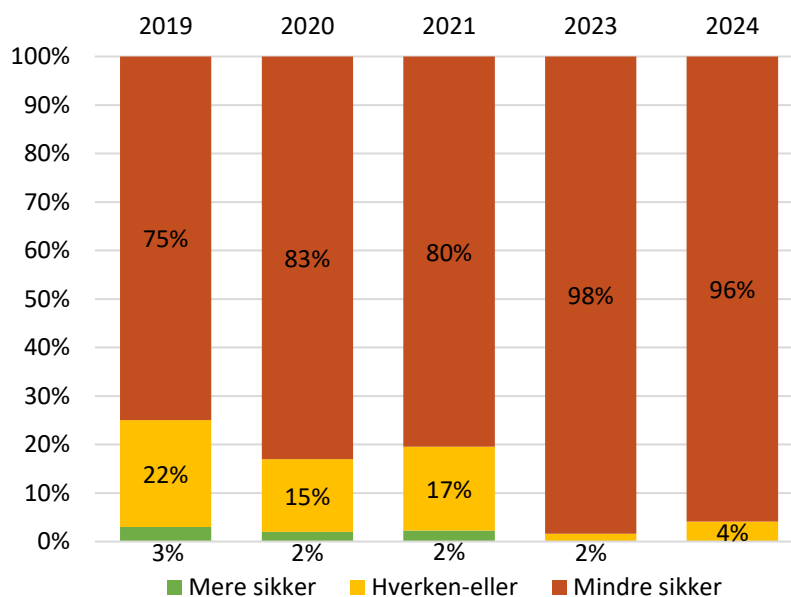
Center for Militære Studier (CMS) udgiver for 10. gang sit sikkerhedspolitiske barometer. Barometret måler trykforandringer i dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik ved at lade politikere, embedsmænd, officerer, journalister, forskere og meningsdannere vurdere betydningen af tidens centrale begivenheder og udviklinger. Dem var der mange af i 2023.

Krigen i Ukraine gik ind i sit andet år. Vesten er begyndt at indstille sig på en langvarig konfrontation med Rusland. NATO er udvidet med Finland og senest Sverige¹ – og fremstår historisk stærk. Splittelse i USA og det kommende præsidentvalg skaber dog stor usikkerhed om alliancens sammenhold. Europa opruster i historisk omfang og styrker sin forsvarsindustri erkendelse af, at truslen fra Rusland ikke er forbigående, og at USA's engagement potentielt er vigende. Danmark har fået en ny forsvarsaftale 2024-2033, der foruden et historisk løft på 190 mia. kr.² udgør et nybrud i måden at lave forsvarsforlig på. I Mellemøsten endte 2023 blodigt med først Hamas' terrorangreb og dernæst Israels krig i Gaza. Og endelig er der de vedvarende udfordringer fra Kina, klimaforandringerne og ustabilitet i det globale syd. Der er mere end nok at spørge ekspertpanelet om.

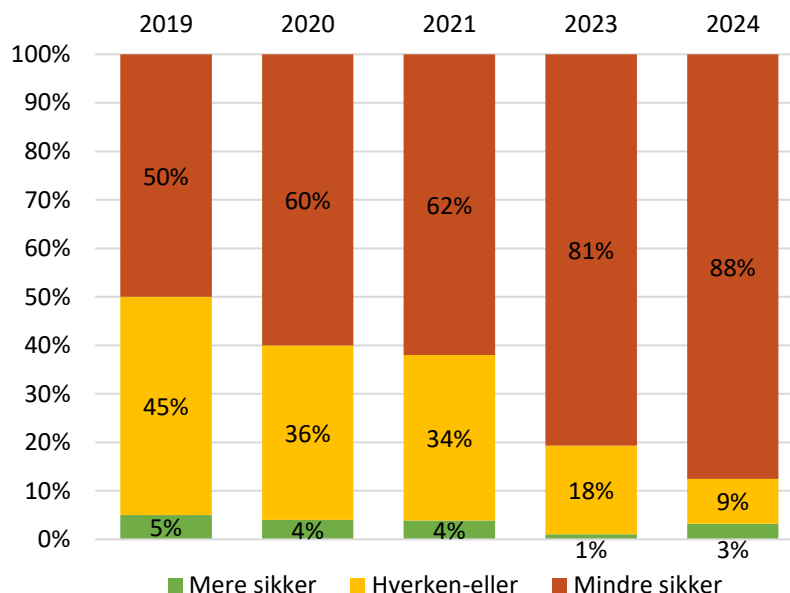
I denne udgave af det sikkerhedspolitiske barometer har vi ligesom tidligere år spurgt de personer, som former, forstår og fortæller om dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Den årlige gentagelse af surveyen giver os mulighed for at undersøge udviklinger over tid og skabe et grundlag for at diskutere både kontinuitet og forandring i respondenternes holdninger. Samtidig kan nye spørgsmål, som knytter sig til aktuelle begivenheder, holdes op mod den generelle udvikling. Dermed kan surveyen også bidrage til en fremadrettet diskussion af dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Det gælder betydningen af trusler og begivenheder, nye samarbejdsmuligheder samt effekten af centrale politiske redskaber og prioriteringer. Tilsammen skaber CMS' sikkerhedspolitiske barometer en platform for en årlig diskussion af udfordringer, mål og midler i dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik.

Dette års undersøgelse er den anden, vi har foretaget, siden Rusland invaderede Ukraine d. 24. februar 2022. Sammenligner man resultaterne med tidligere års undersøgelser, er det tydeligt, at invasionen var et skelsættende øjeblik for Danmark, Europa og verden. Krigen har helt grundlæggende forværret den sikkerhedspolitiske situation og forandret vilkårene for dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Det afspejles i respondenternes vurdering af, om verden omkring Danmark er mere usikker i dag end for fem år siden (figur 1). I 2024 mener 96 pct., at det er tilfældet, hvilket er på tilnærmelsesvist samme niveau som i 2023 (98 pct.) og markant flere end i årene før Ruslands invasion. Samme tendens ser vi i respondenternes vurdering af, om Danmark er mere usikker i dag end for fem år siden (figur 2). At bekymringerne fortsat er store i 2024 vidner om, at respondenterne ikke opfatter krigen betydning som forbigående, men som et historisk vendepunkt.

Figur 1: Hvorvidt respondenterne mener, at verden er mere eller mindre sikker i dag end for fem år siden. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

Figur 2: Hvorvidt respondenterne mener, at Danmark er mere eller mindre sikker i dag end for fem år siden. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

Det er bemærkelsesværdigt, at bekymringen for Danmarks sikkerhed ikke blot er forblevet på samme niveau, men er steget fra 2023 til 2024. Og det på trods af, at NATO i det forgangne år er blevet udvidet, hvilket bredt anses for at bidrage til at gøre Danmark mere sikkert. Det kunne tyde på, at det i Ukrainekrigens andet år står mere klart, at krigen har implikationer, som rækker ud over Ukraine og kan påvirke Danmark mere direkte. Ruslands omstilling til en krigsøkonomi og regimets stigende vilje til at benytte hybride virkemidler som et led i en bredere konfrontation med Vesten kan tænkes at spille ind i respondenternes vurdering. En anden udlægning er, at stigningen i 2024 i mindre grad er relateret til truslen fra Rusland og i højere grad skyldes andre trusler i det forgangne år – fx en stigende bekymring for terrorisme, som uddybes nedenfor.

I de følgende afsnit peger vi på de vigtigste tendenser i dette års sikkerhedspolitiske barometer. Først fremhæver vi en række konkrete eksempler på, hvordan krigen i Ukraine fortsat påvirker respondenternes vurdering af en række områder – fra Vestens Ruslands-håndtering og trusler mod Danmark til dansk forsvars behov for nye kapaciteter. Eksemplerne

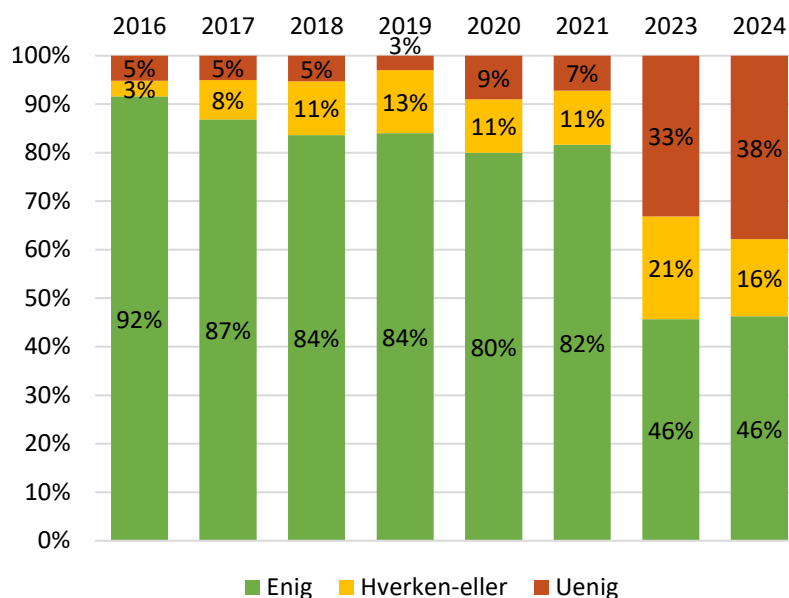
understreger barometrets centrale, overordnede pointe: at Ruslands invasion var et historisk vendepunkt. Dernæst ser vi nærmere på respondenternes syn på udfordringerne fra Kina, som synes at være trængt i baggrunden efter Ruslands invasion, i hvert fald i en europæisk sammenhæng. Det leder os videre til spørgsmålet om Danmarks muligheder for at håndtere de mange sikkerhedspolitiske udfordringer gennem internationalt samarbejde. Afslutningsvist fokuserer vi på ekspertpanelets vurdering af det indgåede forsvarsforlig.

1.1

Ruslands invasion af Ukraine: et historisk vendepunkt

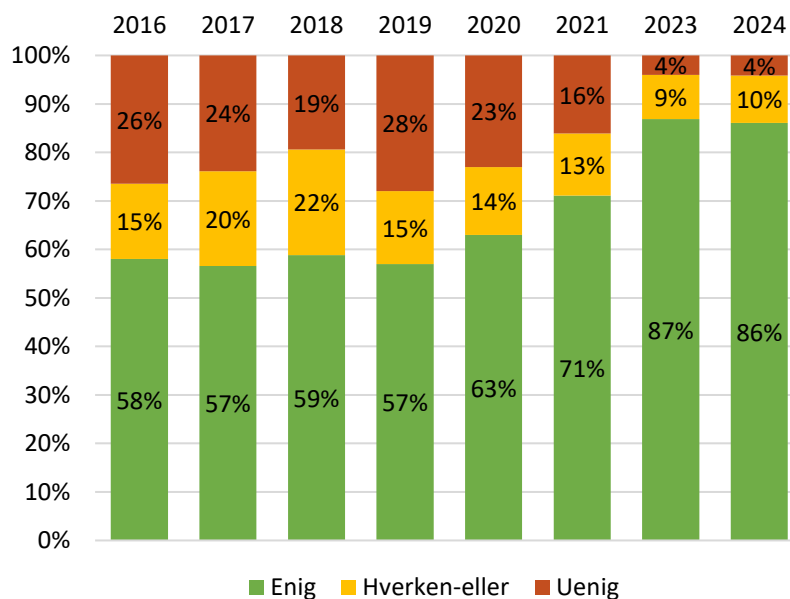
Betydningen af den russiske invasion af Ukraine fremstår ikke overraskende tydeligst i respondenternes vurdering af, hvordan Vesten bør håndtere Rusland. Hvor der i perioden 2016-2021 var stor enighed om, at Vesten burde øge dialogen med Rusland (ca. 80-90 pct.), var opbakningen hertil næsten halveret i 2023 til 46 pct., og det niveau er fastholdt i 2024 (figur 3). Modstanden mod at øge dialogen er i samme periode mangedoblet fra éncifrede procenter i 2016-2021 til næsten 40 pct. i 2024. Det er en markant udvikling, som indikerer, at troen på, at man kan tale sig til rette med Putins Rusland, ifølge mange har vist sig at være en illusion. Det skal samtidig nævnes, at der i 2024 fortsat er flere, som er for øget dialog end imod.

Figur 3: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør øge dialogen med Rusland. Pct. (2016-2021, 2023-2024).

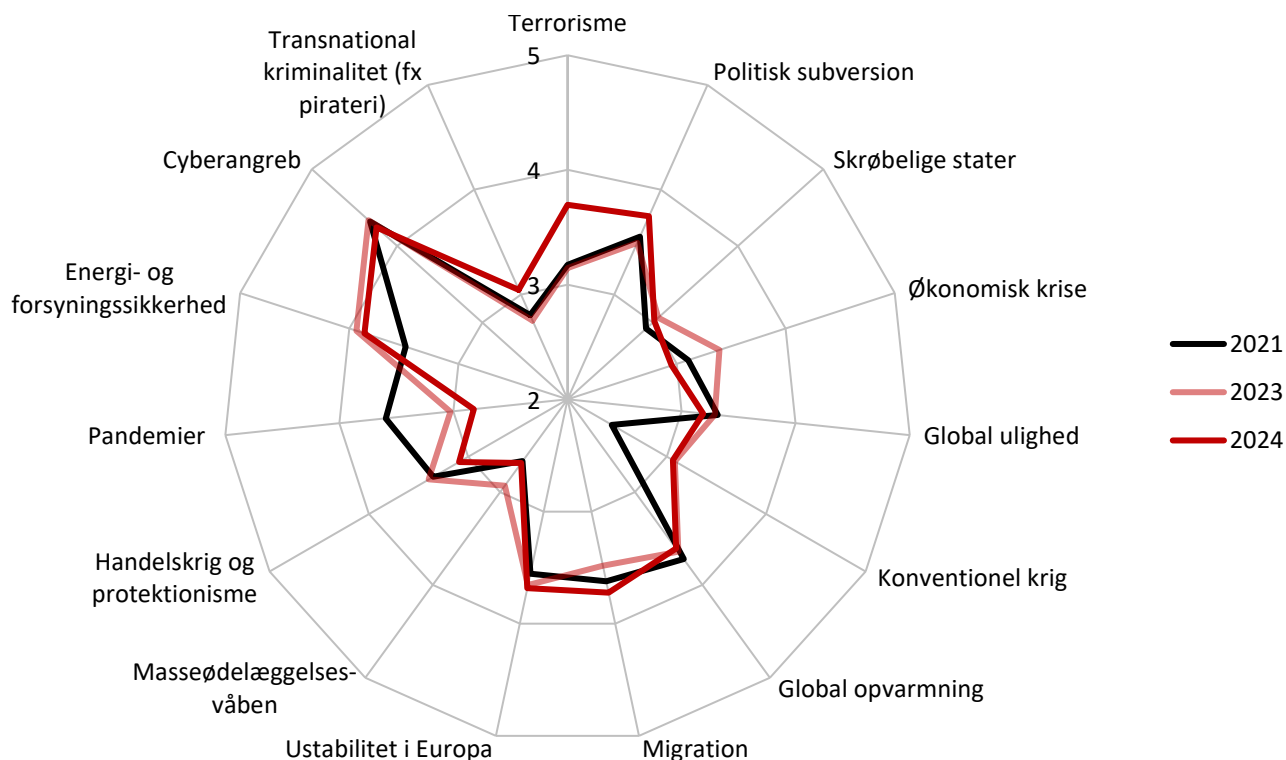
Samme tendens mod en markant hårdere linje over for Rusland genfinder man i respondenternes vurdering af, om Vesten bør øge sin militære afskrækkelse. 86 pct. støtter i 2024 styrket afskrækkelse, hvilket er på samme niveau som i 2023 og en betydelig stigning sammenlignet med årene før 2022 (figur 4). Tendensen viser sig også i vurderingen af en række andre værktøjer, Vesten kan bringe i spil (se figur 26 og 28 i kapitel 3). Fx støtter 80 pct. i 2024 yderligere sanktioner mod Rusland, mens 90 pct. bakker op om yderligere økonomisk og militær støtte til Ukraine. Begge dele er markant højere end før 2022. Der er fortsat stor opbakning til Ukraine blandt respondenterne.

Figur 4: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør styrke sin militære afskrækkelse. Pct. (2016-2021, 2023-2024).

Ruslands invasion ser også ud til fortsat at påvirke respondenternes vurdering af trusler mod Danmark. Det fremgår af figur 5, som sammenligner barometrets trusselvurderinger i 2021, 2023 og 2024. Fra 2021 til 2023 så vi, hvordan især bekymringen for energi- og forsyningsikkerhed og for konventionel krig steg markant i kølvandet af Ruslands invasion og sprængningerne af Nordstream-gasledningerne i Østersøen. Energi- og forsyningsikkerhed steg fra 3,5 til 3,9 på en skala fra 1 til 5 og kom ind på en andenplads efter cyberangreb som den største trussel mod Danmark, mens konventionel krig steg fra 2,4 til 3,1 svarende til en syvendedel af skalaens variationsbredde.

Figur 5: I hvilken grad respondenterne mener, at nedenstående forhold udgør en trussel mod Danmark. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2021, 2023 og 2024).

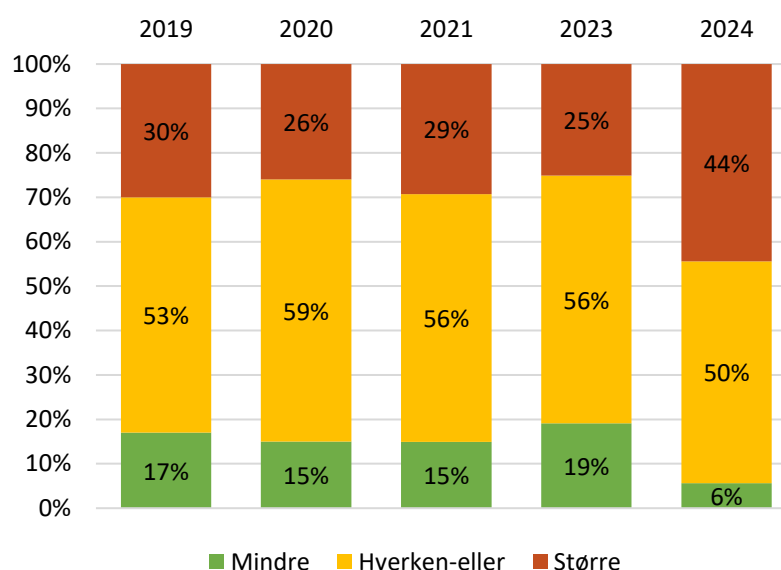

Note: For bedre at kunne se udviklingen viser figuren et udsnit af svarskalaen, fra 2-5, i stedet for 1-5.

I 2024 er niveauet for begge trusler fastholdt i modsætning til bekymringen for økonomisk krise, som er aftaget sammenlignet med 2023. Det vidner om, at den forøgede risiko for anslag mod kritisk infrastruktur vurderes som blivende, og at selv en konventionel krig anses for mindre utænkeligt.

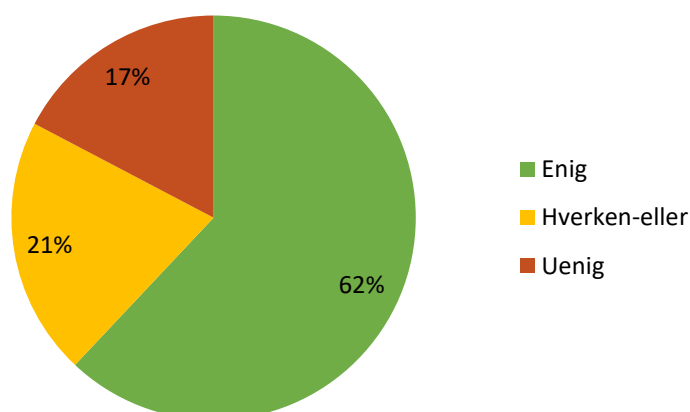
Blandt de mest markante udviklinger i trusler fra 2023 til 2024 er, at bekymringen for terrorisme er steget fra 3,1 til 3,7. Samme tendens ses i respondenternes vurdering af, om udfordringen fra terrorisme mod Europa vil være større om fem år. Det mener 44 pct. i 2024 svarende til en stigning på knap 20 procentpoint i forhold til tidligere år (figur 6). Som mulig forklaring kan Israels krig i Gaza som reaktion på Hamas' terrorangreb d. 7. oktober 2023 fremhæves – og i særdeleshed den opfattelse, at konflikten kan risikere at sprede sig og resultere i en opblussen af terroraktioner mod vestlige samfund.

Figur 6: Hvorvidt respondenterne vurderer, at udfordringerne fra terrorisme mod Europa vil være større eller mindre om fem år. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

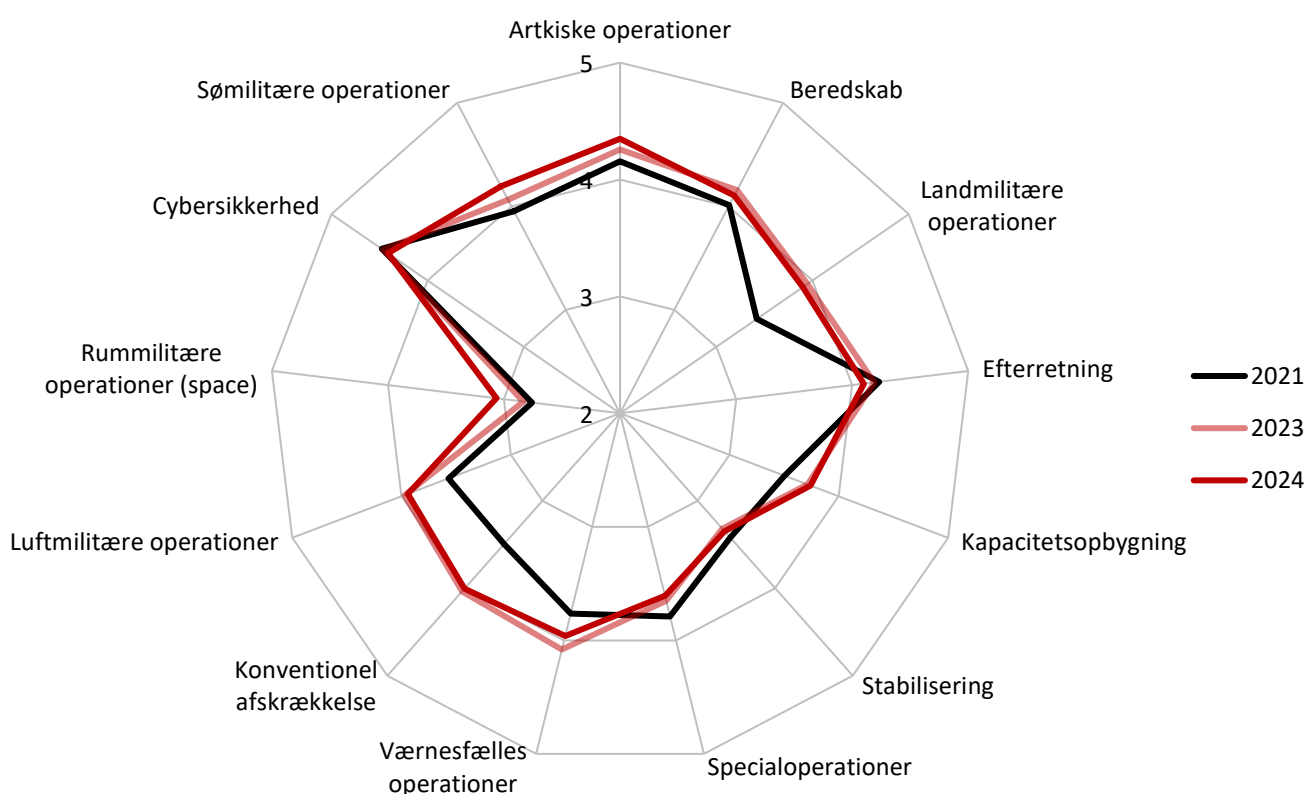
At verden anses for mere farlig og Danmark mindre sikker ser også ud til at påvirke respondenternes holdning til den overordnede tilgang i udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Et markant flertal på 62 pct. mener i 2024, at Danmark bør prioritere pragmatisme over idealisme i sin udenrigs- og sikkerhedspolitiske linje, mens kun 17 pct. mener det modsatte (figur 7).

Figur 7: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør prioritere pragmatisme over idealisme i udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Pct. (2024).

Vendes blikket mod kapacitetssiden, og specifikt mod dansk forsvars behov for at udvikle kapaciteter for at imødegå nye trusler, ser man også en tydelig skillelinje ved Ruslands invasion. Som det fremgår af figur 8, er der på næsten samtlige områder sket en stigning i det vurderede behov fra 2021 til 2023, som så er fastholdt i 2024. Mest markant er stigningen for kapaciteter inden for de traditionelle værn, værnsfælles kapaciteter samt kapaciteter til konventionel afskrækkelse, som i 2023-2024 næsten når op på siden af de traditionelle højdespringere: cyber, Arktis, beredskab og efterretning. Tre fjerdedele af de adspurgte i både 2023 og 2024 mener, at Danmarks bidrag til NATO's kollektive forsvar bør være større, hvilket også er en betydelig stigning sammenlignet med årene før 2022 (se figur 101 i kapitel 3).

Figur 8: I hvilken grad respondenterne mener, at Forsvaret har behov for at udvikle sine kapaciteter på følgende områder inden for de næste fem år for at kunne imødegå nye trusler. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2021, 2023-2024).

Note: For bedre at kunne se udviklingen viser figuren et udsnit af svarskalaen, fra 2-5, i stedet for 1-5.

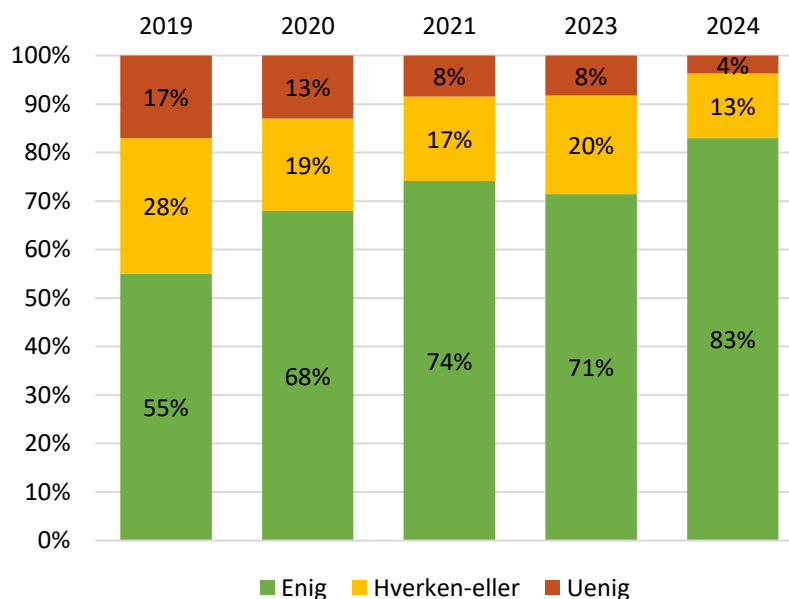
1.2

Kina: en selvstændig, tiltagende udfordring

Mens Rusland har rystet Europa militært, udfordrer Kina den globale orden og Vesten på længere sigt. Sammenligner vi årets resultater med tidligere år, er der fortsat stor konsensus om, at Kina er en sikkerhedspolitisk udfordring for Europa og for Danmark. Adspurgte om en række ikke-militære kinesiske aktiviteter, herunder Kinas langsigtede teknologiske udvikling, brug af økonomiske og handelspolitiske pressionsmidler samt anvendelse af industrispionage, mener et stort flertal på mellem 80 og 90 pct., at disse aktiviteter udfordrer Danmark. Det svarer til eller udgør en mindre stigning i forhold til tidligere år (se figur 33, 34 og 37 i kapitel 3). Den mest markante udvikling finder vi i respondenternes bekymring for moderniseringen af Kinas militær, som gradvist er vokset fra 2019 til 2024. Hvor der i 2019

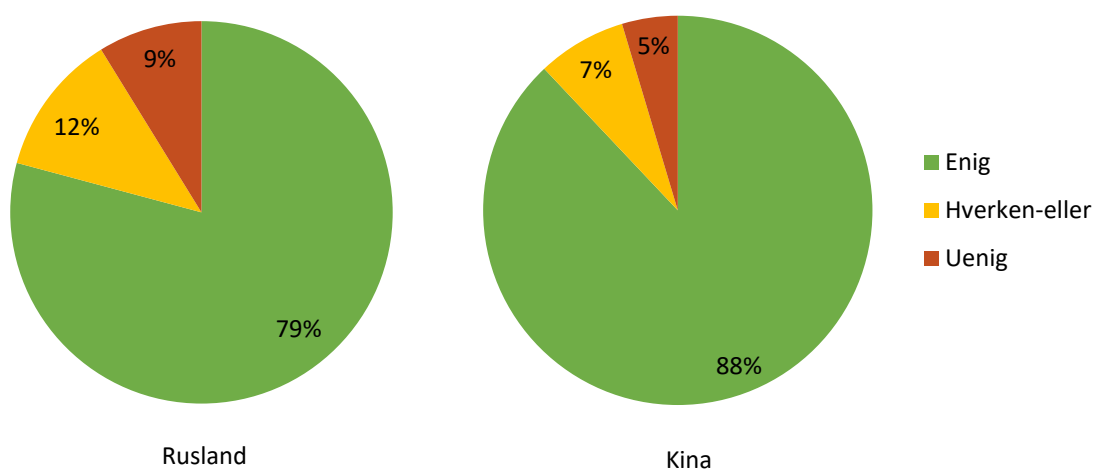
var 55 pct., som så Kinas militær som en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark, er det i 2024 83 pct. (figur 9). Det er en betydelig stigning, som i 2024 bringer udfordringen fra Kinas militære aktiviteter op på samme niveau som dets ikke-militære aktiviteter.

Figur 9: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at moderniseringen af Kinas militær udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2019-2021 og 2023-2024).

Selv om fokus i Europa de seneste år har været rettet mod truslen fra Rusland, er der fortsat en udbredt bekymring for Kina. På flere områder opfattes Kina endda som en større udfordring end Rusland, fx når det gælder landenes aktiviteter i Afrika. Her mener 88 pct. af de adspurgte, at Kinas aktiviteter er en væsentlig sikkerhedspolitisk udfordring for Europa, mens 79 pct. mener det tilsvarende om Ruslands aktiviteter (figur 10). Det gælder også for landenes betydning for Vestens sammenhold, hvor 50 pct. mener, at Kina svækker Vestens sammenhold, mens der for Rusland er tale om 41 pct. (se figur 72 og 71 i kapitel 3).

Figur 10: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at hhv. Ruslands og Kinas aktiviteter i Afrika er en væsentlig sikkerhedspolitisk udfordring for Europa. Pct. (2024).

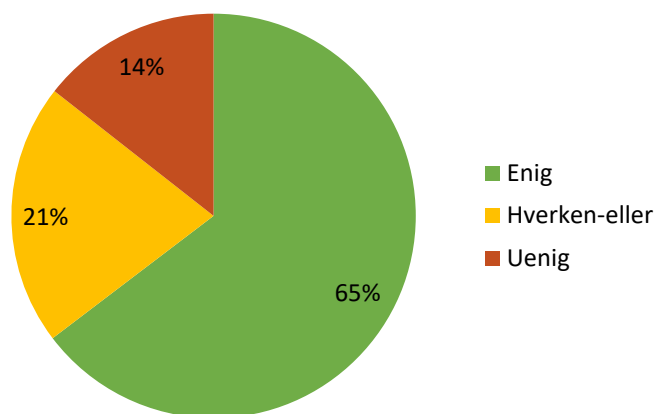
1.3

Internationalt forsvarssamarbejde: nordisk, europæisk, transatlantisk

Ruslands invasion har skabt nyt momentum for internationalt forsvarssamarbejde: i NATO med udvidelsen af Finland og Sverige, og i EU med nye initiativer i den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, bl.a. målrettet en styrkelse af europæisk forsvarsindustri.

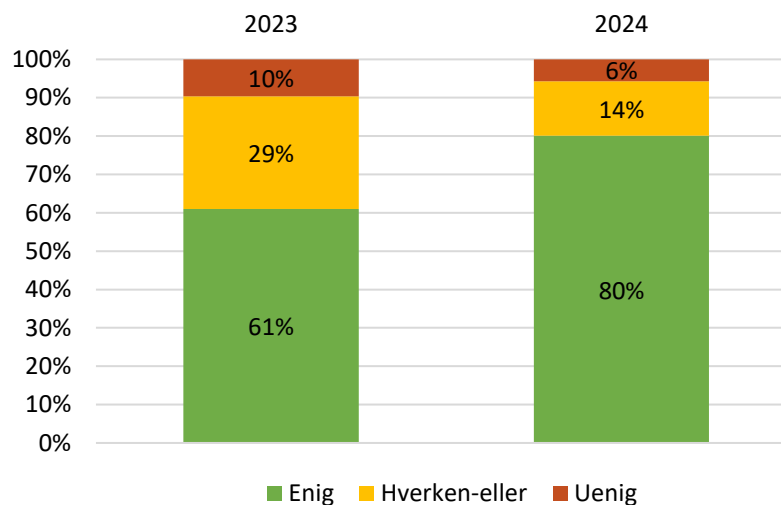
Blandt respondenterne er der grundlæggende stor opbakning til, at Europa tager større ansvar for sin egen sikkerhed. Det viser figur 11. 65 pct. er enige i, at EU bør søge strategisk autonomi i forhold til USA, mens kun 14 pct. er uenige. Det understreges også af, at hhv. 87 pct. og 88 pct. mener, at EU og Danmark bør gøre mere for at styrke europæisk forsvarsindustri (se figur 79 og 95 i kapitel 3).

Figur 11: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at EU bør søge strategisk autonomi i forhold til USA. Pct. (2024).

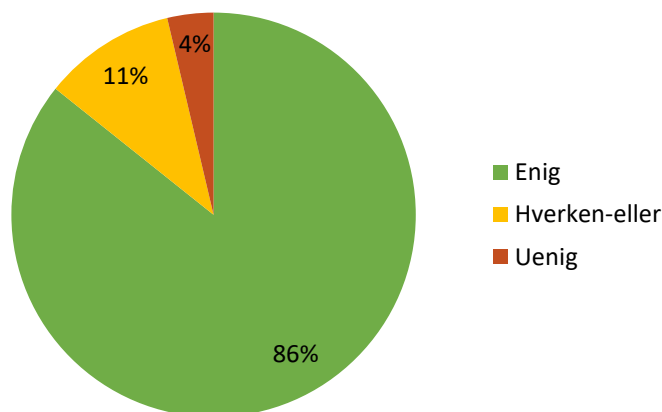
Parallelt med den store opbakning til EU som sikkerhedspolitisk aktør ser vi blandt respondenterne en voksende bekymring for udviklingen i USA. Det fremgår af figur 12. Andelen, der mener, at valget af en republikansk præsident i 2024 vil påvirke Vestens sammenhold negativt, er vokset fra ca. tre femtedele i 2023 til fire femtedele i 2024. Samtidig mener 85 pct., at polariseringen i USA vil påvirke Vestens sammenhold negativt (se figur 68 i kapitel 3). Denne bekymring over den fremtidige amerikanske kurs i alliancepolitikken er – i kombination med behovet for oprustning – muligvis en væsentlig del af forklaringen på opbakningen til, at EU skal spille en større sikkerhedspolitisk rolle.

Figur 12: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, valget af en republikansk amerikansk præsident i 2024 vil få en negativ betydning for Vestens sammenhold. Pct. (2023-2024).

Opbakningen til EU er dog ikke sket på bekostning af NATO. Det fremgår af figur 13, hvor 86 pct. mener, at øget forsvarssamarbejde i EU er til gavn for NATO. Sammenholder vi det med, at 92 pct. af respondenterne i 2024 mener, at NATO-udvidelsen gør Danmark sikrere, at 68 pct. mener, at NATO bør spille en større rolle i Arktis (hvilket er 20 procentpoint flere end i 2021), og at tre fjerdedele mener, at Danmark bør bidrage mere til NATO's kollektive forsvar, så fremstår NATO fortsat som den vigtigste garant for Danmarks og Europas sikkerhed (se figur 74, 63 og 101 i kapitel 3).

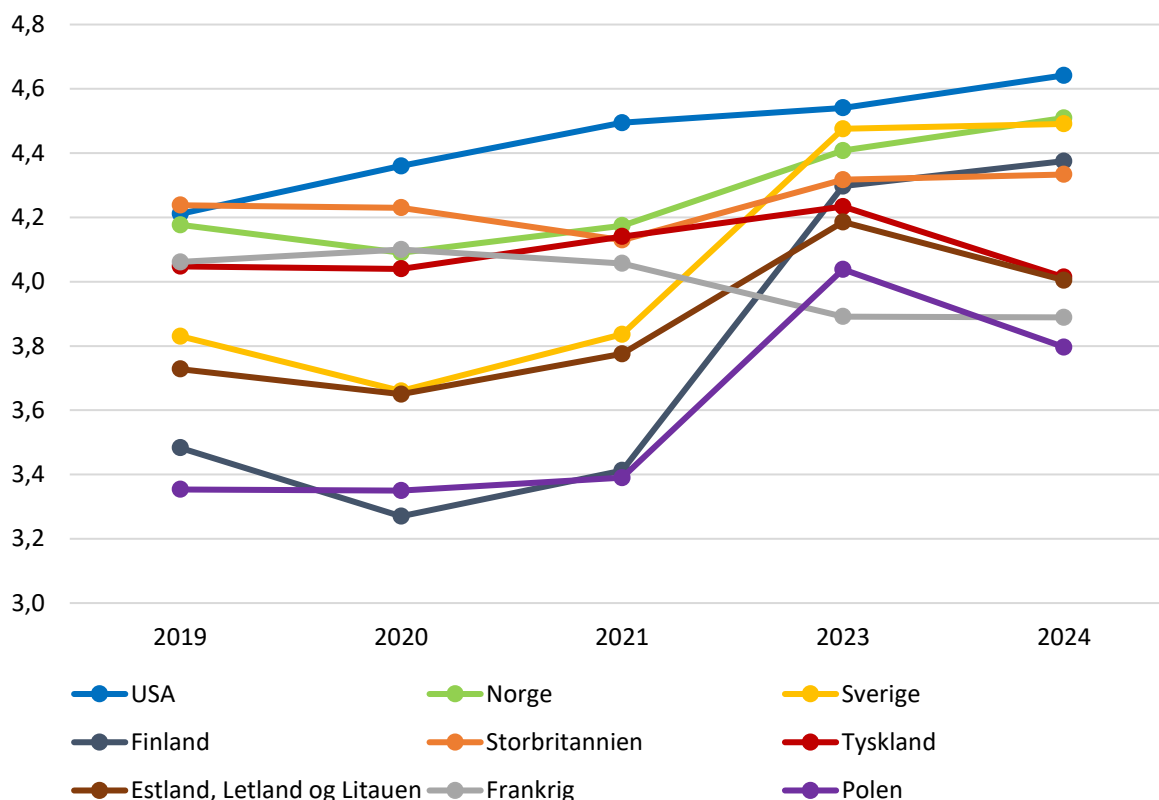
Figur 13: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at øget forsvarssamarbejde i EU er til gavn for NATO. Pct. (2024).

Den nordiske udvidelse af NATO åbner samtidig nye muligheder for at supplere det transatlantiske og europæiske forsvarssamarbejde med et tættere nordisk samarbejde. Blandt respondenterne er der en stor tro på, at Finlands og Sveriges optagelse i forsvarsalliancen vil føre til et forstærket nordisk samarbejde. Det mener 89 pct. (se figur 76 i kapitel 3). En bekymring kunne være, at Danmark står til at miste indflydelse i NATO som en konsekvens af optagelsen af to nordiske lande, der i kraft af deres størrelse og geografiske placering er strategisk vigtige for alliancen. Den bekymring deles dog ikke af et flertal af vores respondenter: 56 pct. erklærer sig uenige i, at Danmark vil miste indflydelse (se figur 77 i kapitel 3).

Potentialet for et tættere nordisk forsvarssamarbejde er også afspejlet i respondenternes vurdering af, hvilke lande Danmark har fordel af at operere militært sammen med. Figur 14 viser udviklingen fra 2019 til 2024, og igen fremstår et tydeligt *før* og *efter* 2022. Værdien for det danske forsvar af at kunne operere militært sammen med centrale partnerlande blev (med undtagelse af Frankrig) vurderet at være højere i 2023 end i 2021. Værdien af at operere sammen med Sverige og Finland steg betydeligt.

Figur 14: I hvilken grad respondenterne mener, at det danske forsvar har fordel af at operere militært sammen med følgende lande. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2019-2021, 2023-2024).

Note: For bedre at kunne se udviklingen viser figuren et udsnit af svarskalaen, fra 3,0 til 4,8, i stedet for 1-5.

Betragter man udviklingen fra 2023 til 2024, er det bemærkelsesværdigt, at værdien af at kunne operere militært sammen med de nordiske lande fastholdes på et højt niveau og indplacerer sig lige mellem de to historisk set foretrukne samarbejdspartnere, USA og Storbritannien. Omvendt stagnerer niveauet for Kontinentaleuropa, herunder Frankrig og Tyskland. Det kunne tyde på, at det ikke er med deltagelse i europæiske missioner, at respondenterne ser Danmark få størst nytte ud af EU-forsvarssamarbejdet. Det kan snarere være igennem deltagelse i andre EU-initiativer såsom forsvarsfonden (EDF), det permanente strukturerede samarbejde (PESCO), den europæiske fredsfacilitet (EPF) og det europæiske forsvarsindustrielle program (EDIP). En anden udlægning er, at Danmark – som relativt nyt fuldgældigt medlem af EU's forsvars- og sikkerhedspolitik – har begrænset erfaring med EU's missioner, og at der med tiden kan blive opbygget positive erfaringer i forbindelse med det danske forsvars deltagelse heri.

Vil du vide mere om EU's forsvars- og sikkerhedspolitik efter Ruslands invasion af Ukraine?

Så kan du læse CMS-rapporten: [A Wake-up Call for a European Security Provider? EU Security and Defence Policy, the War in Ukraine, and the End of the Danish Opt-out](#) af Clemens Binder, 2024.

Vil du vide mere om betydningen for Danmark af Finlands og Sveriges optagelse i NATO?

Så kan du læse CMS-rapporten: [Den nordiske udvidelse af NATO: Forsvars- og sikkerhedspolitiske implikationer for Danmark](#) af Niels Byrjalsen og Kristian Søby Kristensen, 2024.

1.4

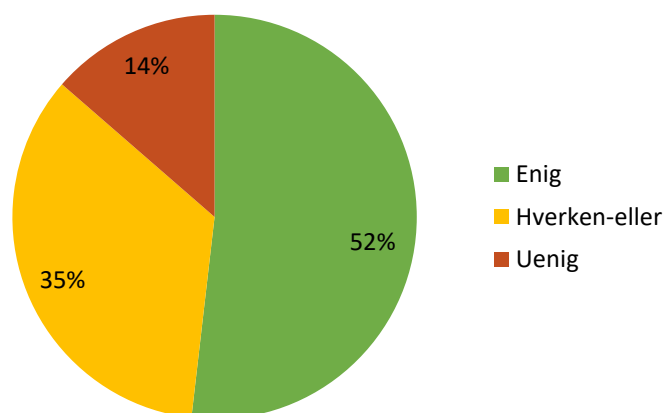
Forsvarsforliget og forventninger til dets implementering

Nationalt har Danmark reageret på Ruslands invasion ved at vedtage først et nationalt kompromis og dernæst et forsvarsforlig for 2024-2033 med et historisk løft af forsvarsbudgettet på 190 mia. kr. Forliget repræsenterer et nybrud i måden at lave forsvarspolitik på i Danmark pga. dets 10-årige horisont og udformningen som et rammeforlig, der udmøntes i en række delaftaler. I sin substans udgør forliget en reorientering mod Rigsfællesskabets nærområde (Arktis og Østersøen) med fokus på bidrag til NATO's kollektive forsvar og afskrækkelse samt en styrkelse af den bredere samfundssikkerhed i Danmark.

Vi har bedt respondenterne vurdere forligets økonomiske ramme, den nye forligsmodel samt forligets overordnede prioriteringer. Med hensyn til forligsrammen er der stor opbakning til at forøge den ud over de 150 mia. kr., som oprindeligt var afsat. 81 pct. mener, Danmark bør leve op til sin NATO-forpligtelse om at bruge 2 pct. af BNP på forsvarsområdet uden at medregne støtten til Ukraine, mens 59 pct. mener, at forsvarsbudgettet bør øges til mere end 2 pct. af BNP i forligsperioden (se figur 115 og 116 i kapitel 3). Med den seneste tilførsel af midler er forligsrammen nu oppe på 190 mia. kr., og ønsket blandt flertallet af vores respondenter er dermed til en vis grad blevet mødt, om end støtten til Ukraine i skrivende stund fortsat medregnes.

Hvad angår forligsmodellen støtter 75 pct. i 2024 en forligsperiode på 10 år. 42 pct. forholder sig skeptisk til, om modellen vil øge tempoet i opbygningen af forsvaret (se figur 118 og 119 i kapitel 3). Til gengæld mener 52 pct., at modellen vil styrke forsvarsforligskredsens indflydelse (figur 15).

Figur 15: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den nye forligsmodel styrker forsvarsforligskredsens indflydelse. Pct. (2024).

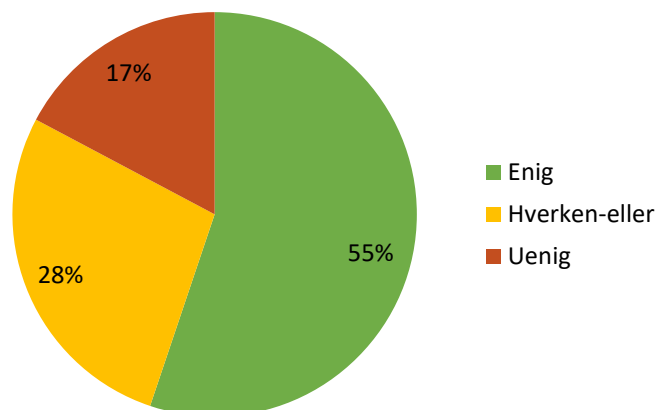

Der er dog en større usikkerhed forbundet med respondenternes svar på disse spørgsmål end de andre spørgsmål i årets survey pga. en større andel 'ved ikke'-svar. Det udgør en pointe i sig selv: Med den nye forligsmodel har dansk forsvarspolitik bevæget sig ind i ukendt land, og selv de fremmeste forsvars- og sikkerhedspolitiske eksperter har svært ved at vurdere, hvad effekten vil blive. I næste års undersøgelse vil respondenterne have et bedre grundlag at vurdere forligsmodellen på, da udmøntningen af forliget vil være nået ét år længere, og der kan gøres status på, hvor mange af intentionerne i rammeforliget, som det er lykkedes at realisere.

Med hensyn til rammeforligets substans er der blandt respondenterne stor opbakning (79 pct.) til en reorganisering af ledelsesstrukturen i Forsvarsministeriets koncern, som et ekspertudvalg ifølge forligsteksten skal komme med anbefalinger til. 71 pct. af de adspurgte mener, at en sådan reorganisering bør omfatte, at forsvarschefen får helhedsansvaret tilbage (se figur 133 og 134 i kapitel 3).

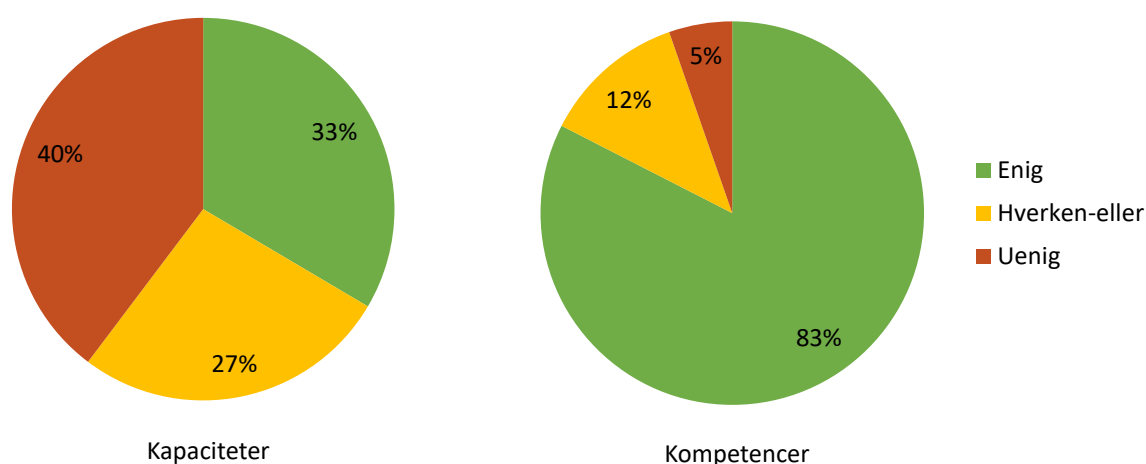
Tre fjerdedele bakker op om en udvidelse af værnepligten (som jf. delaftale 2 siden er blevet aftalt i en særskilt forligskreds), mens 58 pct. kan se ræson i at oprette et ministerium for samfundssikkerhed (se figur 128 og 135 i kapitel 3). I en prioritering af, hvilke dele af Rigsfællesskabets nær-område – Arktis/Nordatlanten eller Østersøen – der bør vægtes højest, mener et flertal på 55 pct., at Arktis og Nordatlanten bør prioriteres højere end Østersøen, mens 17 pct. er uenige i den disponering (figur 16). Det er en bemærkelsesværdig forskel, der taler ind i den bredere diskussion om dansk forsvars prioritering af forskellige geografier og opgaver, nationalt såvel som i NATO-rammen.

Figur 16: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Arktis og Nordatlanten bør prioriteres højere end Østersøen. Pct. (2024).

Slutteligt skal det fremhæves, at der blandt respondenterne er stor enighed om, at udvikling og fastholdelse af kompetencer er den største udfordring i opbygningen af forsvaret. Det mener 83 pct., som det fremgår af figur 17. Til sammenligning svarer 33 pct., at integrering af nye kapaciteter og teknologier er den største udfordring for forsvaret.³

Figur 17: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den største udfordring i opbygningen af Forsvaret er hhv. udvikling og fastholdelse af kompetencer og integrering af nye kapaciteter og teknologier. Pct. (2024).

Vi har i ovenstående afsnit præsenteret, hvad vi mener er de vigtigste highlights og tendenser fra dette års sikkerhedspolitiske barometer. Undersøgelsen spænder bredere, og i kapitel 3 præsenterer vi derfor undersøgelsens samlede resultater. Først vil vi dog kort redegøre for, hvordan surveyen, der ligger til grund for det sikkerhedspolitiske barometer, er blevet gennemført.

2

Metode

Det sikkerhedspolitiske barometer 2024 er udarbejdet på grundlag af en online spørgeskemaundersøgelse foretaget af Center for Militære Studier ved Institut for Statskundskab på Københavns Universitet i perioden fra d. 18. december 2023 til d. 15. januar 2024. Spørgeskemaet er foretaget blandt personer med særlig viden, indsigt og erfaring inden for dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Undersøgelsen formidler, hvad de personer, som må formodes at have den største viden om dansk udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik, mener om nuværende tendenser, forandringer og udviklinger.

Surveyen blev sendt ud til 569 respondenter, herunder højtstående ansatte i centraladministrationen og i Forsvaret, politikere, forskere, meningsdannere og folk fra erhvervslivet. I udvælgelsen af respondenter er der taget hensyn til at sikre en bred repræsentation af interesser, og det er blevet tilstræbt at skabe en ligelig fordeling af personer inden for og uden for det politiske system. Det sikkerhedspolitiske barometers datagrundlag trækker dermed på et bredt udsnit af danske eksperter svar.

Svarprocenten for undersøgelsen var 38,3 pct., svarende til 218 respondenter, hvilket vurderes som et acceptabelt datagrundlag for undersøgelser af denne karakter. Tabel 1 viser fordelingen af respondenter, der kategoriseres som respondenter fra statsmagten og respondenter uden for statsmagten. Tabellen viser en overrepræsentation af respondenter uden for statsmagten, hvilket man bør være opmærksom på i tolkningen af resultaterne.

Tabel 1: Andelen af respondenter fra statsmagten og uden for statsmagten blandt hhv. adspurgte og indkomne svar. Antal, 2024. Procent i parentes.

	Statsmagt	Ikke-statsmagt	Total
Adspurgte	229 (40,2 %)	340 (59,8 %)	569 (100 %)
Svar	65 (29,8 %)	153 (70,2 %)	218 (100 %)

Tabel 2 viser fordelingen af forskellige erhvervsgrupper blandt de adspurgte og de, som har besvaret undersøgelsen. Kolonnen "Svarprocent i gruppen" viser, hvor stor en andel af de adspurgte inden for hver erhvervsgruppe, der har besvaret spørgeskemaet. Som tidligere år viser tabellen, at forskere udgør den største gruppe blandt både adspurgte og respondenter. Ligesom tidligere år er Forsvaret, forskere, journalister og erhvervs- og brancheorganisationer overrepræsenteret i svarprocent relativt til deres andel af adspurgte. Ligeledes er der en underrepræsentation af politikere og embedsmænd, som har en væsentlig lavere svarprocent end de øvrige erhvervsgrupper. Til forskel fra tidligere år ses nu en overrepræsentation i kategorien NGO'er og andet.

Tabel 2: Andelen af forskellige erhvervsgrupper blandt hhv. adspurgte og indkomne svar. Antal 2024. Procent i parentes. Svarprocent inden for hver erhvervsgruppe i kolonnen til højre.

		Adspurgte	Svar	Svar-% i gruppen
Statsmagt	Politikere	57 (10,0 %)	7 (3,2 %)	12,3 %
	Embedsmænd	105 (18,5 %)	26 (11,9 %)	24,8 %
	Forsvaret	67 (11,8 %)	32 (14,7 %)	47,8 %
Ikke-statsmagt	Forskere	188 (33,0 %)	77 (35,3 %)	41,0 %
	Journalister	41 (7,2 %)	17 (7,8 %)	41,5 %
	Erhvervs- og brancheorganisationer	68 (12,0 %)	36 (16,5 %)	52,9 %
	NGO'er og andet	43 (7,6 %)	23 (10,6 %)	53,5 %
	Total	569 (100 %)	218 (100 %)	38,3 %

I det sikkerhedspolitiske barometer kan der skelnes mellem spørgsmål af mere generel karakter og spørgsmål, der knytter sig til specifikke og aktuelle problematikker. Mange af spørgsmålene har været formuleret som påstande, hvor respondenterne kunne erklære deres grad af enighed eller uenighed ved at svare 'meget enig' / 'i meget høj grad', 'enig' / 'i høj grad', 'hverken-eller', 'uenig' / 'i lav grad', 'meget uenig' / 'i meget lav grad'. For overskuelighedens skyld præsenteres undersøgelsens resultater ved at slå de to positive og de to negative kategorier sammen. Det vil sige, at kategorierne 'meget enig' og 'enig' er slået sammen til kategorien 'enig', mens kategorierne 'uenig' og 'meget uenig' er slået sammen til 'uenig'. 'Ved ikke'-svar er konsekvent udeladt af resultaterne, mens neutralkategorien 'hverken-eller' altid er medtaget. Udeladelsen af 'ved ikke'-svar betyder, at datagrundlaget for udregningen af den deskriptive statistik i de enkelte figurer ofte vil variere fra de i alt 218 modtagne besvarelser. Fratagelsen af 'ved ikke'-svar vurderes ikke som et problem for undersøgelsens gyldighed. Såfremt mere end 10 pct. af respondenterne til et spørgsmål har afgivet et 'ved ikke'-svar, vil det fremgå af en note ved den tilhørende figur.

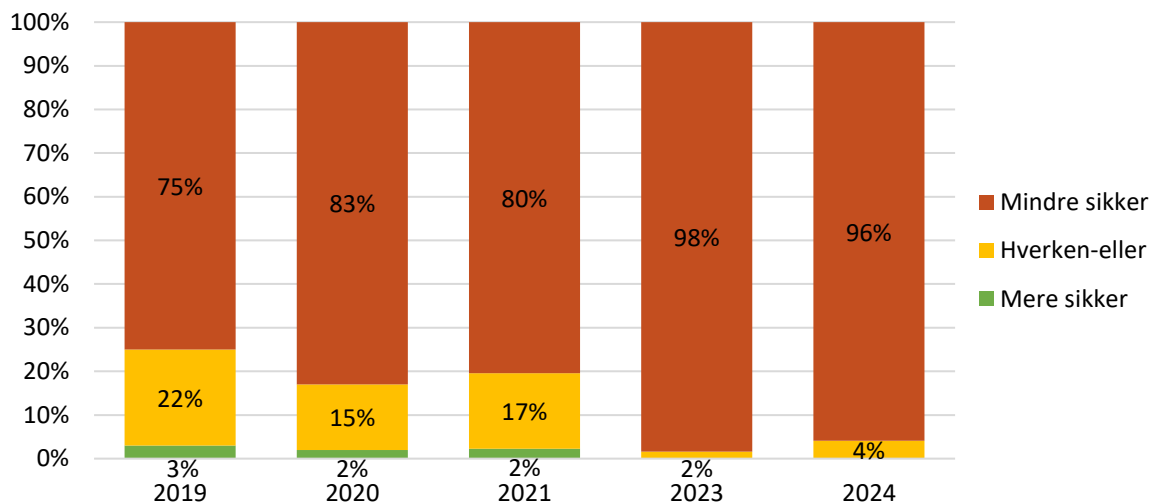
Det eksakte antal gyldige besvarelser af hvert spørgsmål er tilgængeligt via download af undersøgelsens datasæt på CMS' hjemmeside. Af hensyn til den grafiske fremstilling er resultaterne vist som hele procentsatser uden decimaler. Oprundingen af resultaterne betyder, at summen af svarene i nogle figurer afviger +/- 1 pct. fra 100 pct. Svarene er fortrolige og er blevet behandlet anonymt.

I det følgende kapitel præsenteres resultaterne af Center for Militære Studiers sikkerhedspolitiske barometer 2024. I fremstillingen har vi udarbejdet figurer med resultaterne fra undersøgelsen. Hvor det har været muligt, har vi sat resultaterne i tidsserier, så man kan se udviklingen i besvarelserne over de sidste år. Data er tilgængelig på Center for Militære Studiers hjemmeside, og det står således enhver interesseret frit for at foretage sine egne analyser på baggrund heraf. Hvis man har spørgsmål til spørgeskemaet, datagrundlaget eller databehandlingen, er man velkommen til at kontakte centeradministrator Mikkel Broen Jakobsen, mbj@ifs.ku.dk.

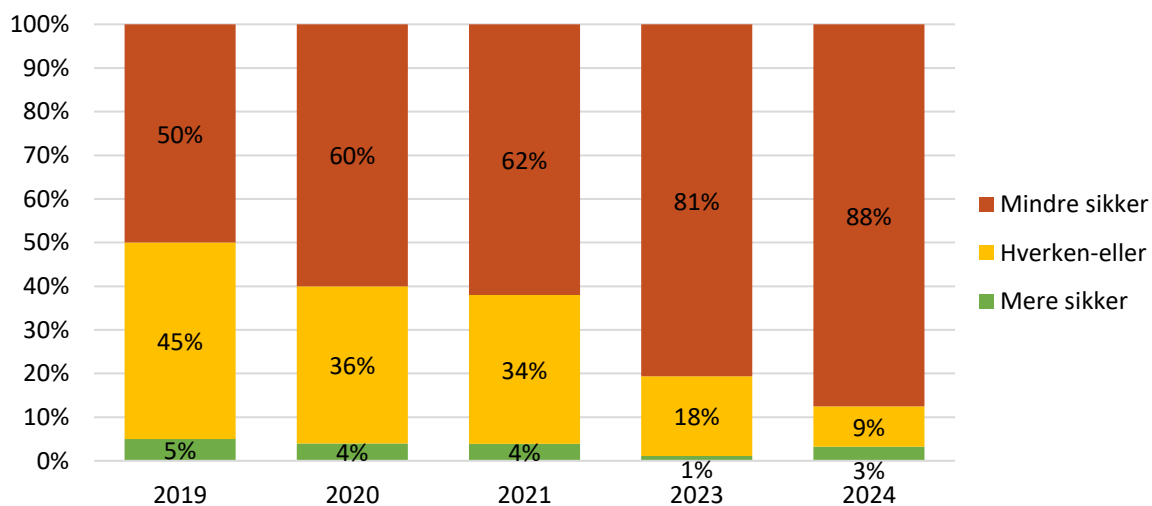
3

Resultater

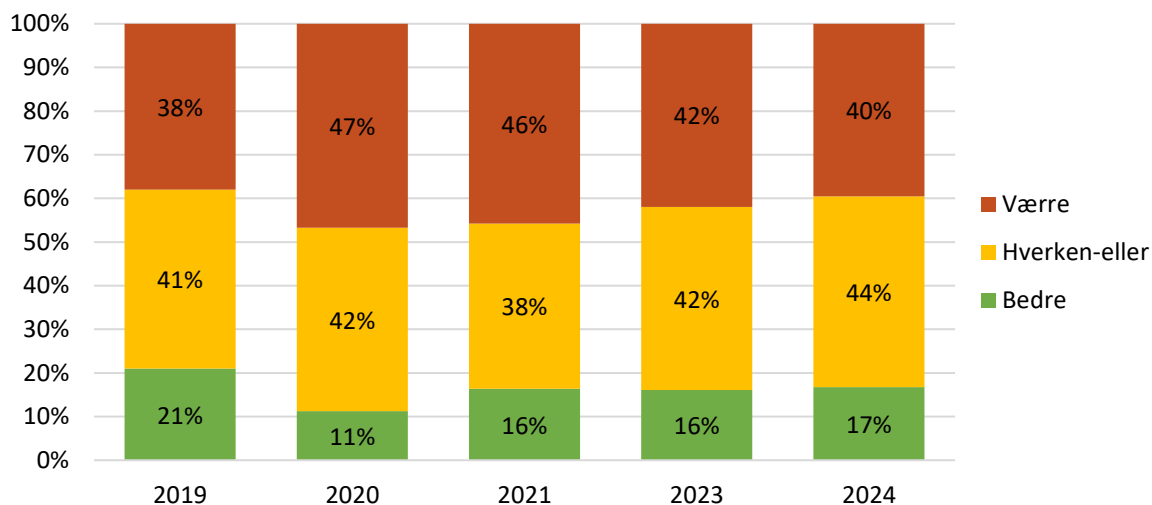
Figur 18: Hvorvidt respondenterne mener, at verden er mere eller mindre sikker i dag end for fem år siden. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

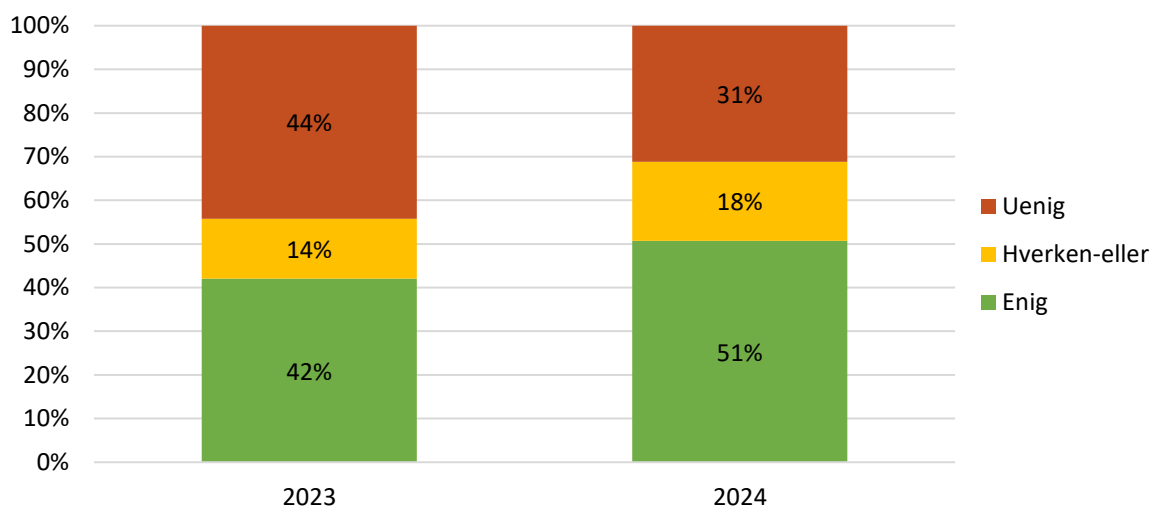
Figur 19: Hvorvidt respondenterne mener, at Danmark er mere eller mindre sikker i dag end for fem år siden. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

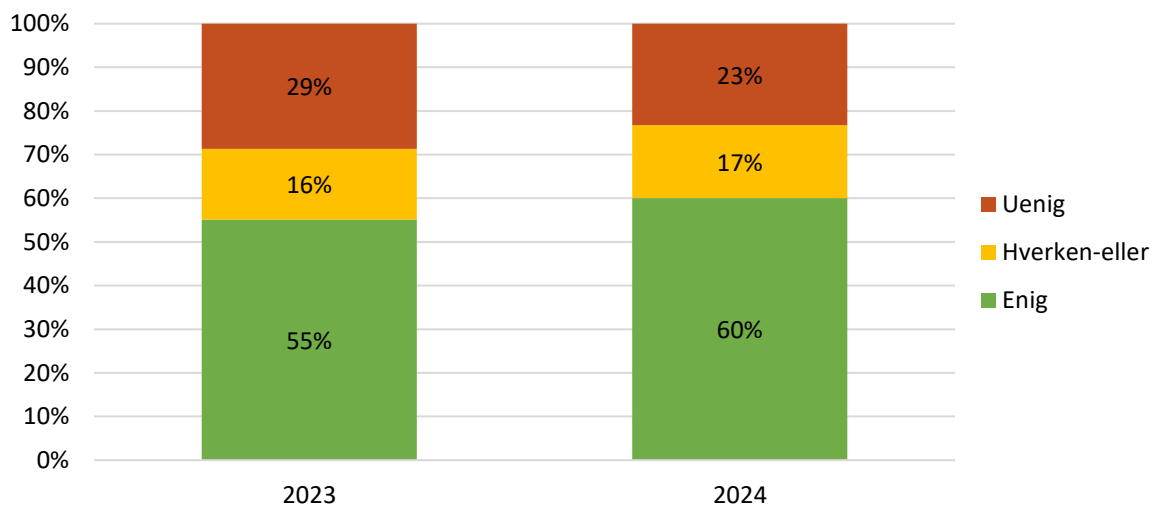
Figur 20: Hvorvidt respondenterne mener, at Vestens forhold til Rusland vil være værre eller bedre om fem år. Pct. (2019-2021, 2023-2024)

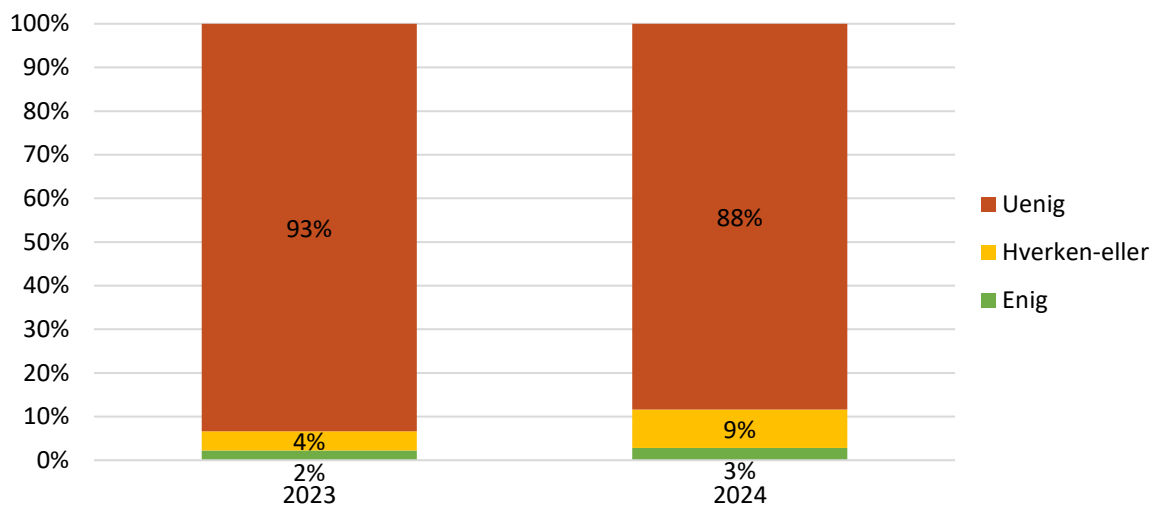
Figur 21: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at krigen i Ukraine er en forventelig del af magtpolitik i det 21. århundrede. Pct. (2023-2024).

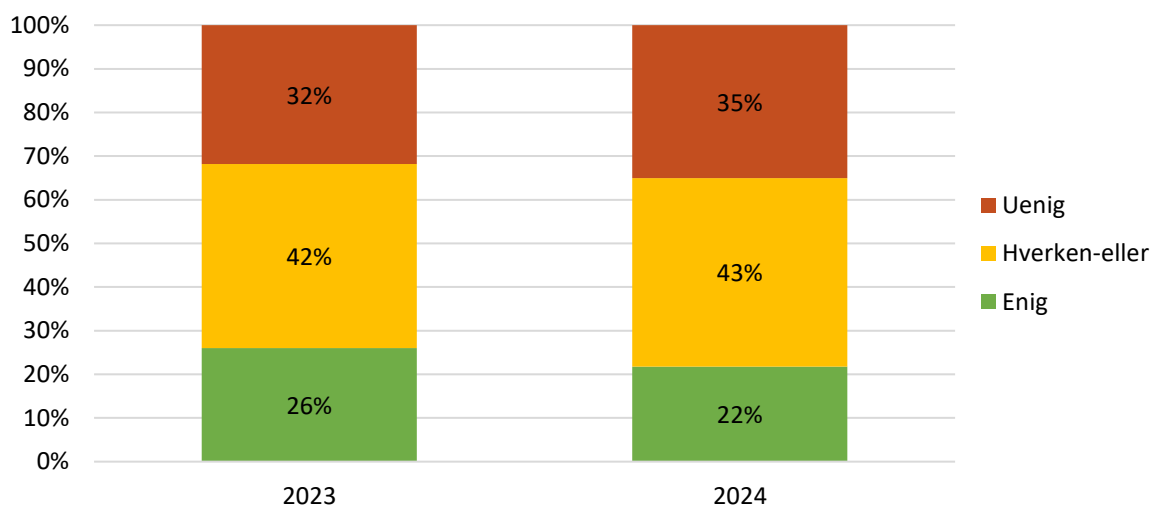
Figur 22: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark har gjort nok for at støtte Ukraine. Pct. (2023-2024).

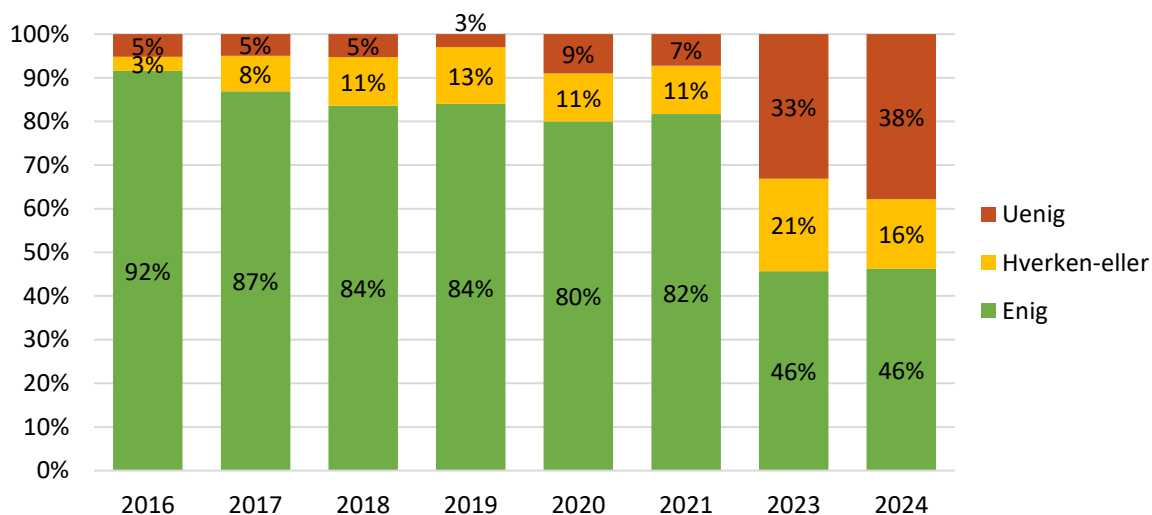
Figur 23: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at der ikke er krig i Ukraine ved afslutningen af indeværende år. Pct. (2023-2024).⁴

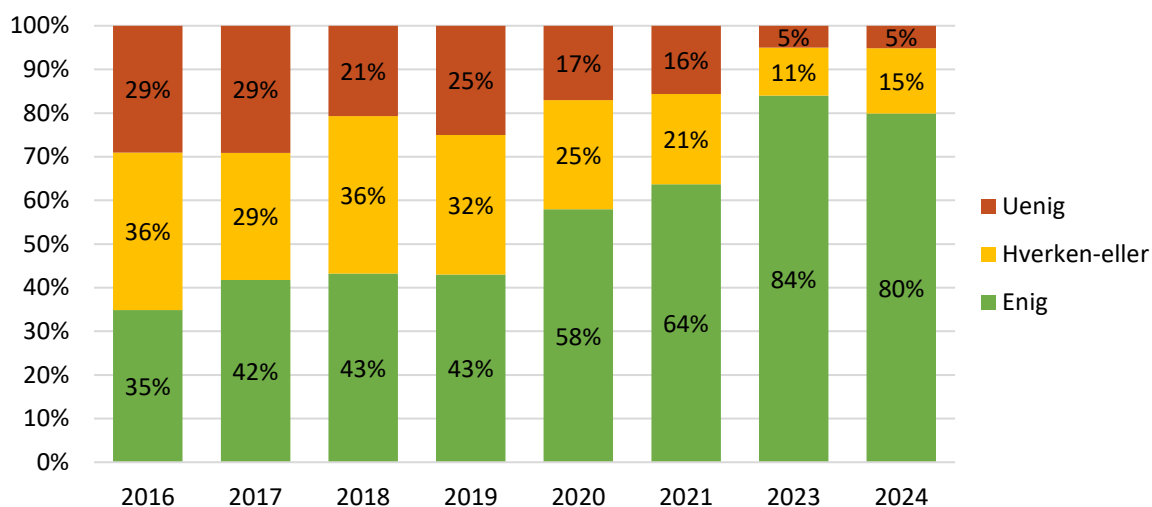
Figur 24: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at krigen i Ukraine er eskaleret ved afslutningen af indeværende år. Pct. (2023-2024).⁵

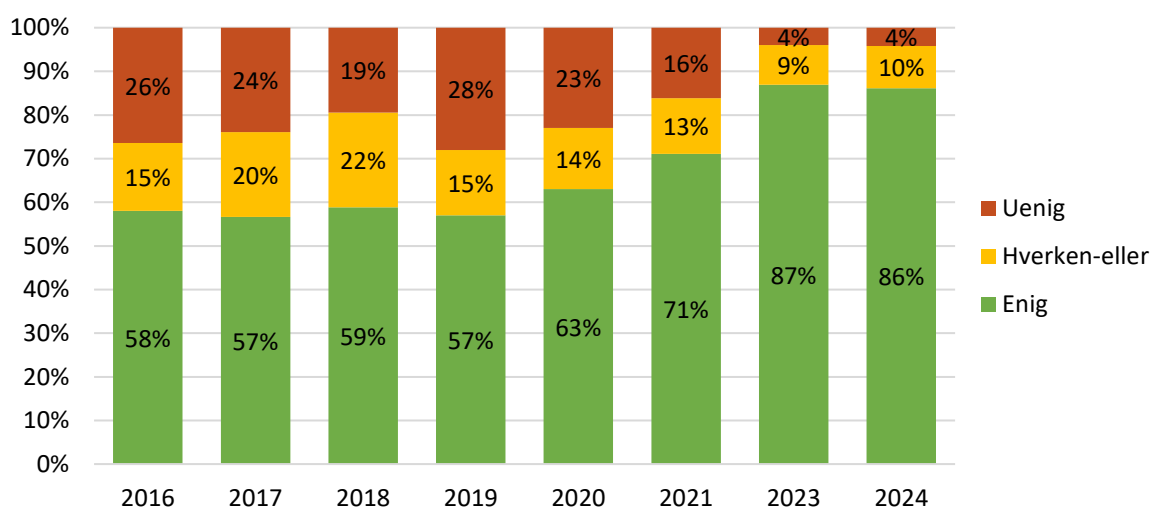
Figur 25: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør øge dialogen med Rusland. Pct. (2016-2021, 2023-2024)

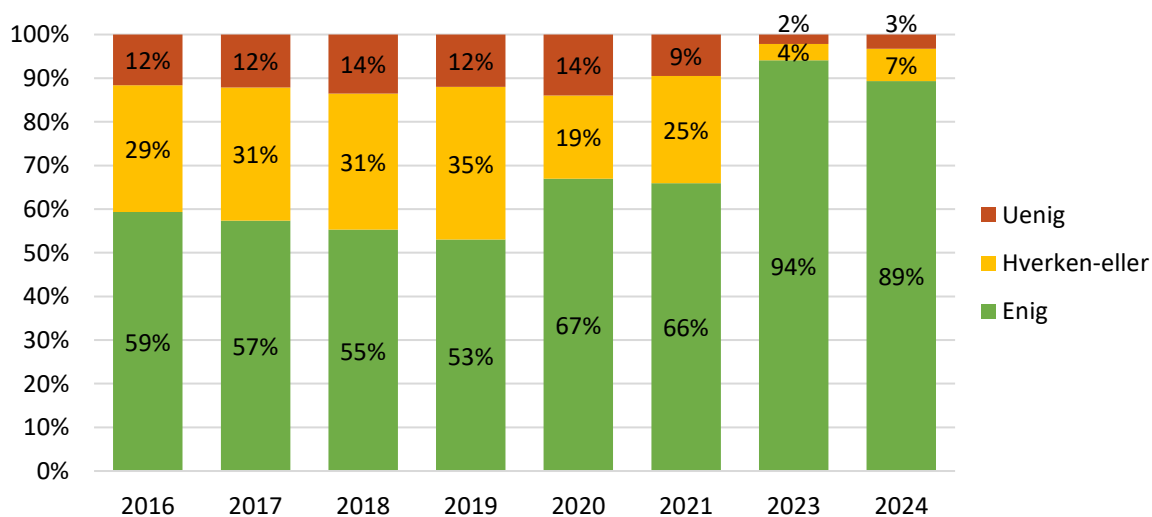
Figur 26: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør styrke sit sanktionsregime. Pct. (2016-2021, 2023-2024).

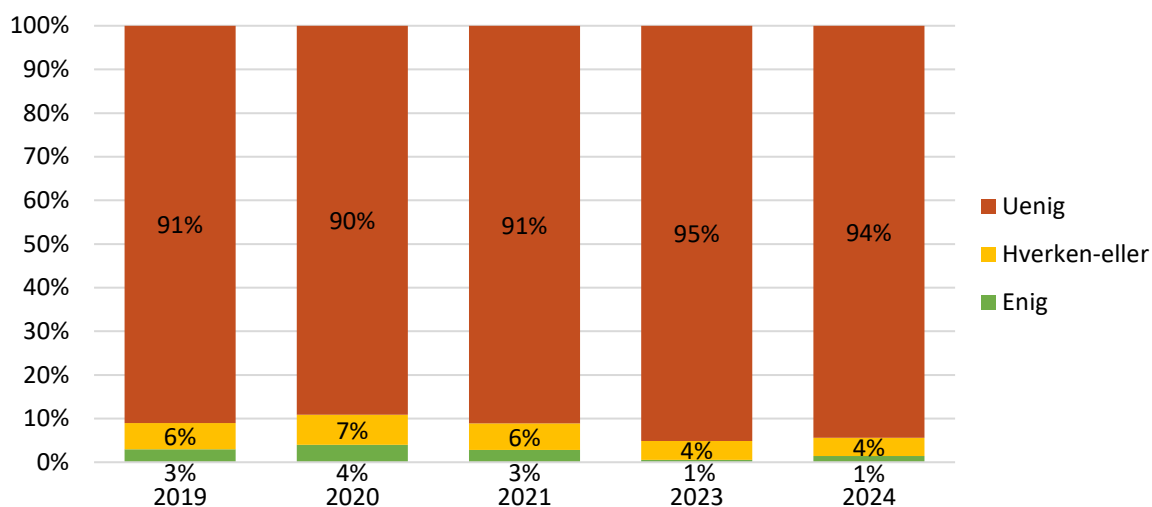
Figur 27: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør styrke sin militære afskrækkelse. Pct. (2016-2021, 2023-2024).

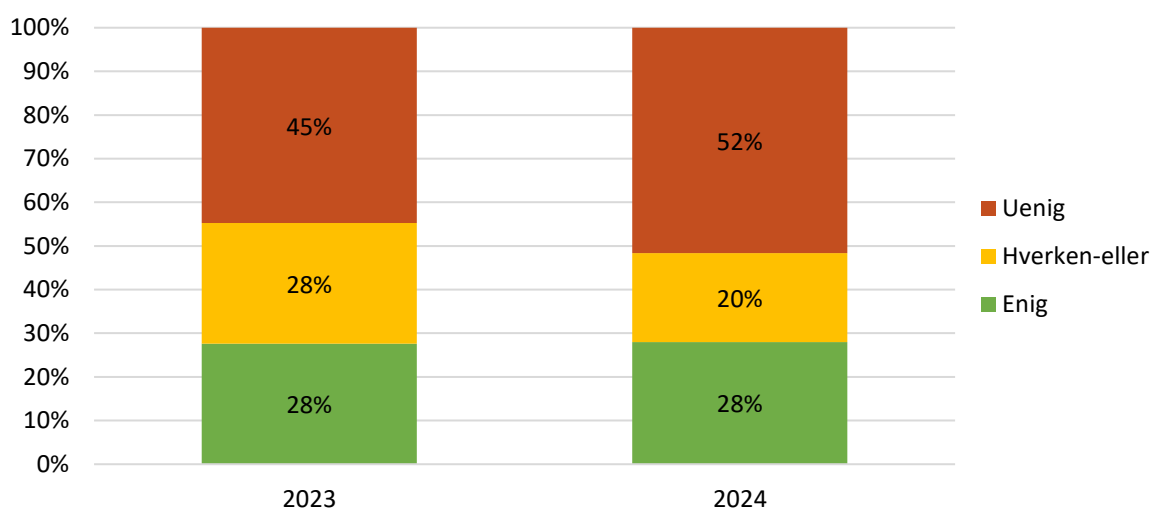
Figur 28: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør give yderligere militær og økonomisk støtte til Ukraine. Pct. (2016-2021, 2023-2024).⁶

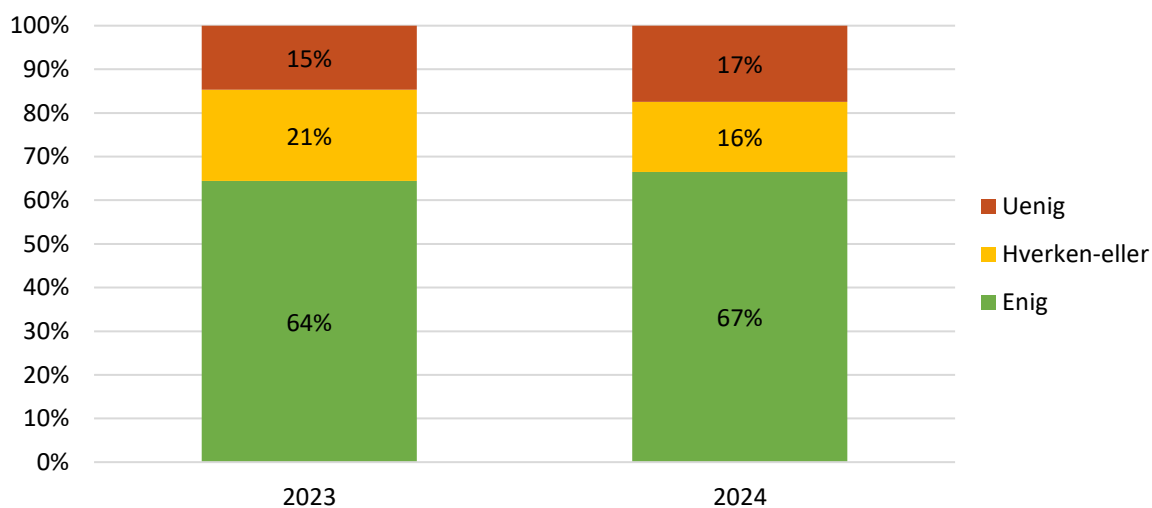
Figur 29: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør acceptere russiske militære indgreb i Ruslands nærområde. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

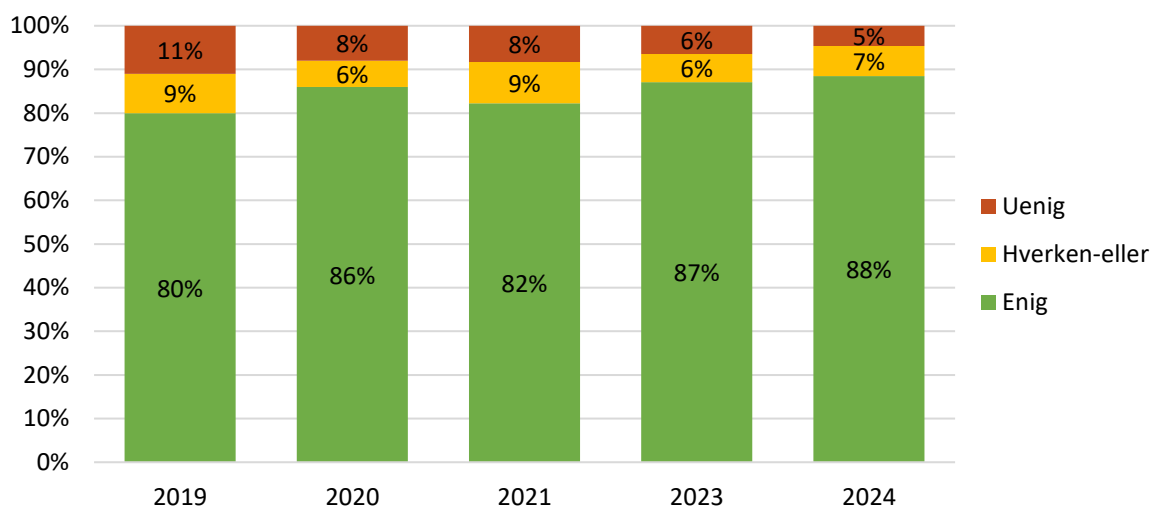
Figur 30: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør prioritere en fælles forståelse med Rusland. Pct. (2023-2024).

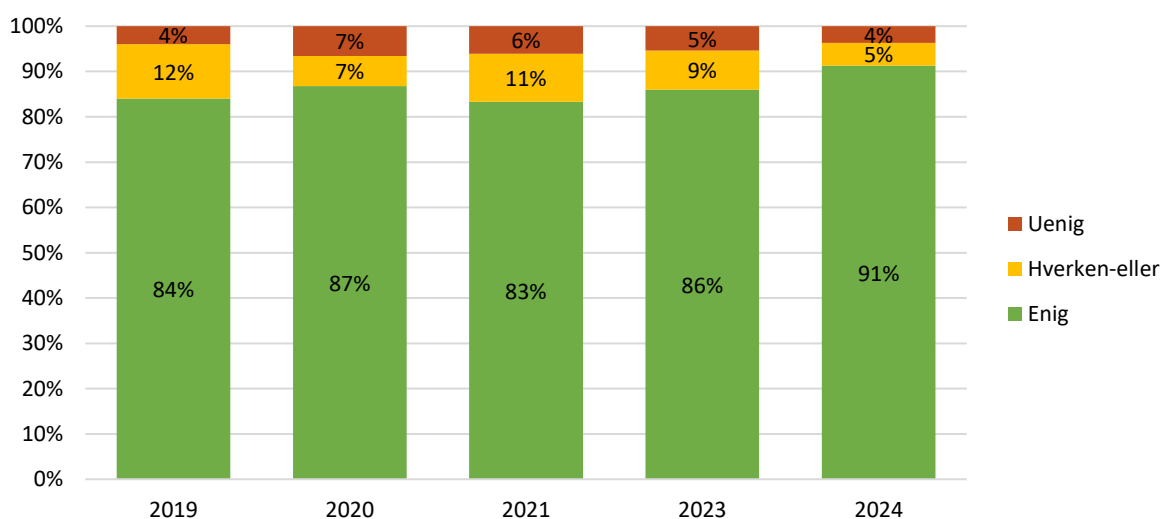
Figur 31: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Rusland bør mødes med militær magt, selv hvis man risikerer eskalering. Pct. (2024).

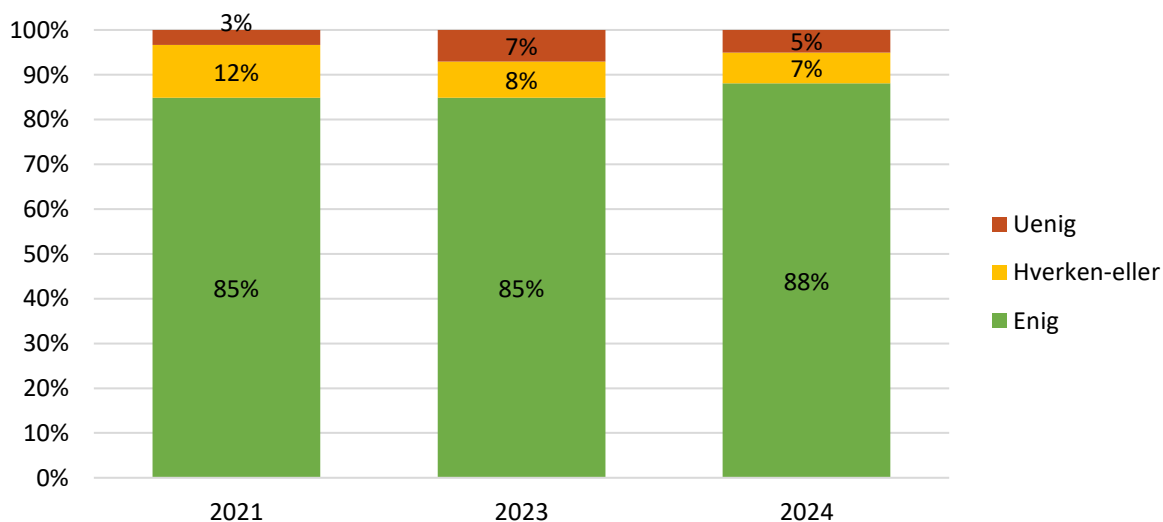
Figur 32: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Kina er blevet en sikkerhedspolitisk udfordring for Europa. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

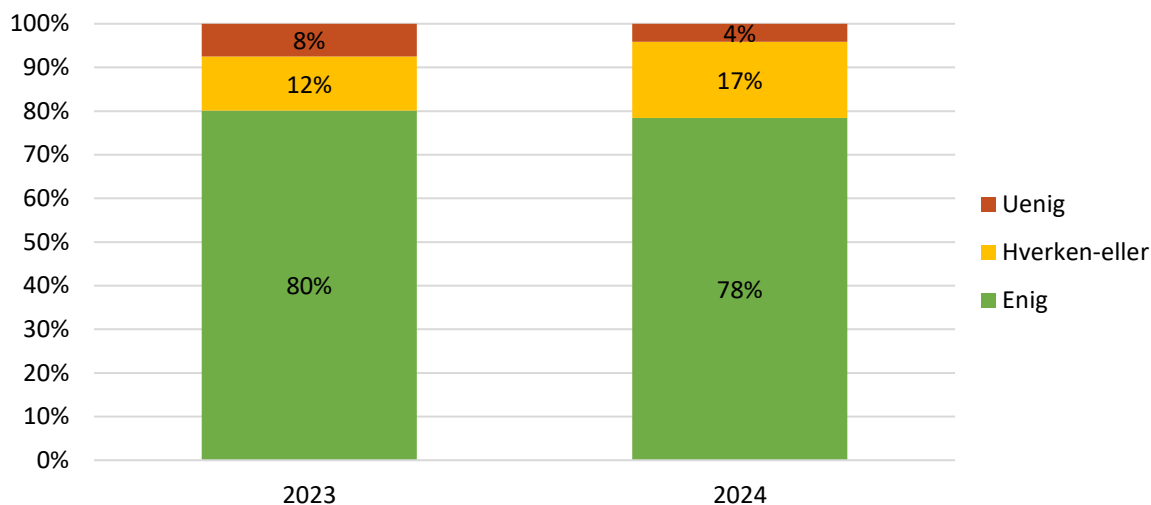
Figur 33: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Kinas langsigtede teknologiske udvikling udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

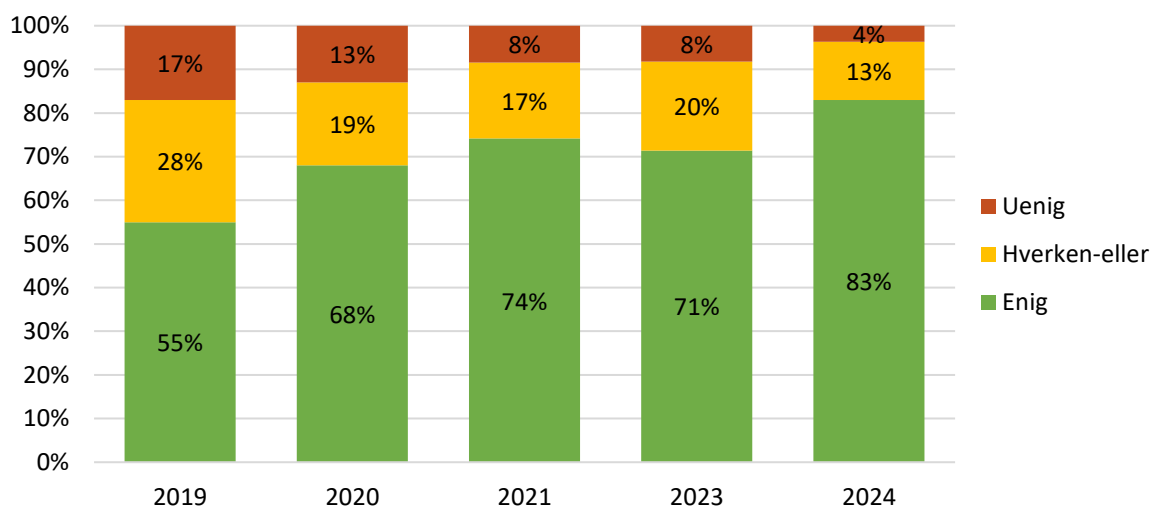
Figur 34: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Kinas brug af økonomiske og handelspolitiske presionsmidler udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2021, 2023-2024).

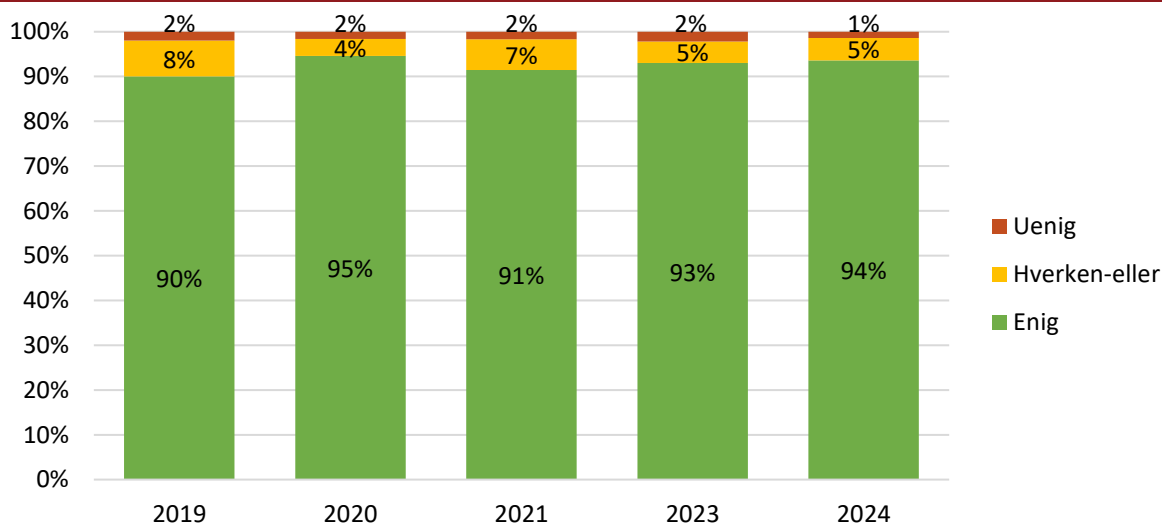
Figur 35: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Kinas ageren over for Taiwan udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2023-2024).

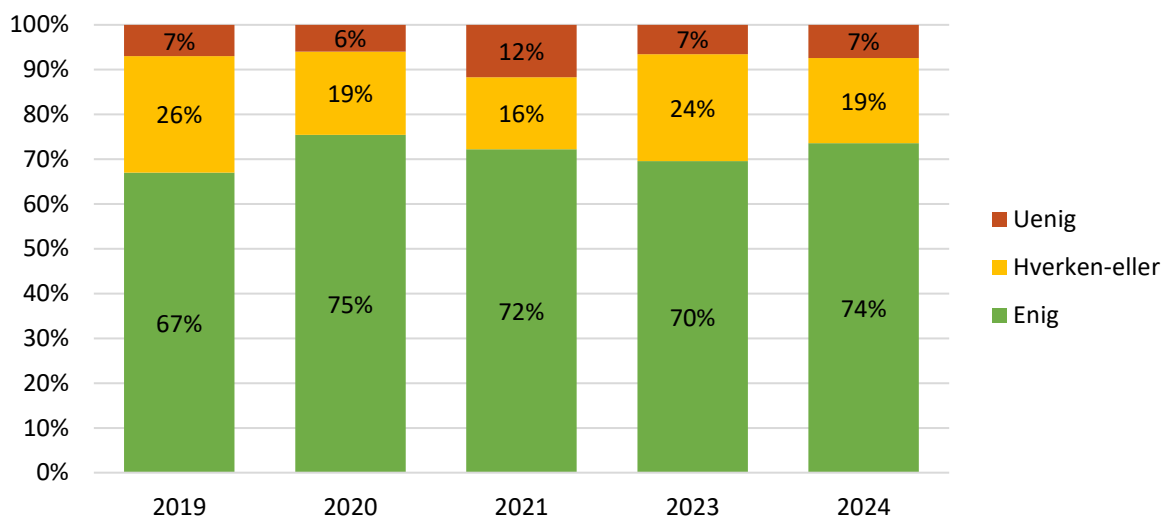
Figur 36: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at moderniseringen af Kinas militær udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

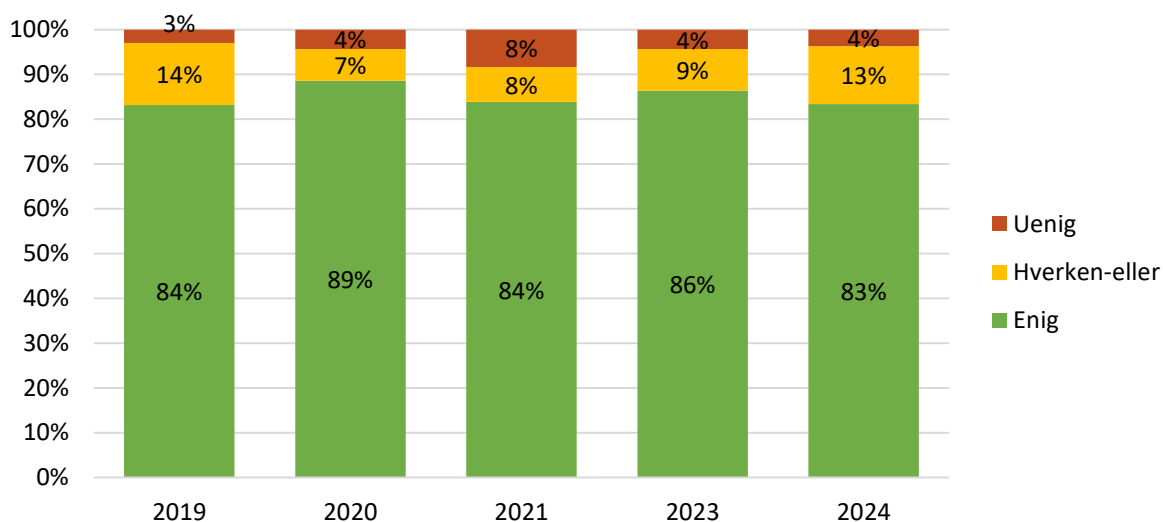
Figur 37: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at kinesisk industrispionage udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

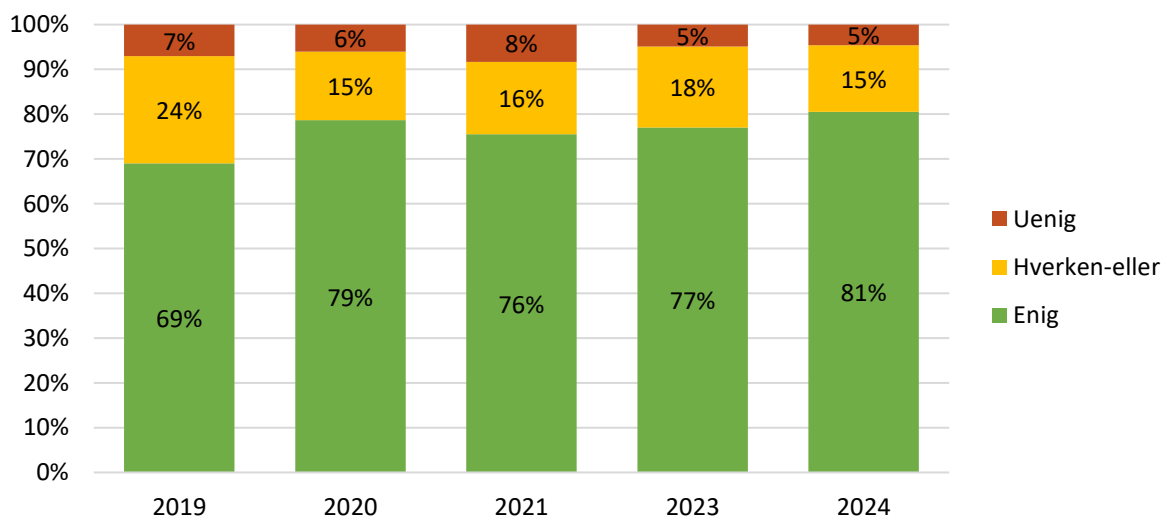
Figur 38: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at kinesiske investeringer i Danmark udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

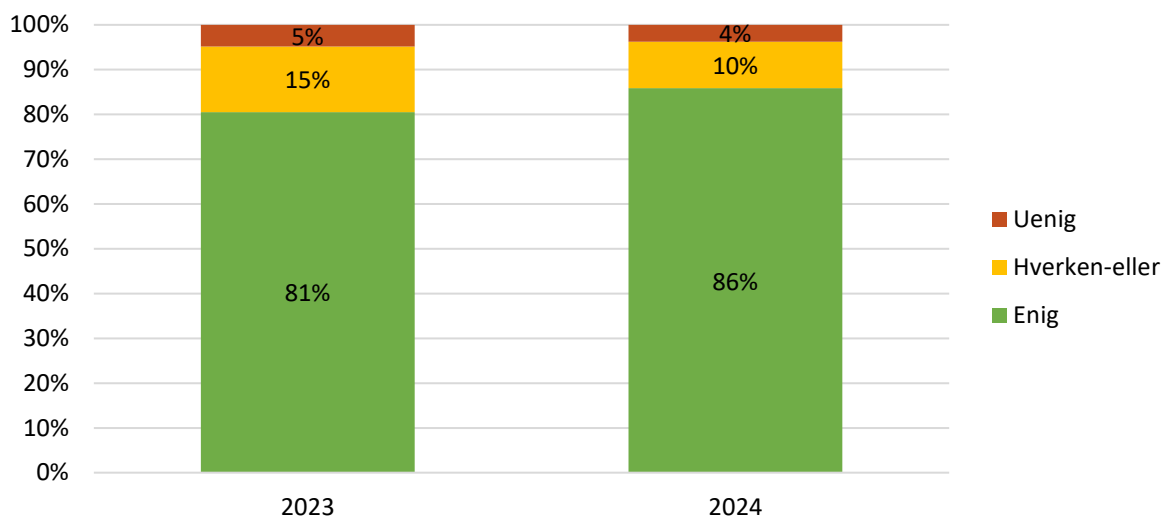
Figur 39: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at kinesiske investeringer i Grønland udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

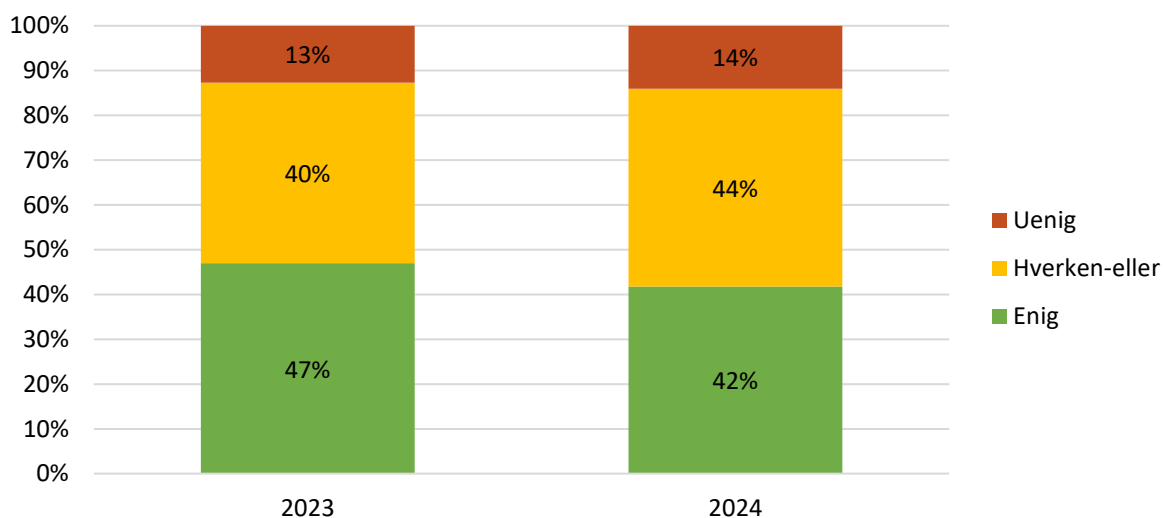
Figur 40: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at kinesiske investeringer i Europa udgør en sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

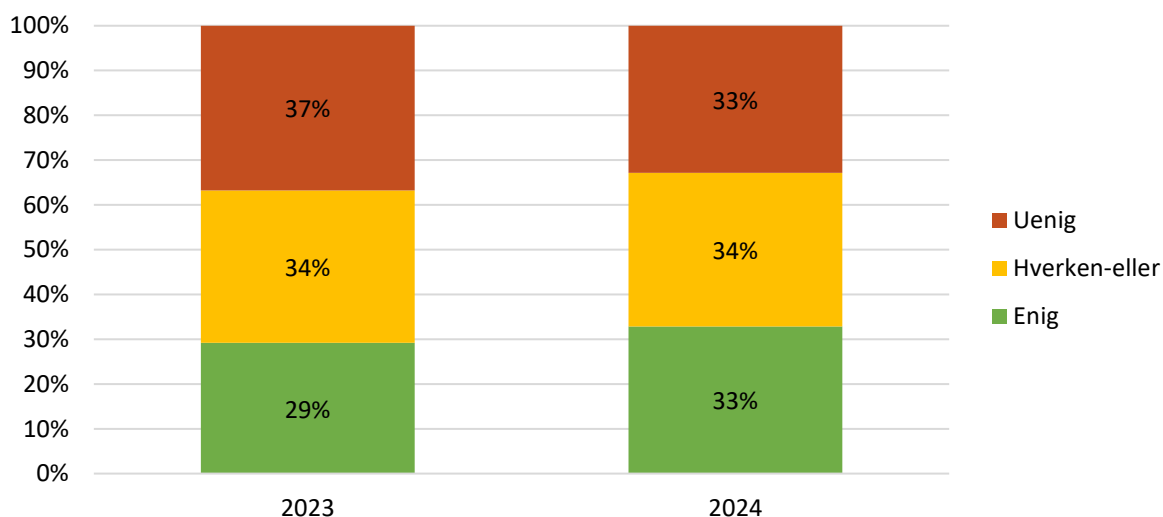
Figur 41: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark og Europa bør involvere sig mere i den strategiske konkurrence med Kina. Pct. (2023-2024).

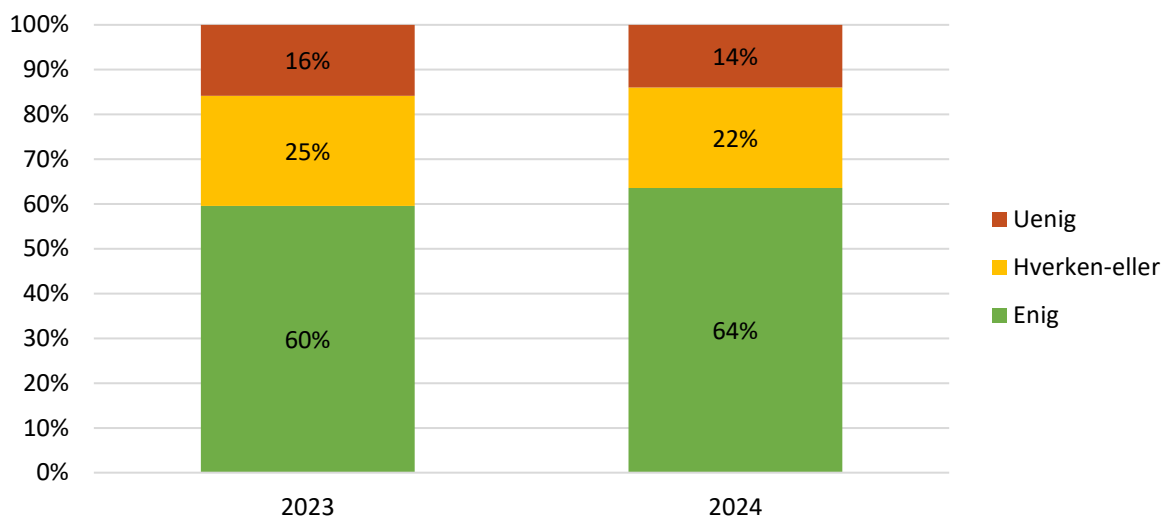
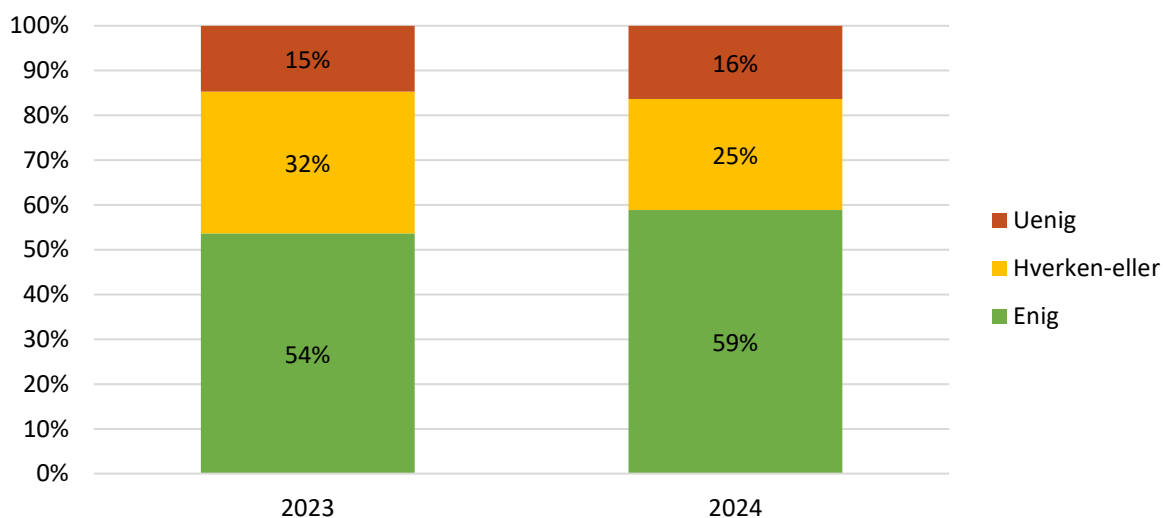
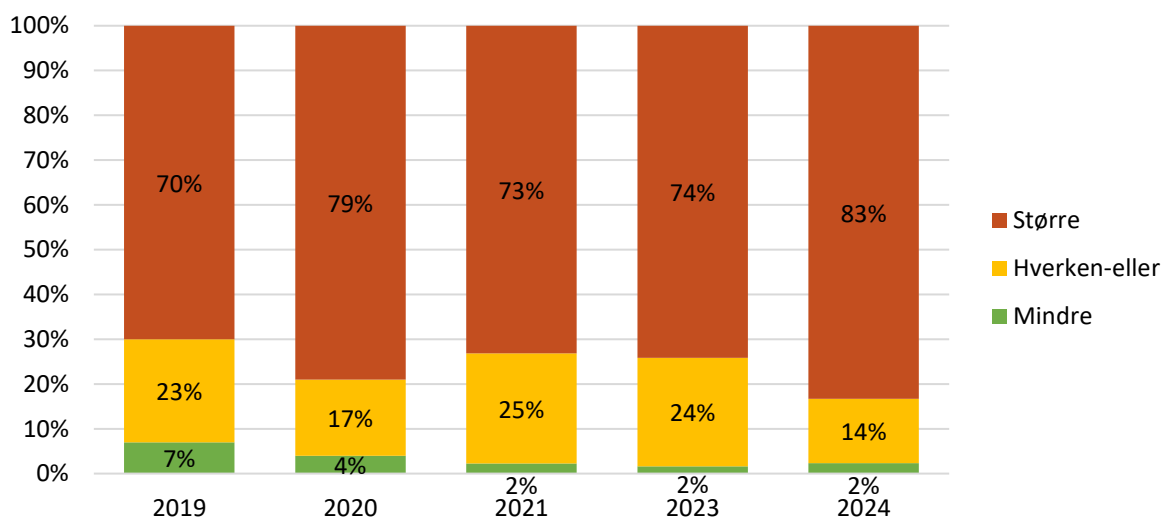

Figur 42: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Kina har det primære ansvar for den øgede strategiske rivalisering mellem Vesten og Kina. Pct. (2023-2024).

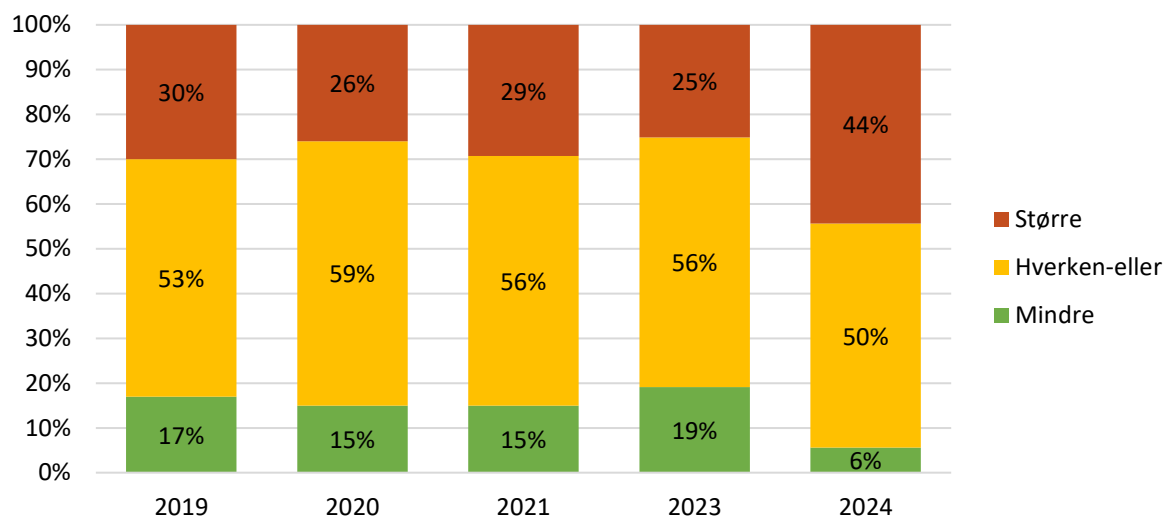

Figur 43: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør søge mere økonomisk samarbejde med Kina. Pct. (2023-2024).

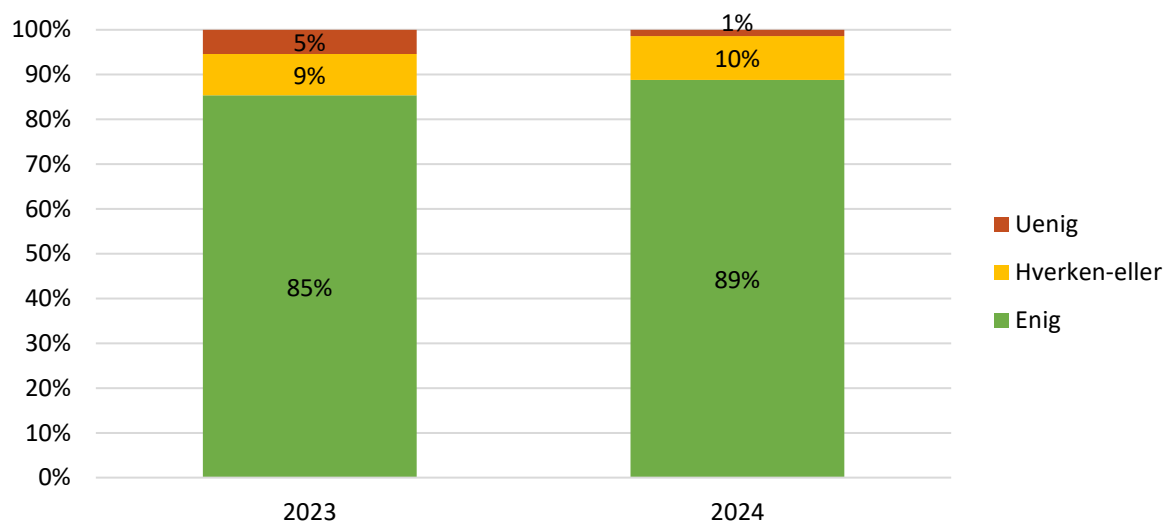

Figur 44: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør prioritere en fælles forståelse med Kina. Pct. (2023-2024).**Figur 45: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vesten bør bidrage til forsvaret af Taiwan i tilfælde af en militær konfrontation. Pct. (2023-2024).****Figur 46: Hvorvidt respondenterne vurderer, at udfordringerne fra irregulær migration til Europa vil være større eller mindre om fem år. Pct. (2019-2021, 2023-2024).**

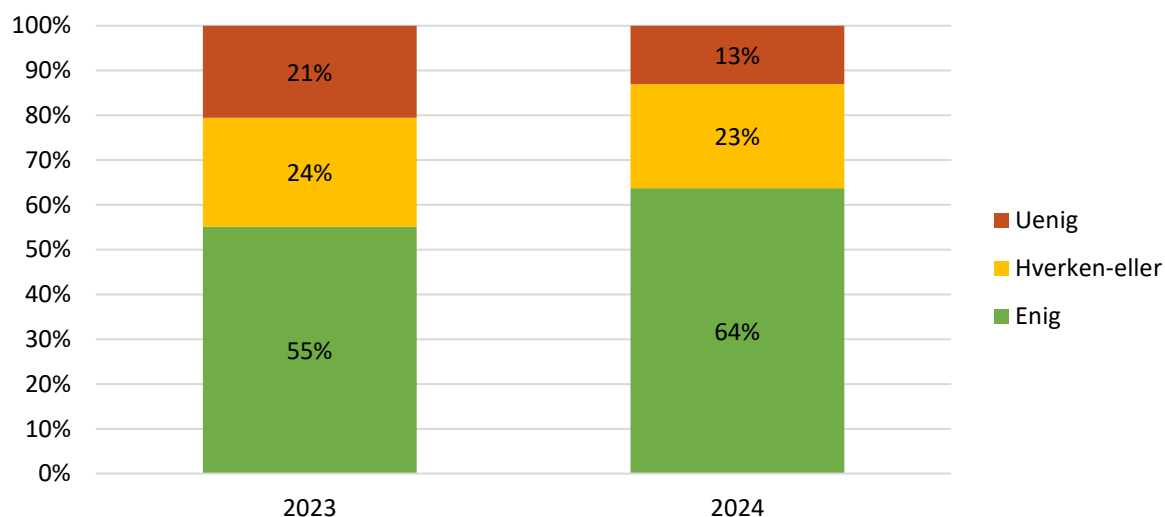
Figur 47: Hvorvidt respondenterne vurderer, at udfordringerne fra terrorisme mod Europa vil være større eller mindre om fem år. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

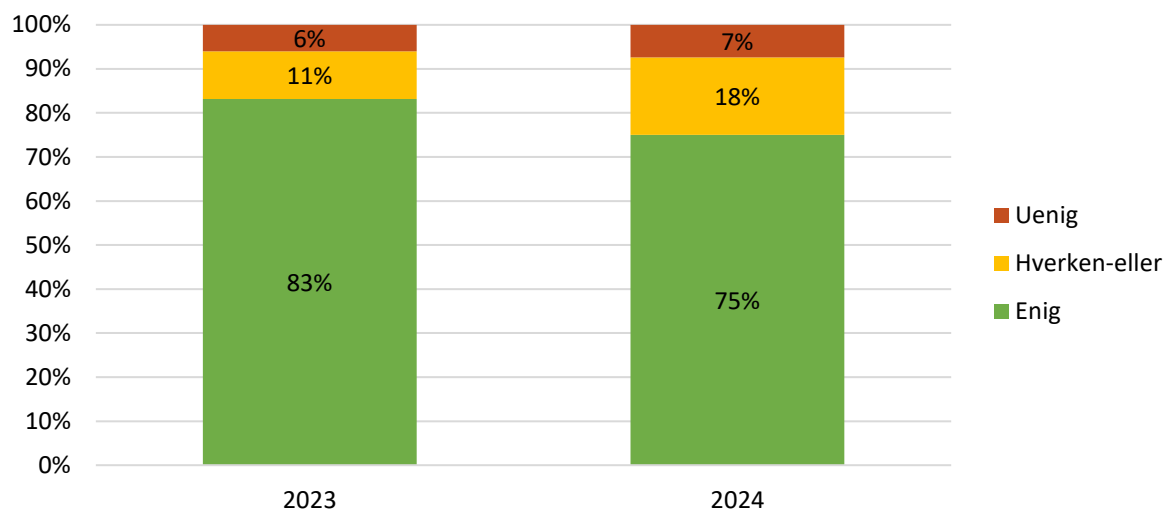
Figur 48: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør prioritere maritim sikkerhed i det globale syd. Pct. (2023-2024).

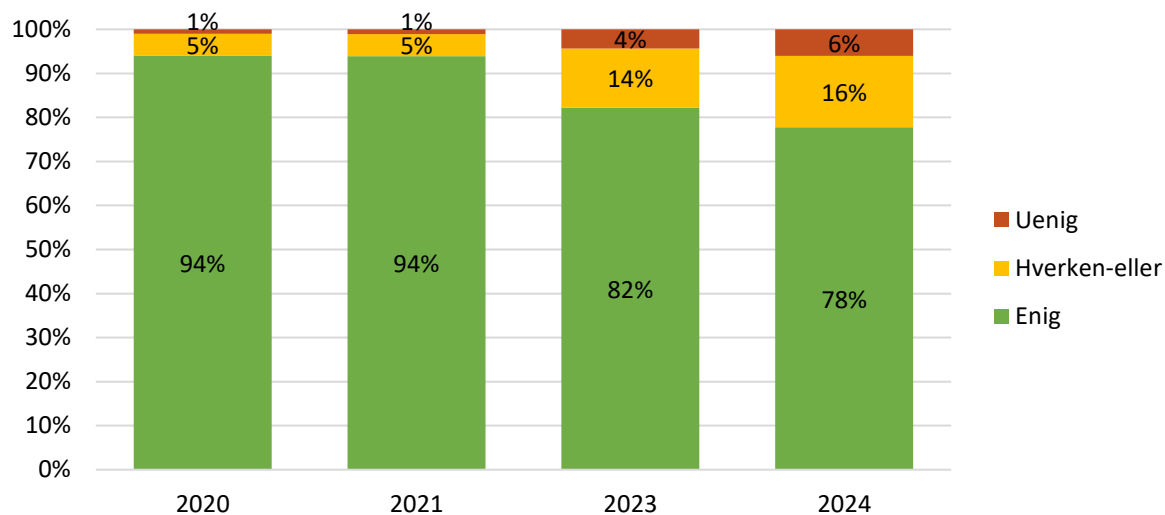
Figur 49: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør prioritere antiterror-operationer i det globale syd. Pct. (2023-2024).

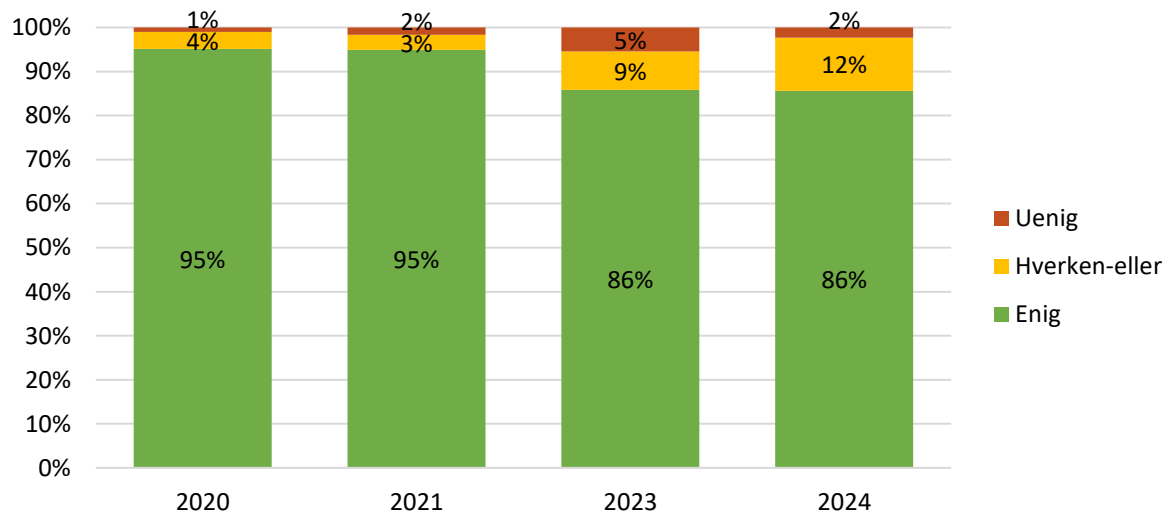
Figur 50: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør prioritere stabilisering og kapacitetsopbygning i det globale syd. Pct. (2023-2024).

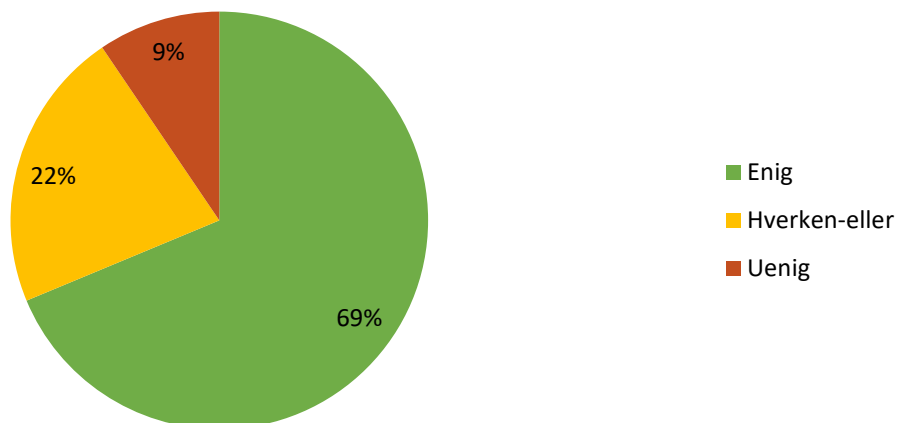
Figur 51: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør prioritere sikringen af EU's ydre grænser. Pct. (2020-2021, 2023-2024).⁷

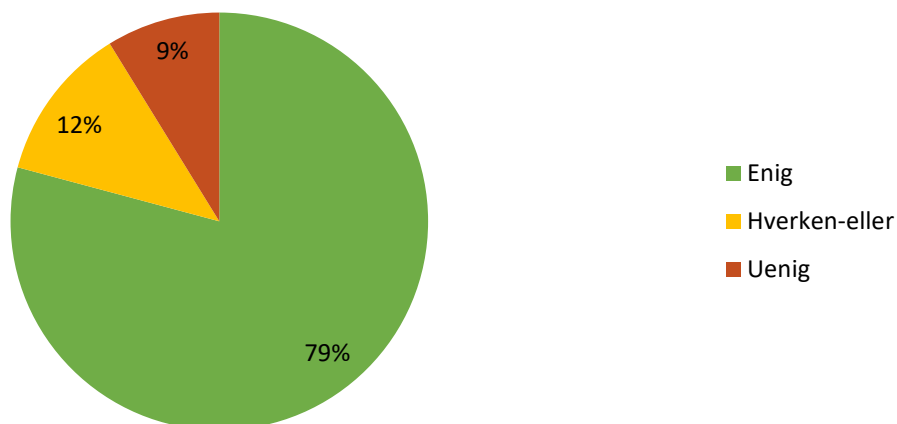
Figur 52: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør prioritere håndteringen af udfordringerne fra irregulær migration. Pct. (2020-2021, 2023-2024).⁸

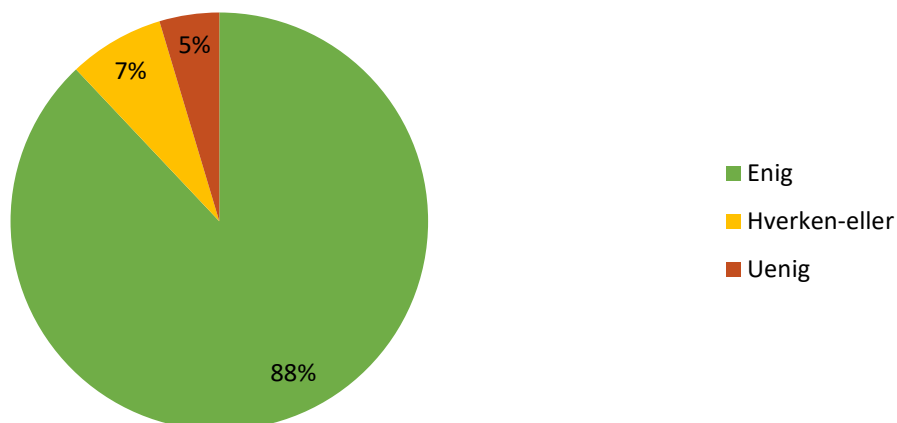
Figur 53: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør arbejde aktivt for en tostatsløsning mellem Israel og Palæstina. Pct. (2024).

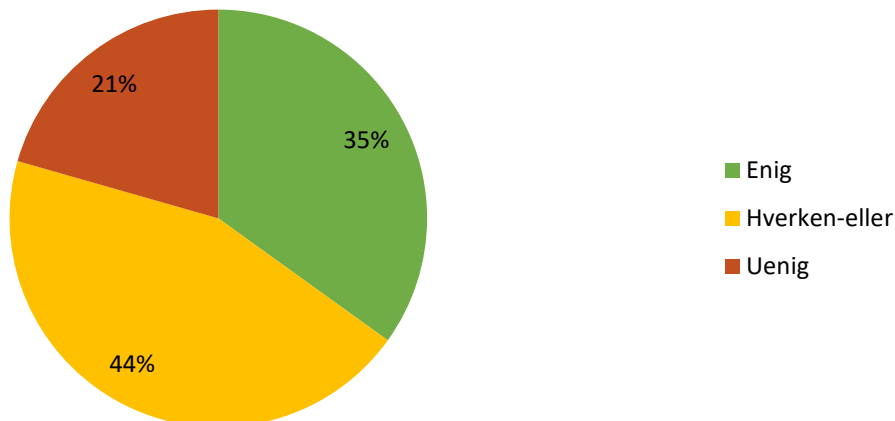
Figur 54: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Ruslands aktiviteter i Afrika er en væsentlig sikkerhedspolitisk udfordring for Europa. Pct. (2024).

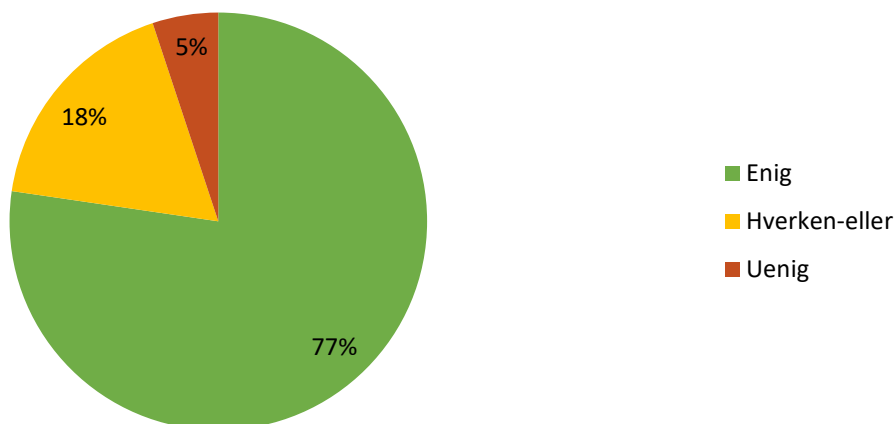
Figur 55: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Kinas aktiviteter i Afrika er en væsentlig sikkerhedspolitisk udfordring for Europa. Pct. (2024).

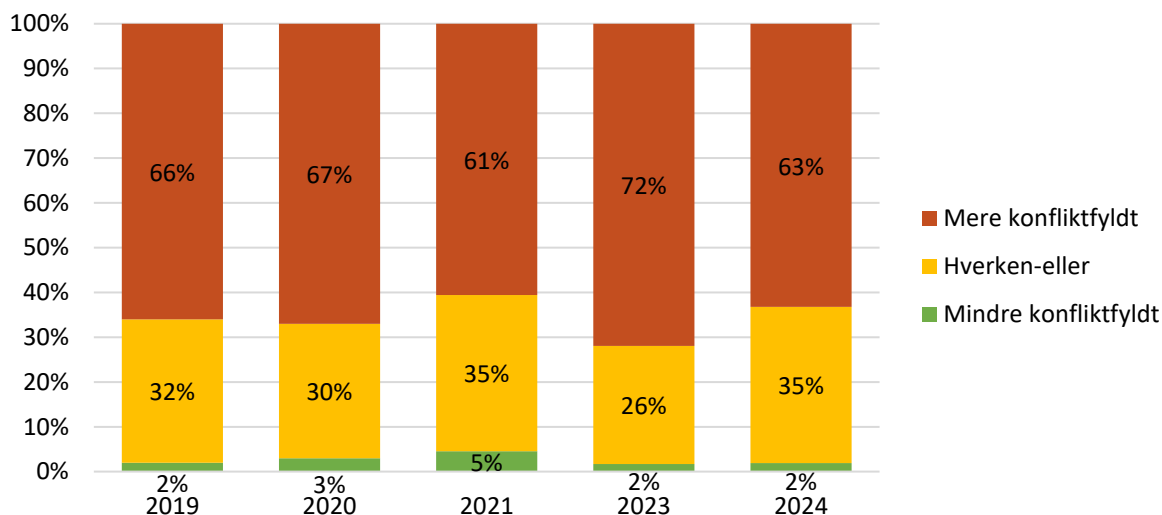
Figur 56: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Frankrigs aktiviteter i Afrika styrker Europas sikkerhed. Pct. (2024).

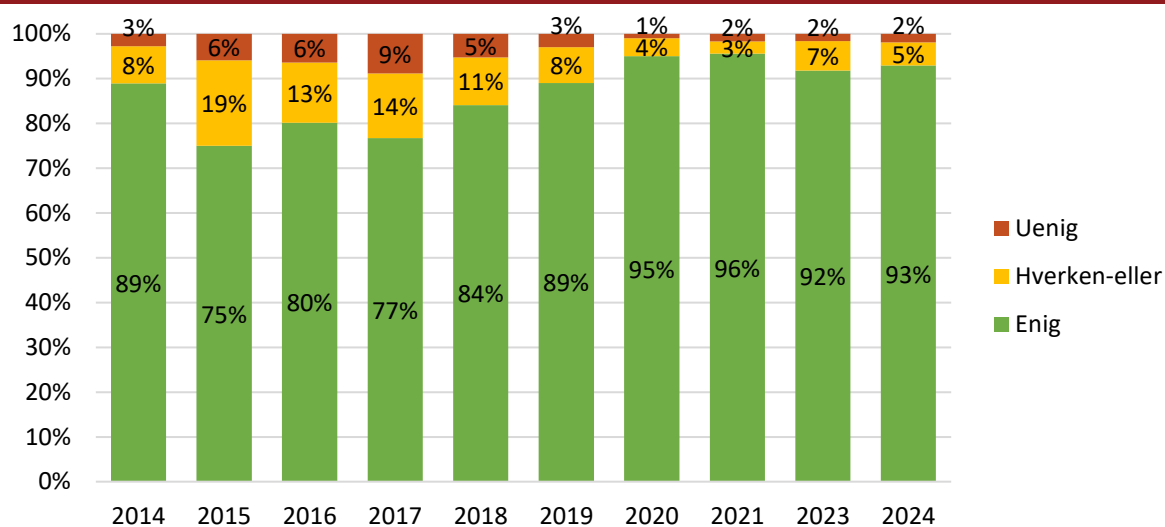
Figur 57: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Europa i højere grad bør prioritere stabilisering og kapacitetsopbygning i Afrika. Pct. (2024).

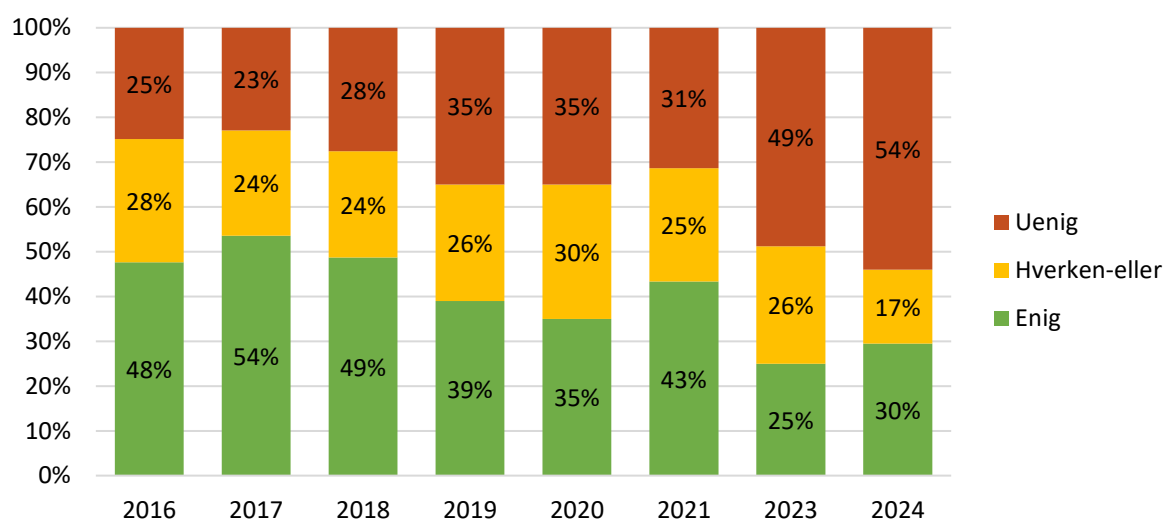
Figur 58: Hvorvidt respondenterne vurderer, at situationen i Arktis vil være mere eller mindre konfliktfyldt om fem år. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

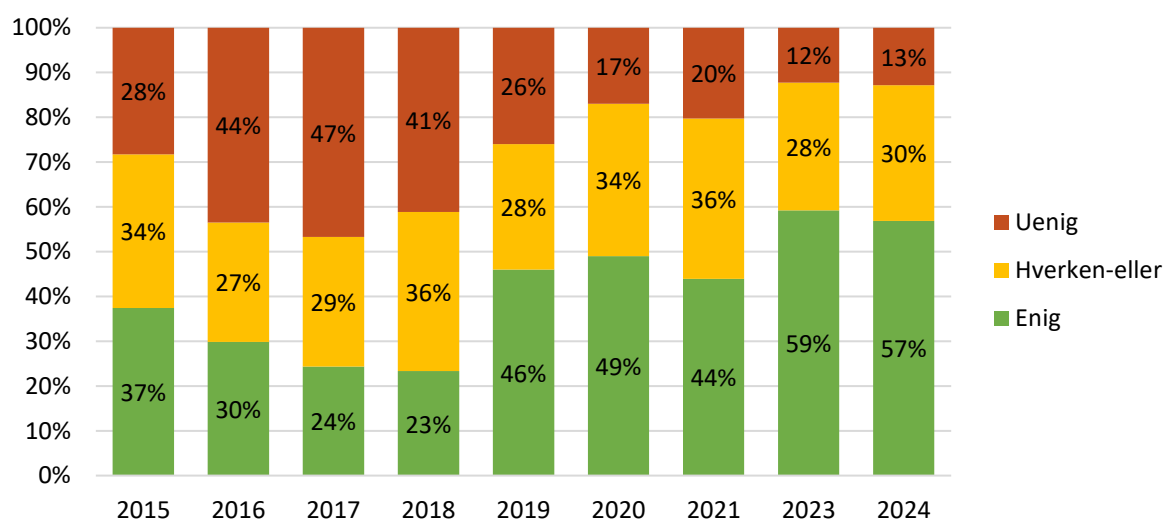
Figur 59: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Arktis bør prioriteres højt i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Pct. (2014-2021, 2023-2024).⁹

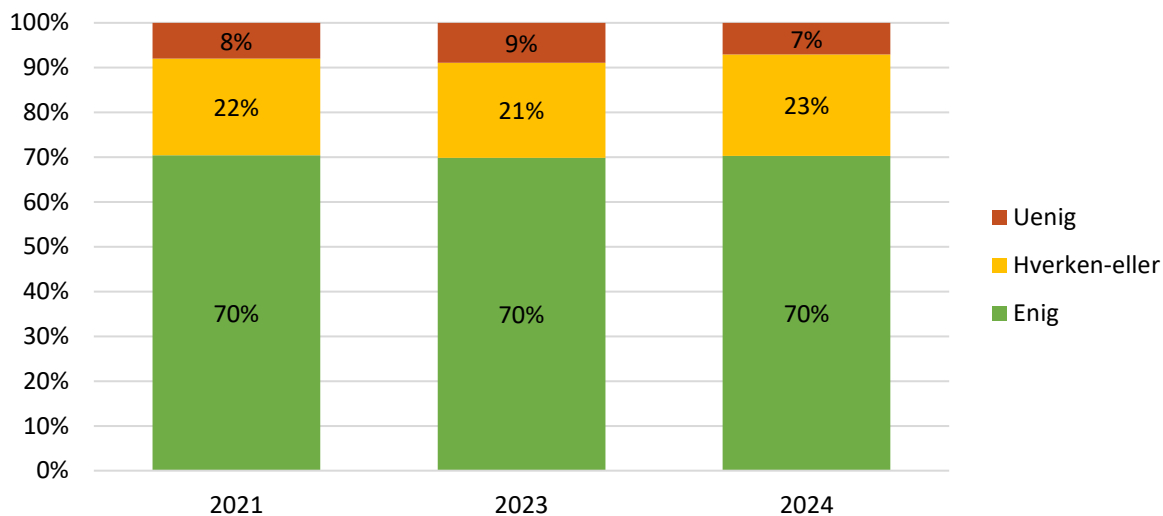
Figur 60: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Rusland vil overholde bestemmelserne i United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) vedr. havbunden i Arktis. Pct. (2016-2021, 2023-2024).

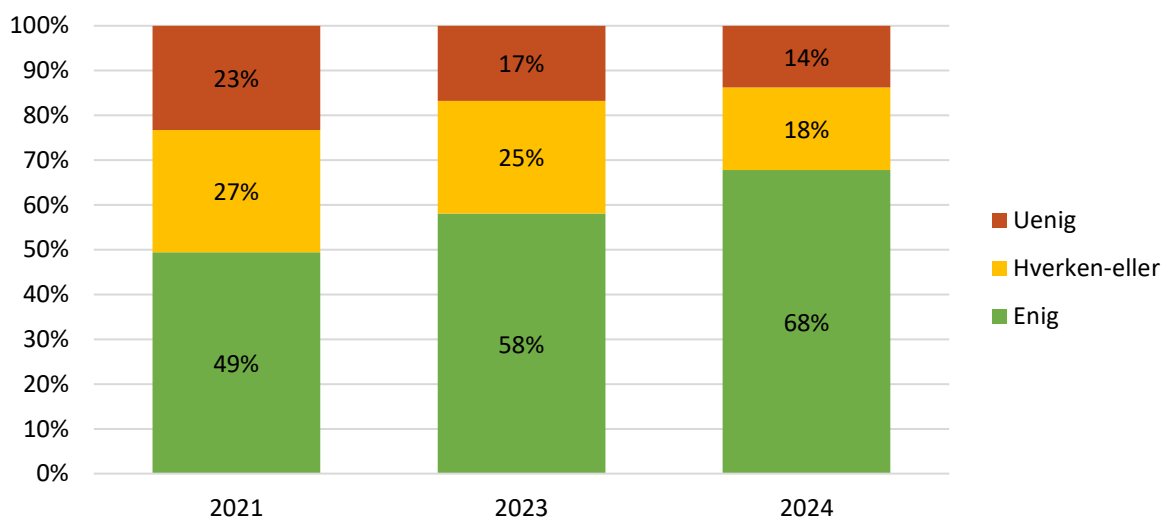
Figur 61: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Vestens krise med Rusland vil skabe konflikt i Arktis. Pct. (2015-2021, 2023-2024).

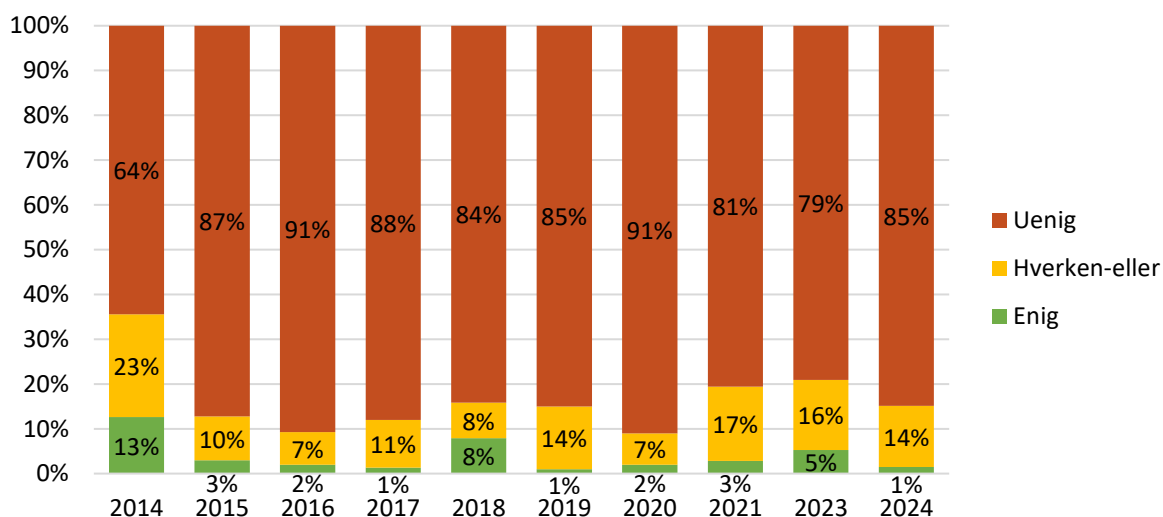
Figur 62: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den globale konkurrence mellem USA og Kina vil skabe øgede spændinger i Arktis. Pct. (2021, 2023-2024).

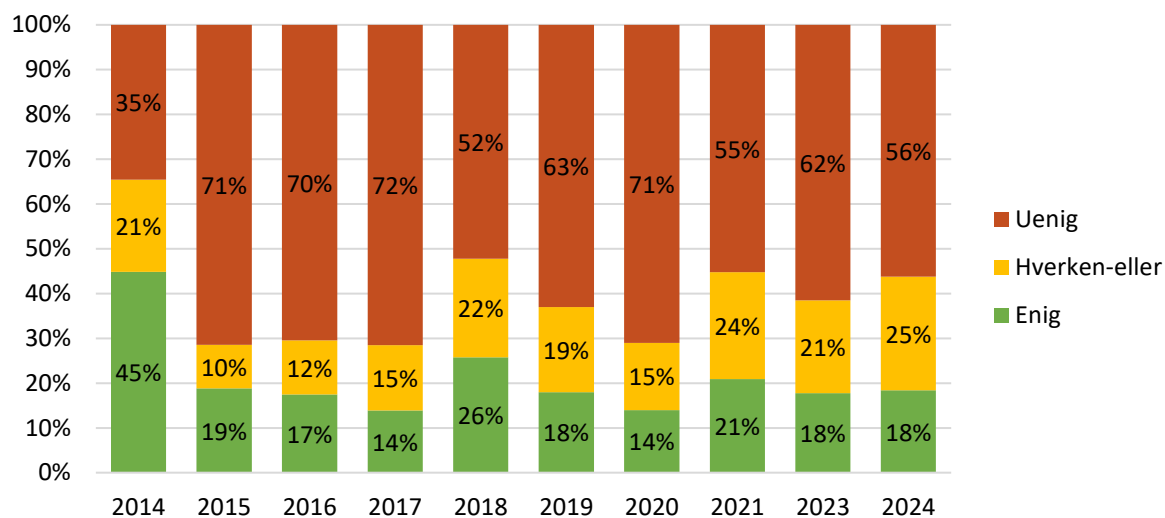
Figur 63: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at NATO bør spille en større rolle i Arktis. Pct. (2021, 2023-2024).

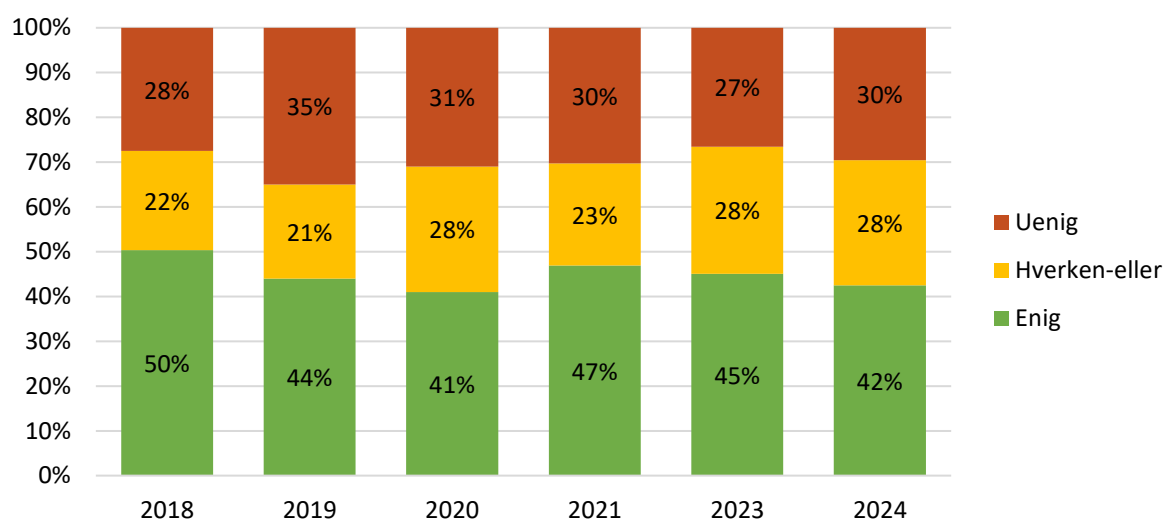
Figur 64: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Grønland vil blive selvstændigt inden for 10 år. Pct. (2014-2021, 2023-2024).

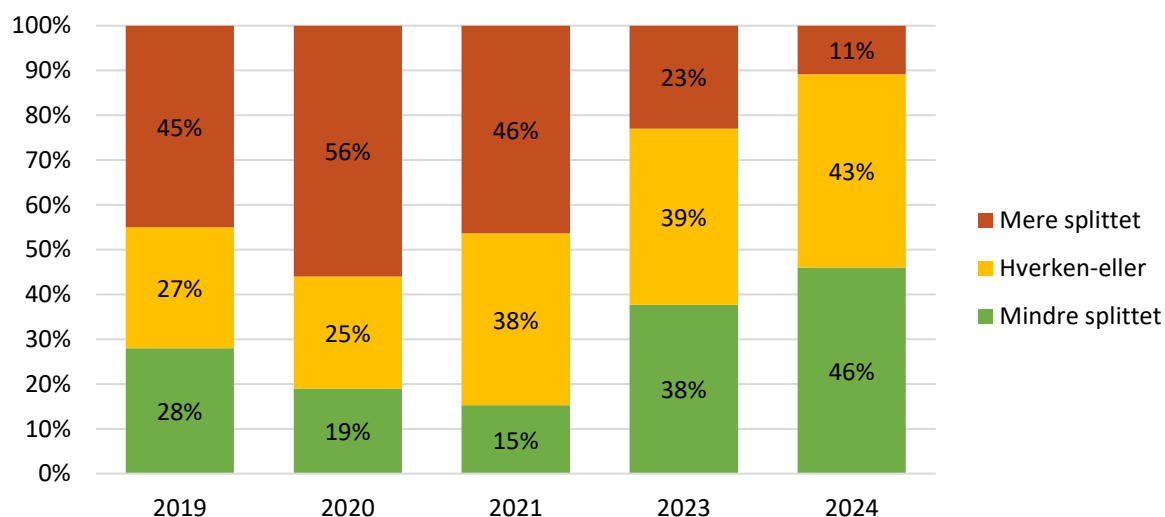
Figur 65: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Grønland vil blive selvstændigt inden for 20 år. Pct. (2014-2021, 2023-2024).

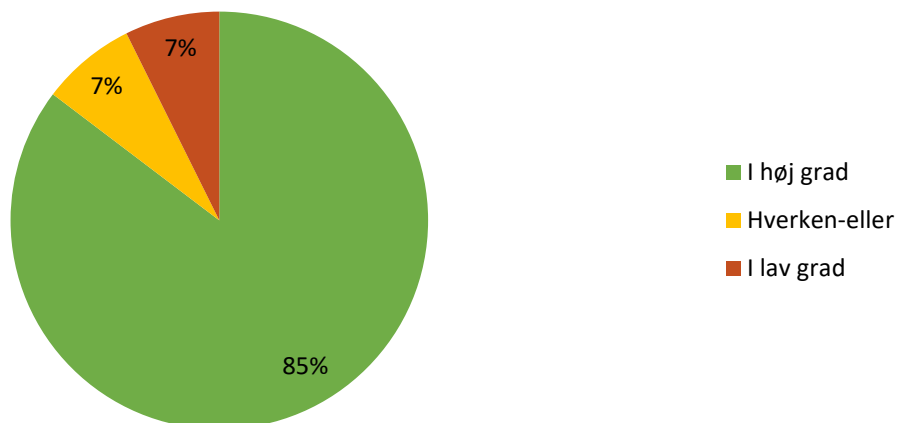
Figur 66: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Grønland vil blive selvstændigt inden for 50 år. Pct. (2018-2021, 2023-2024).¹⁰

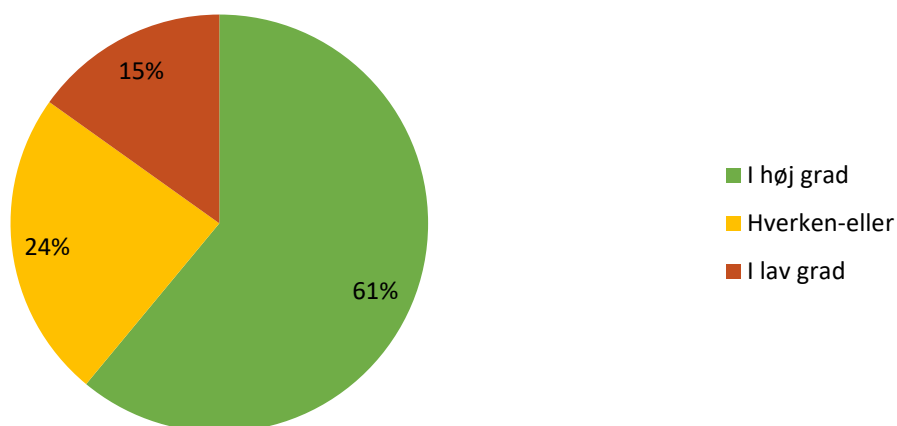
Figur 67: Hvorvidt respondenterne vurderer, at Vesten vil være mere eller mindre splittet om fem år. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

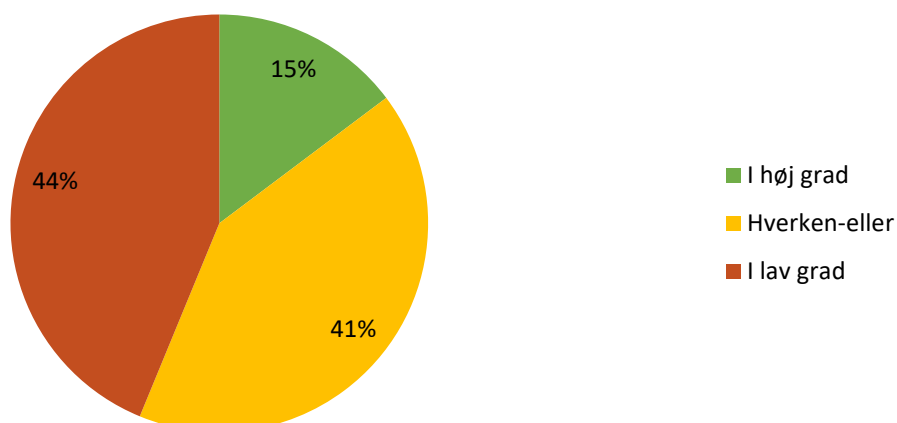
Figur 68: I hvilken grad respondenterne mener, at den politiske polarisering i USA vil svække Vestens sammenhold. Pct. (2024)

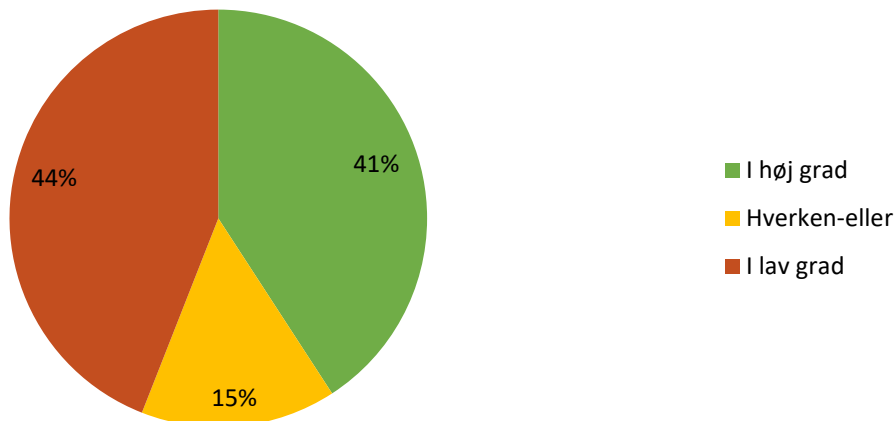
Figur 69: I hvilken grad respondenterne mener, at intern splittelse blandt EU-landene vil svække Vestens sammenhold. Pct. (2024)

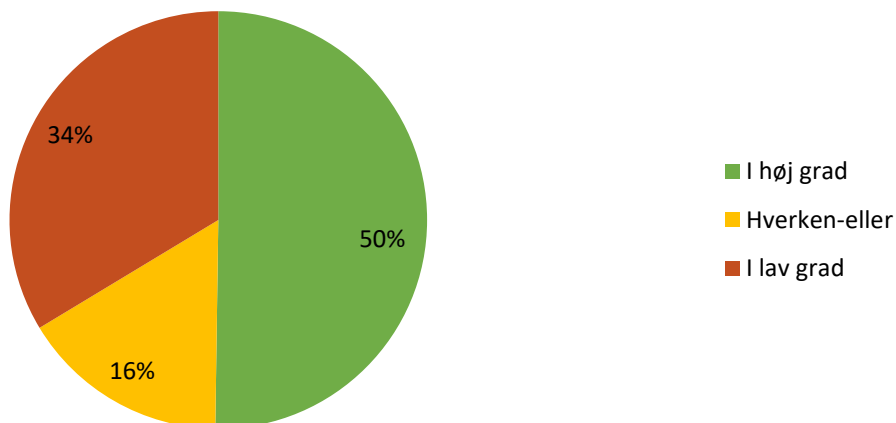
Figur 70: I hvilken grad respondenterne mener, at intern teknologisk og økonomisk konkurrence i Vesten vil svække Vestens sammenhold. Pct. (2024)

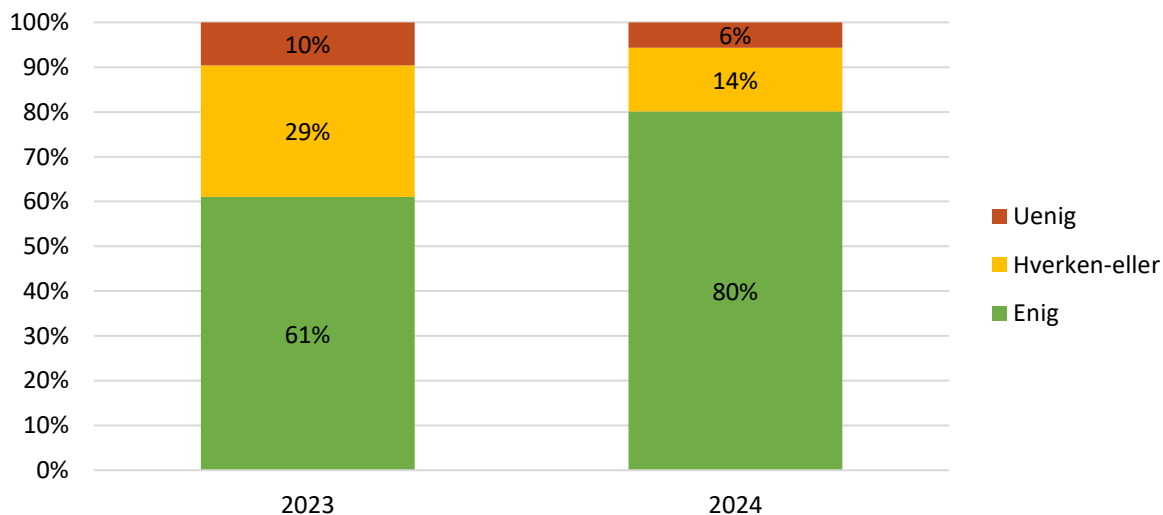
Figur 71: I hvilken grad respondenterne mener, at et mere selvhævdende Rusland vil svække Vestens sammenhold. Pct. (2024)

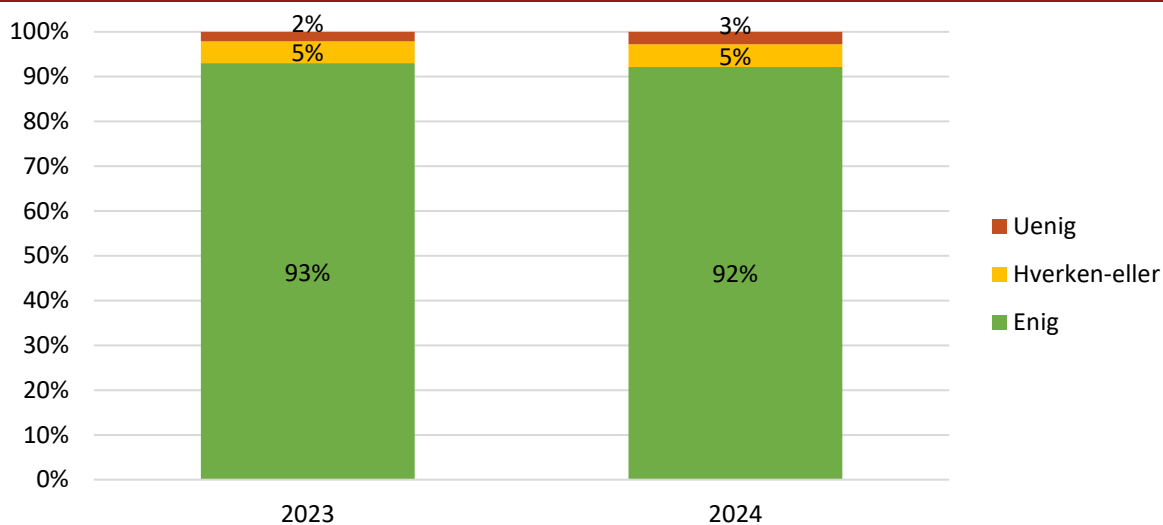
Figur 72: I hvilken grad respondenterne mener, at øget kinesisk indflydelse vil svække Vestens sammenhold. Pct. (2024)

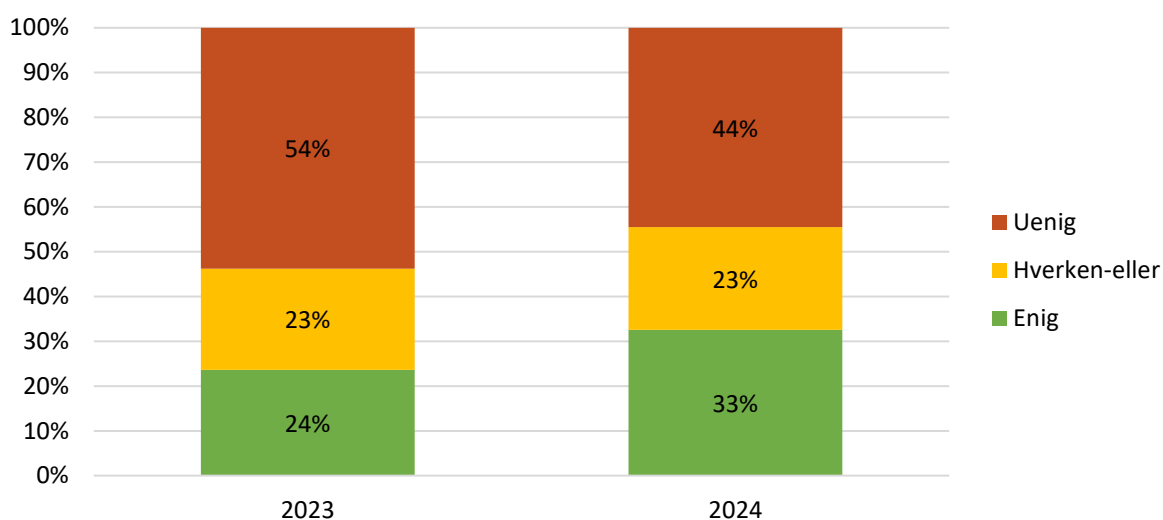
Figur 73: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at valget af en republikansk amerikansk præsident i 2024 vil få negativ betydning for Vestens sammenhold. Pct. (2023-2024).

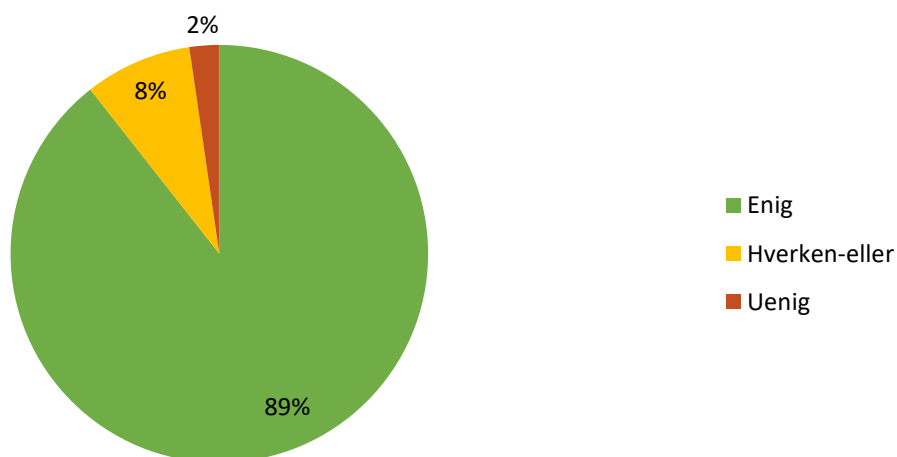
Figur 74: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at NATO-udvidelsen gør Danmark sikrere. Pct. (2023-2024).

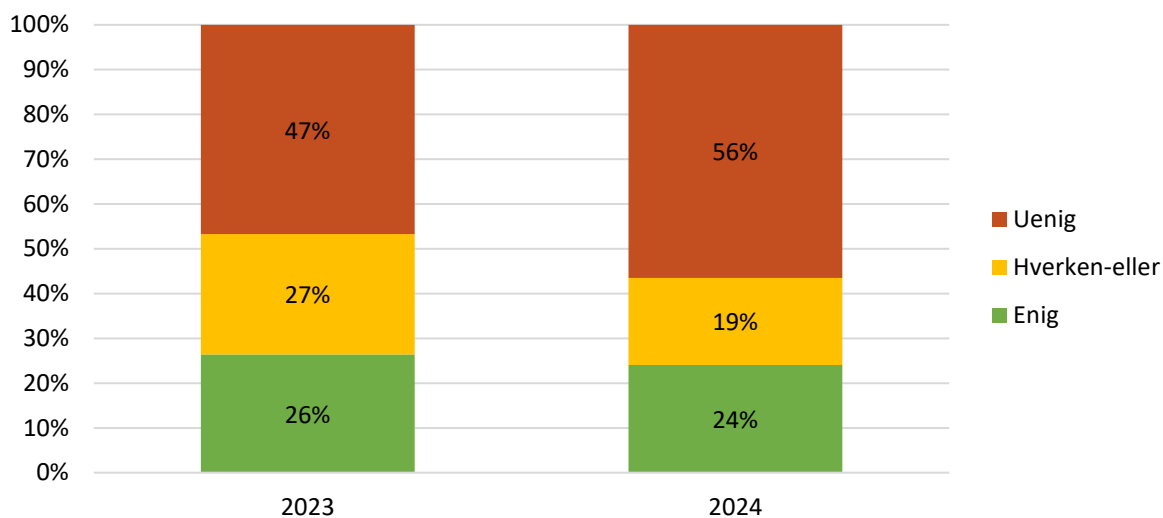
Figur 75: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at NATO-udvidelsen mindsker EU's betydning i Danmarks forsvars- og sikkerhedspolitik. Pct. (2023-2024).

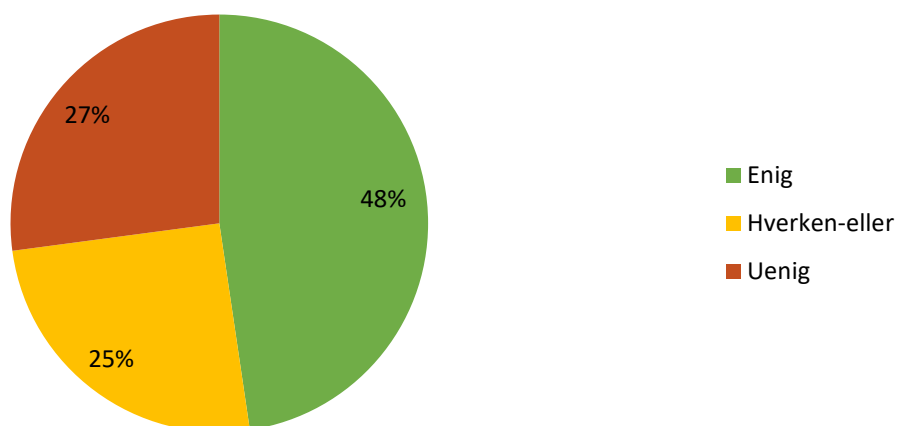
Figur 76: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Sverige og Finlands NATO-medlemskab vil føre til forstærket nordisk samarbejde. Pct. (2024)

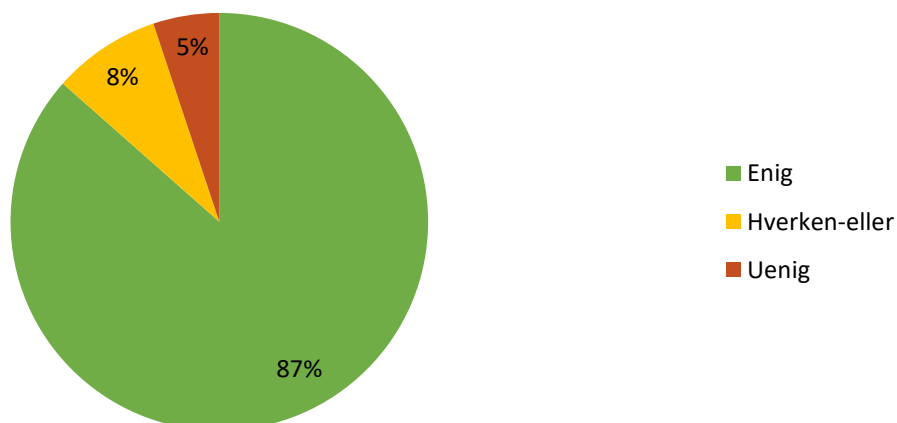
Figur 77: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark vil miste indflydelse i NATO efter indtrædelsen af Sverige og Finland. Pct. (2023-2024).

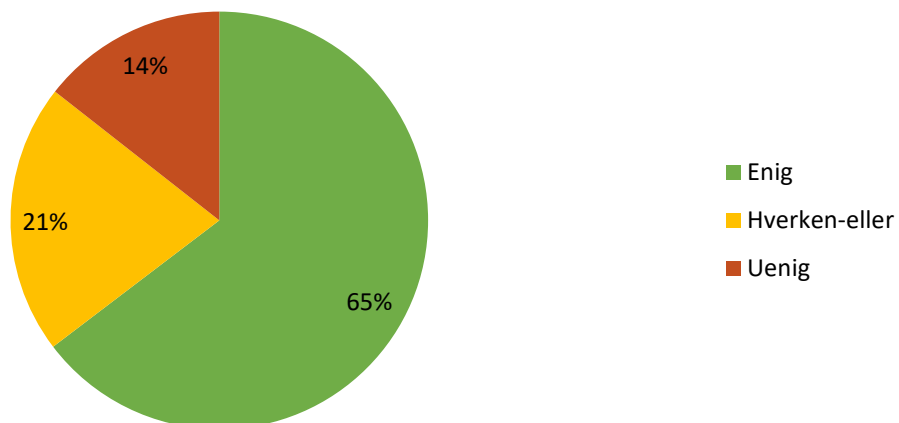
Figur 78: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at EU bør accelerere processen med at optage kandidatlandene Ukraine og Moldova. Pct. (2024).

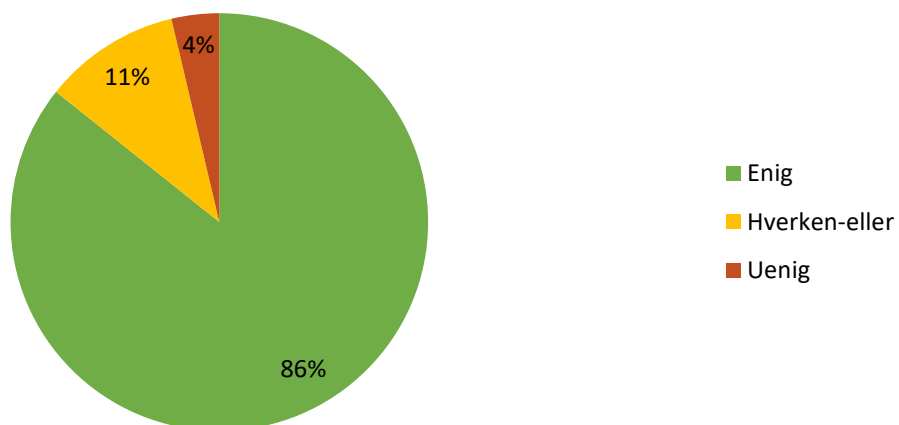
Figur 79: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at EU bør gøre mere for at støtte europæisk forsvarsindustri. Pct. (2024).

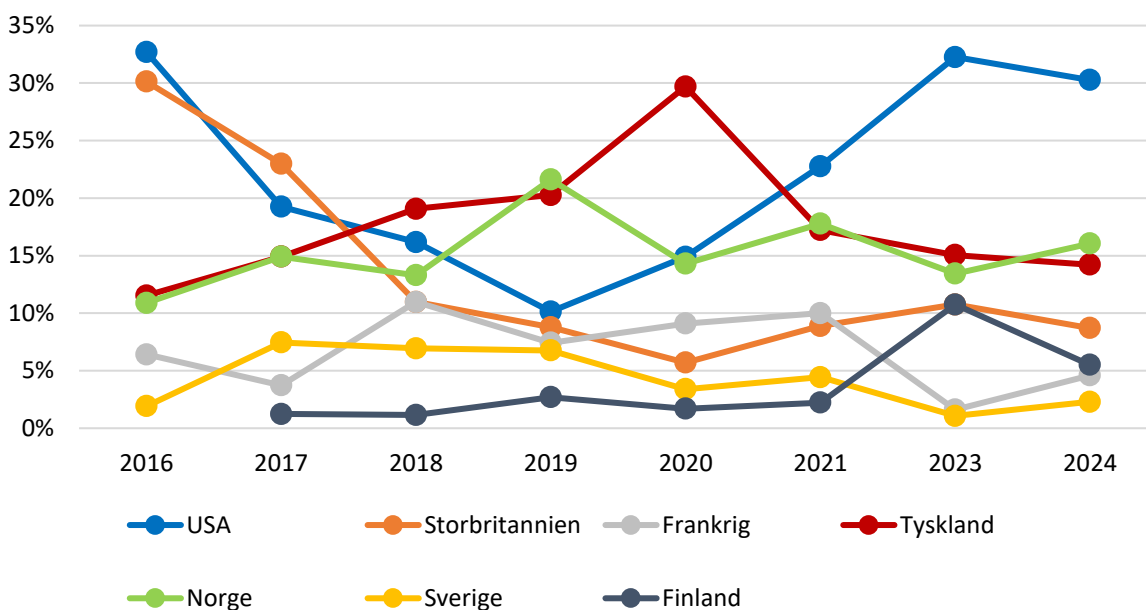
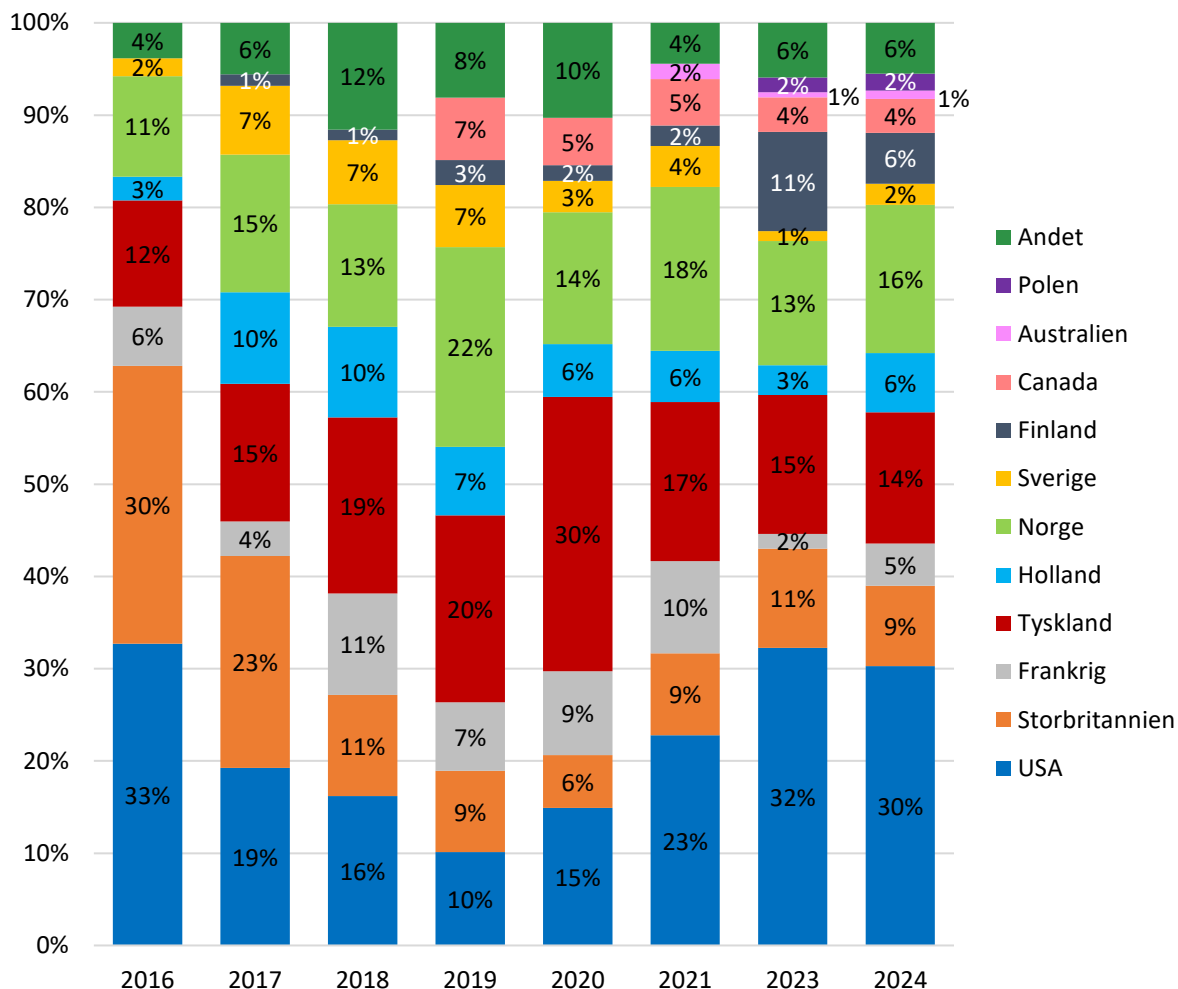
Figur 80: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at EU bør søge strategisk autonomi i forhold til USA.
Pct. (2024)

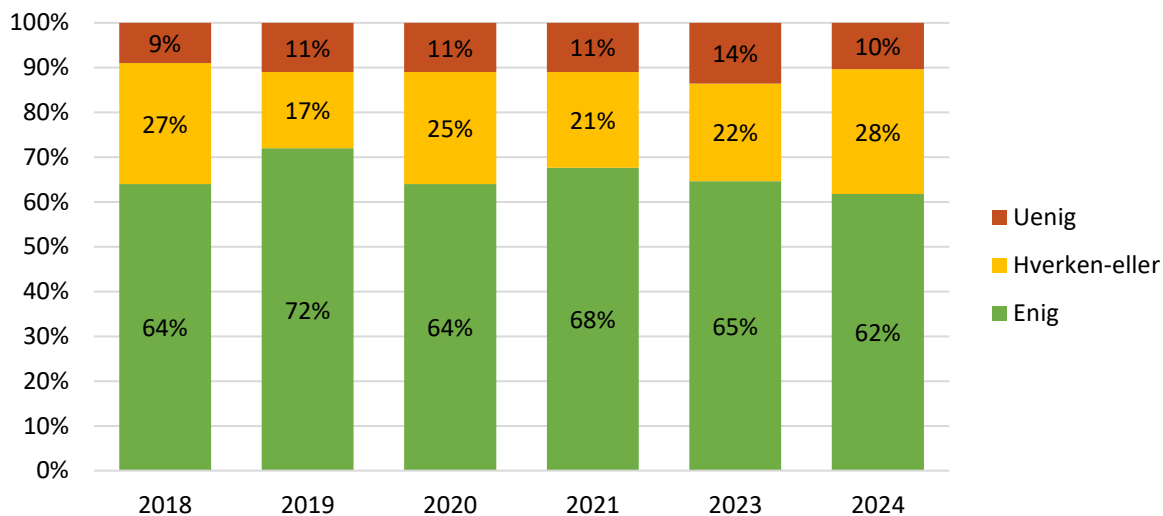
Figur 81: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at øget forsvarssamarbejde i EU er til gavn for NATO.
Pct. (2024)

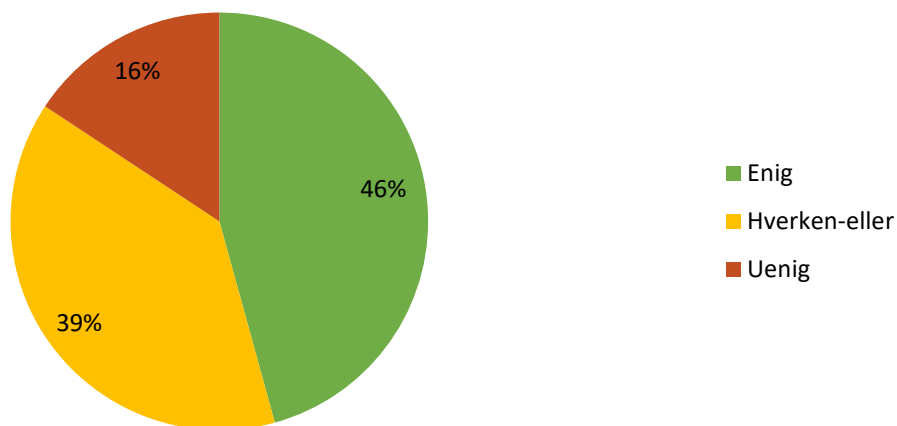
Figur 82: Hvilket land respondenterne mener bør være foregangsland for Danmark på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område. Pct. (2016-2021, 2023-2024). Vist på to måder – nederst kun udvalgte lande.¹¹

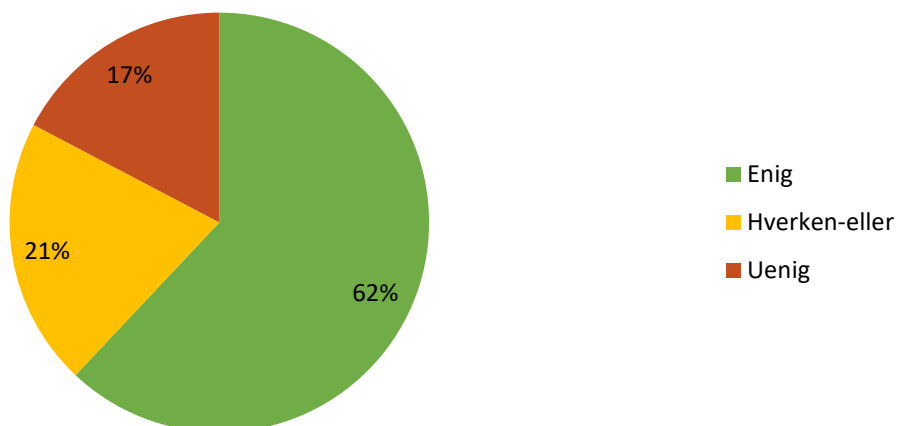
Figur 83: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi er nyttig. Pct. (2018-2021, 2023-2024).¹²

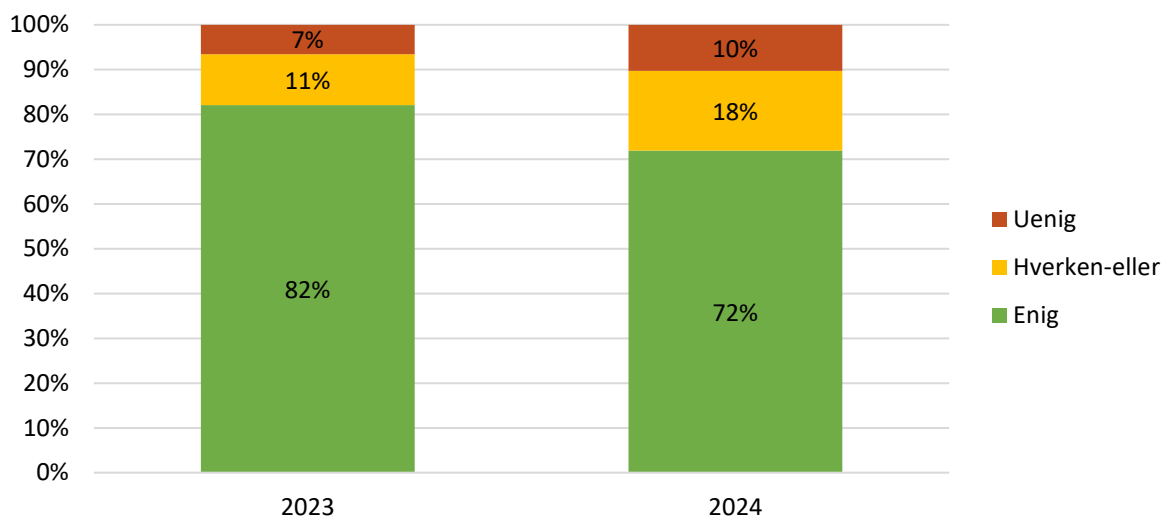
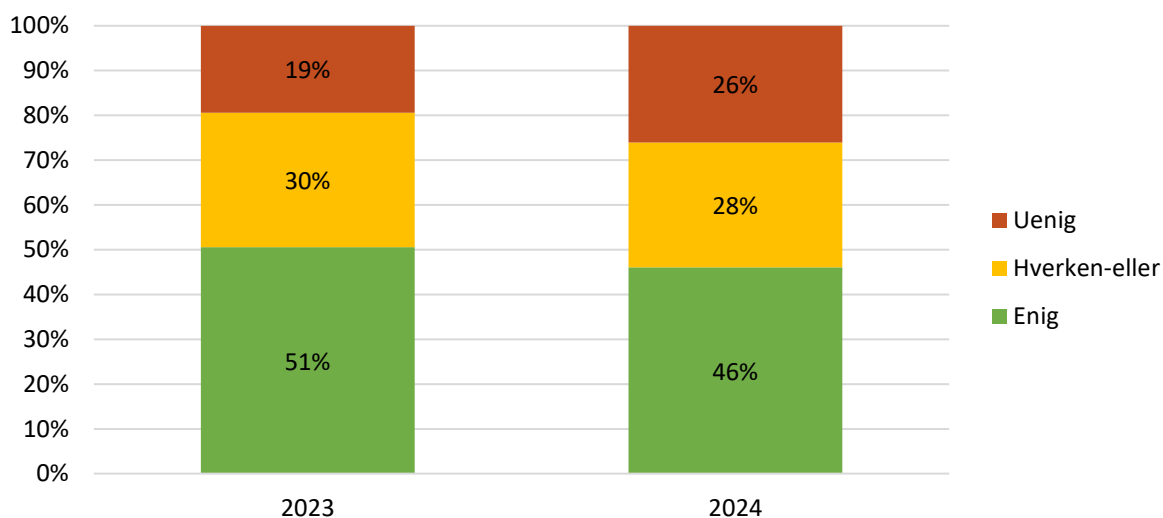
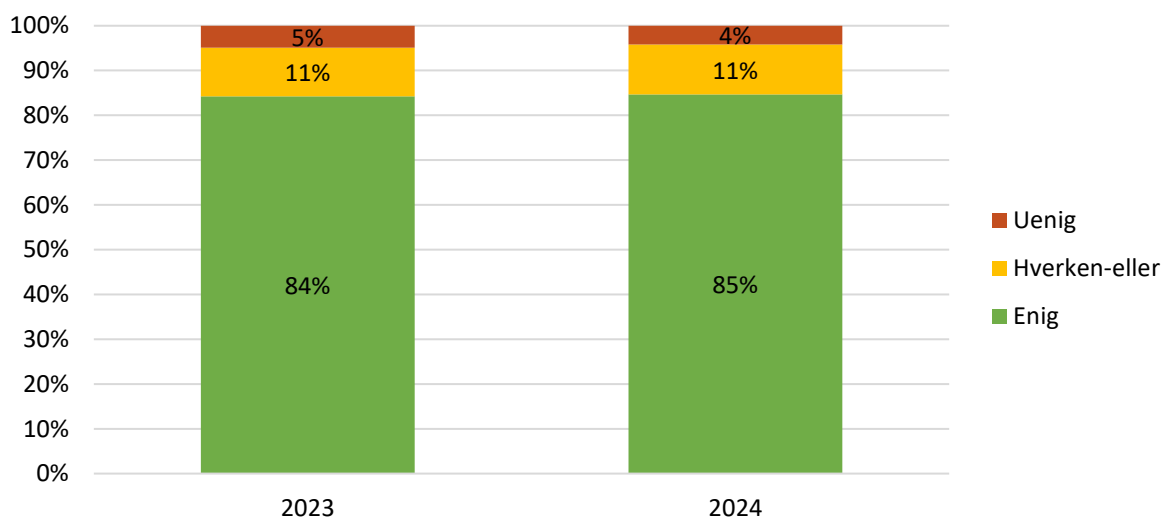

Figur 84: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi vil skabe større sammenhæng fremover i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik. Pct. (2024).

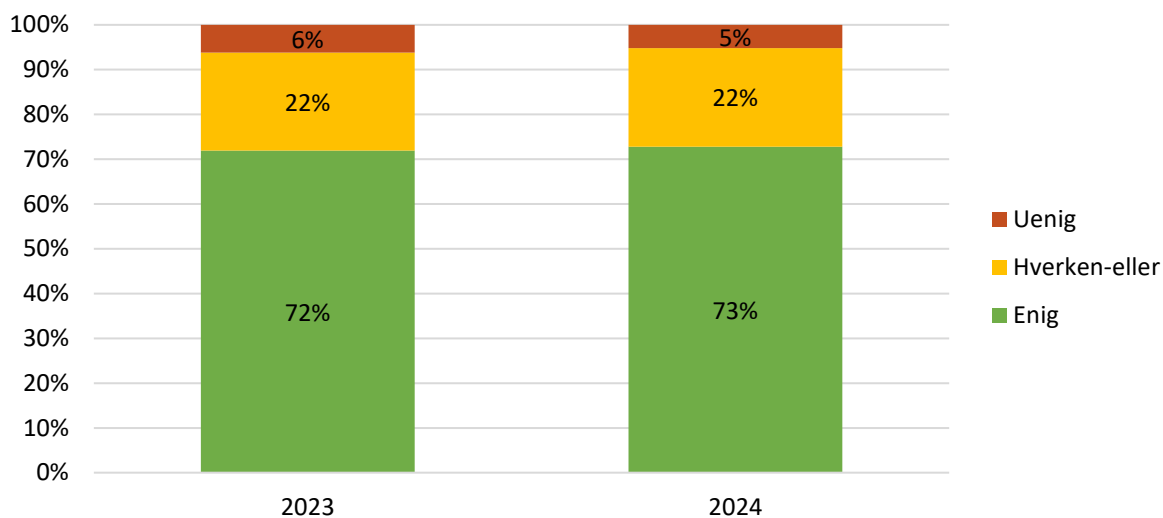

Figur 85: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør prioritere pragmatisme over idealisme i udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Pct. (2024).

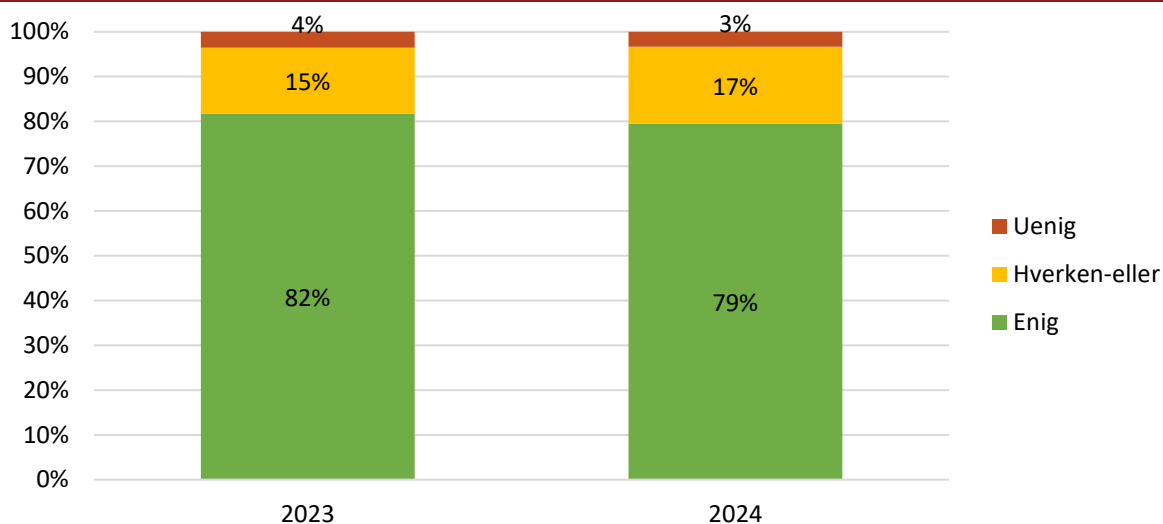

Figur 86: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør prioritere at forebygge klimarelaterede konflikter. Pct. (2023-2024).**Figur 87: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Forsvaret bør bidrage mere til den grønne omstilling. Pct. (2023-2024).****Figur 88: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at klimapolitik er en del af sikkerhedspolitik. Pct. (2023-2024).**

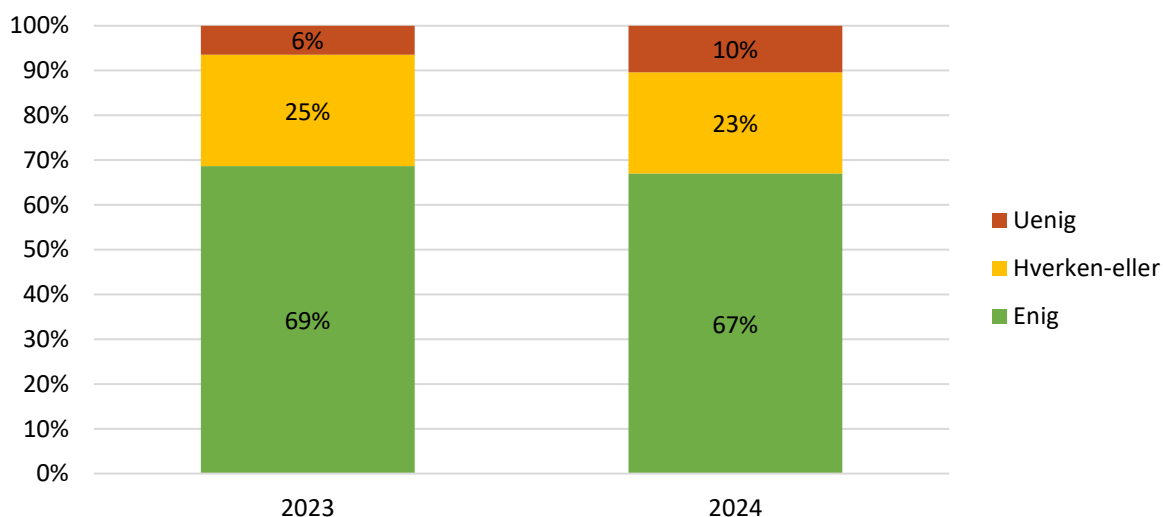
Figur 89: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at klimaforandringerne vil påvirke Forsvarets internationale operationer. Pct. (2023-2024).

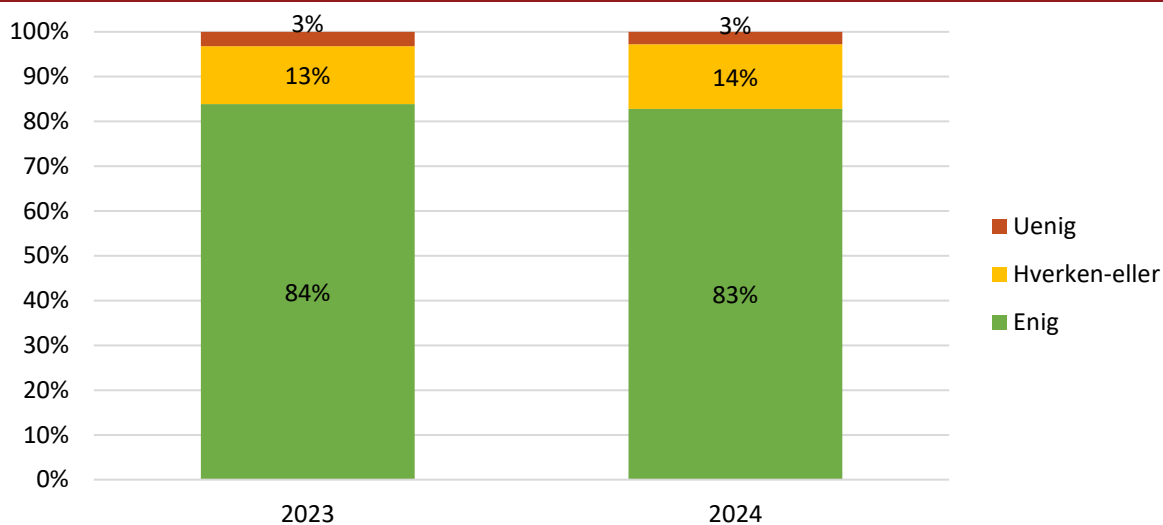
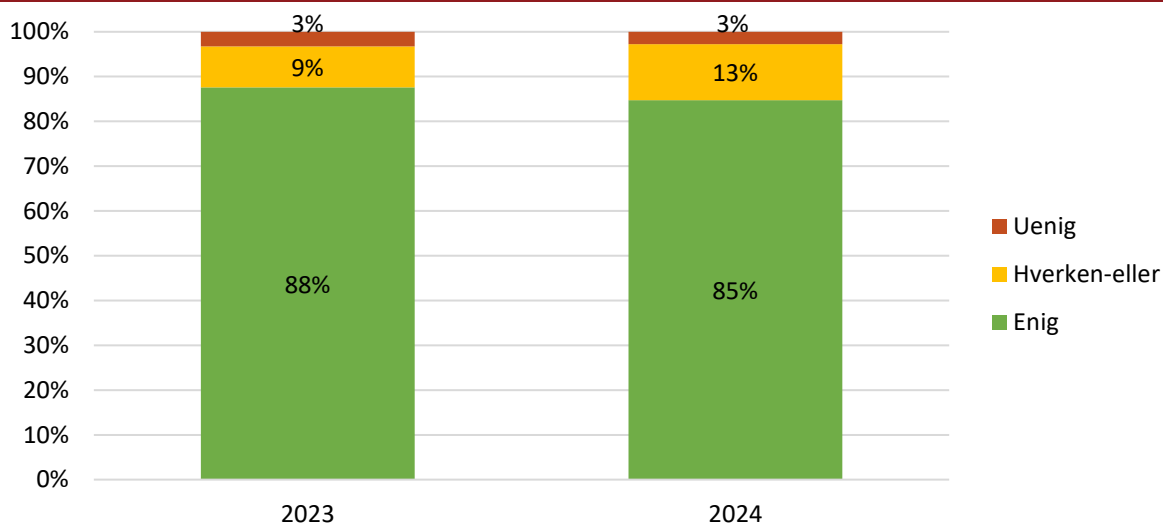
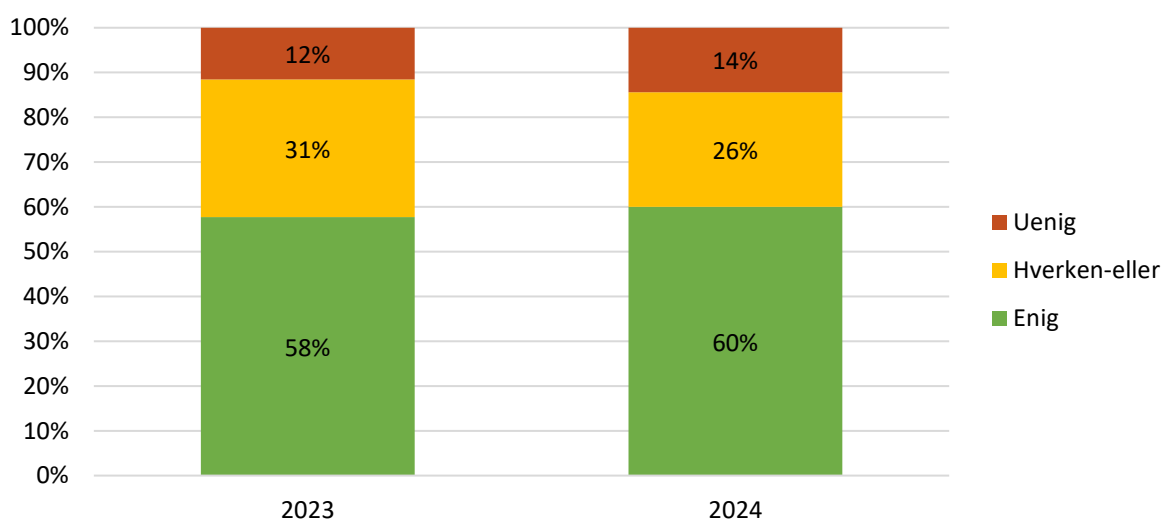

Figur 90: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at klimaforandringerne vil påvirke Forsvarets installationer i Danmark, Grønland og Færøerne. Pct. (2023-2024).

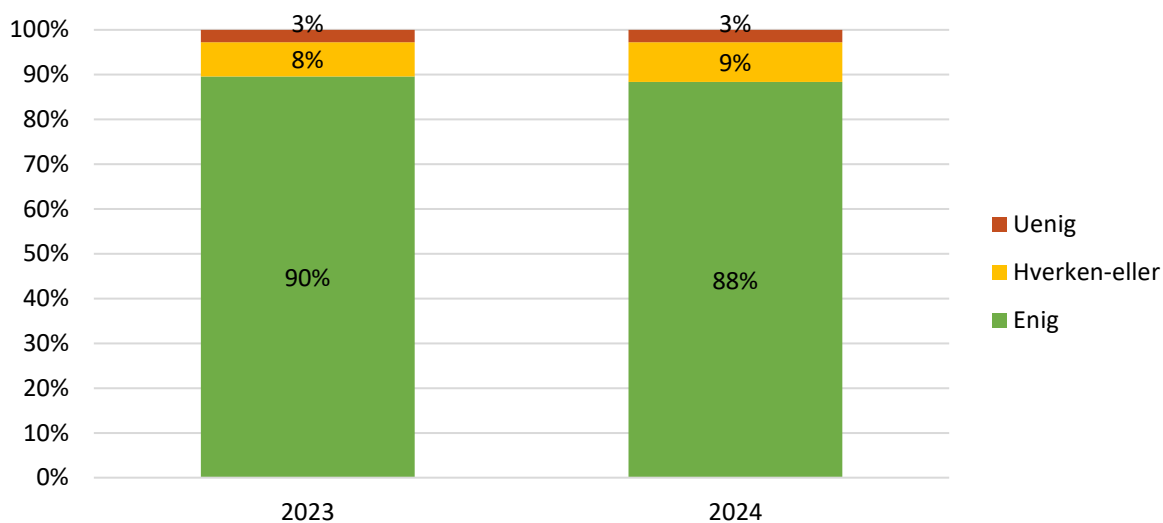

Figur 91: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at klimaforandringerne vil forværre Danmarks sikkerhed. Pct. (2023-2024).

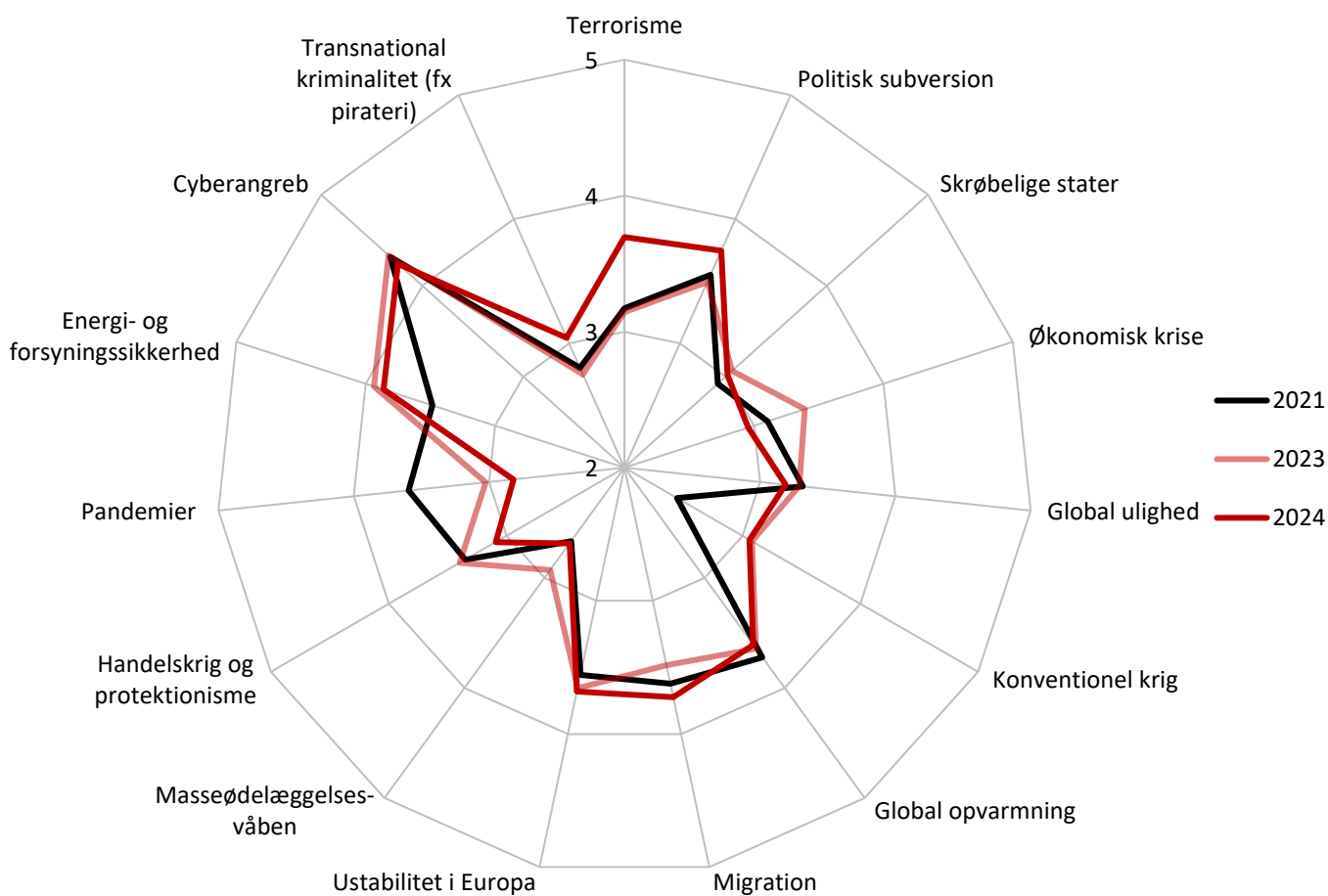

Figur 92: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at afskaffelsen af forsvarsforbeholdet vil give Danmark større indflydelse i EU. Pct. (2023-2024).**Figur 93: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at afskaffelsen af forsvarsforbeholdet er vigtigt for dansk forsvars- og sikkerhedspolitik. Pct. (2023-2024).****Figur 94: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør bidrage mere til EU's fælles militære operationer. Pct. (2023-2024).**

Figur 95: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør indgå mere aktivt i EU's forsvarsindustrielle samarbejde. Pct. (2023-2024).

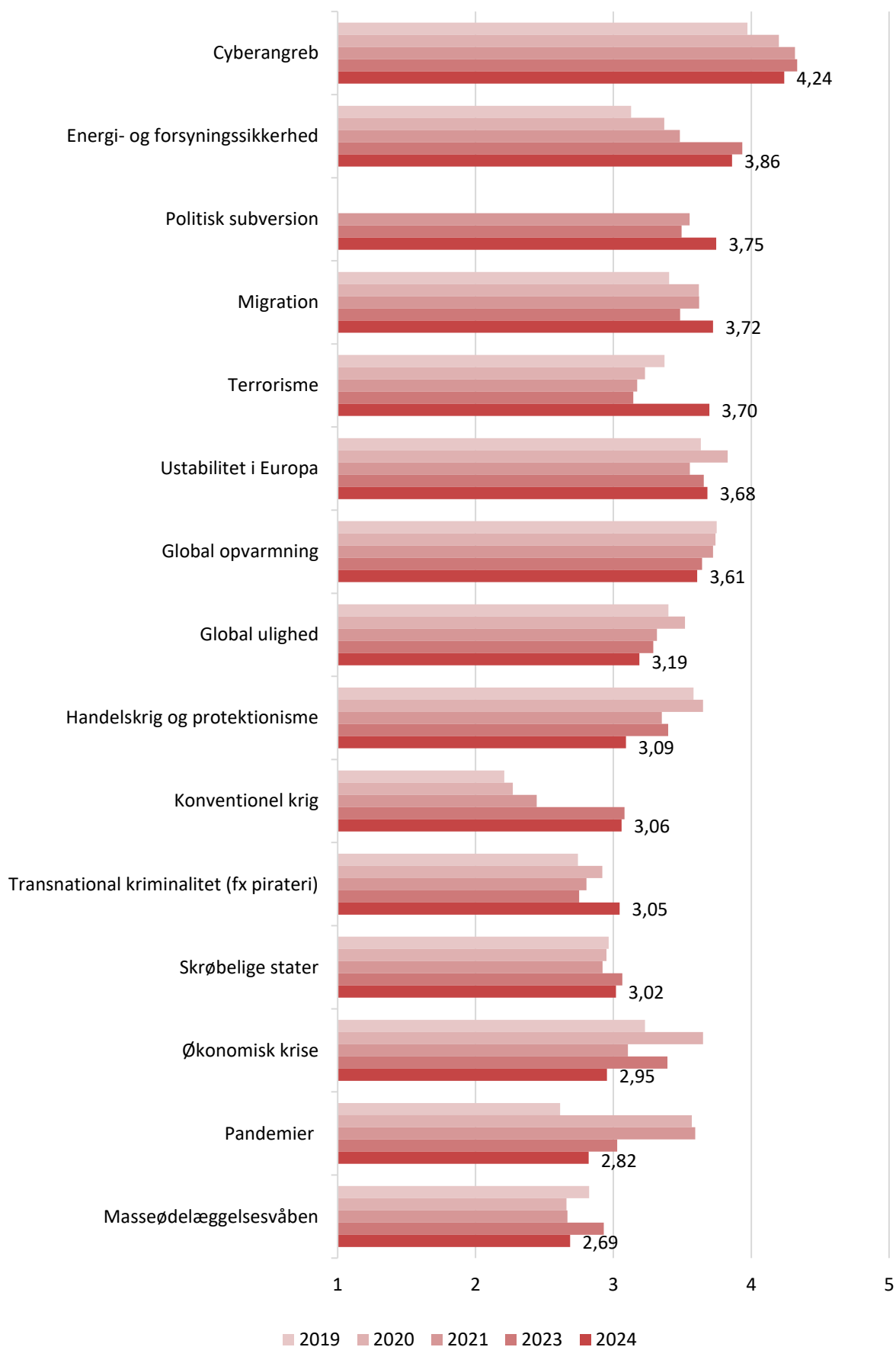

Figur 96: I hvilken grad respondenterne mener, at nedenstående forhold udgør en trussel mod Danmark. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2021, 2023-2024).¹³

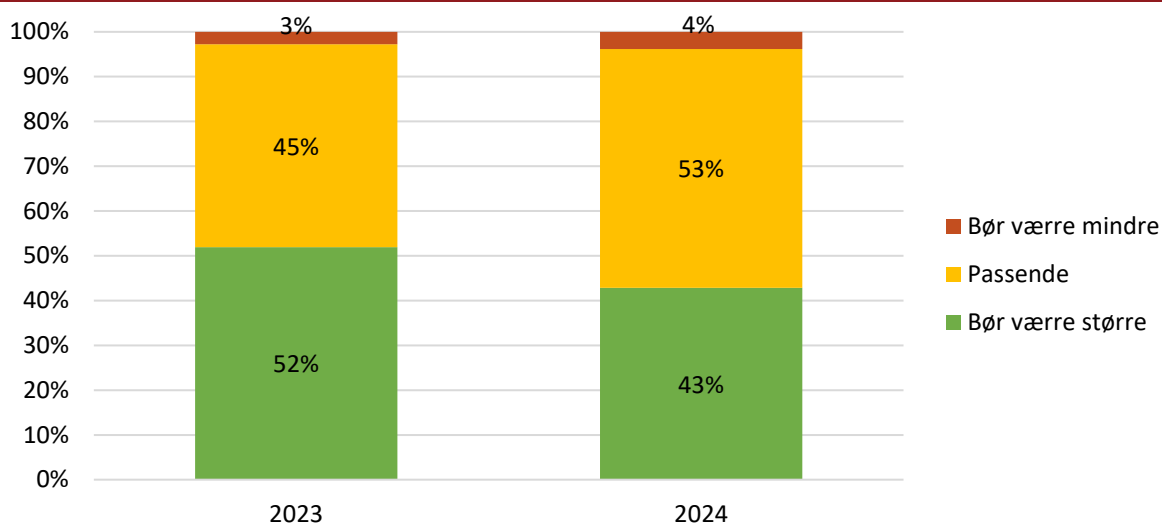

Note: For bedre at kunne se udviklingen viser figuren et udsnit af svarskalaen, fra 2-5, i stedet for 1-5.

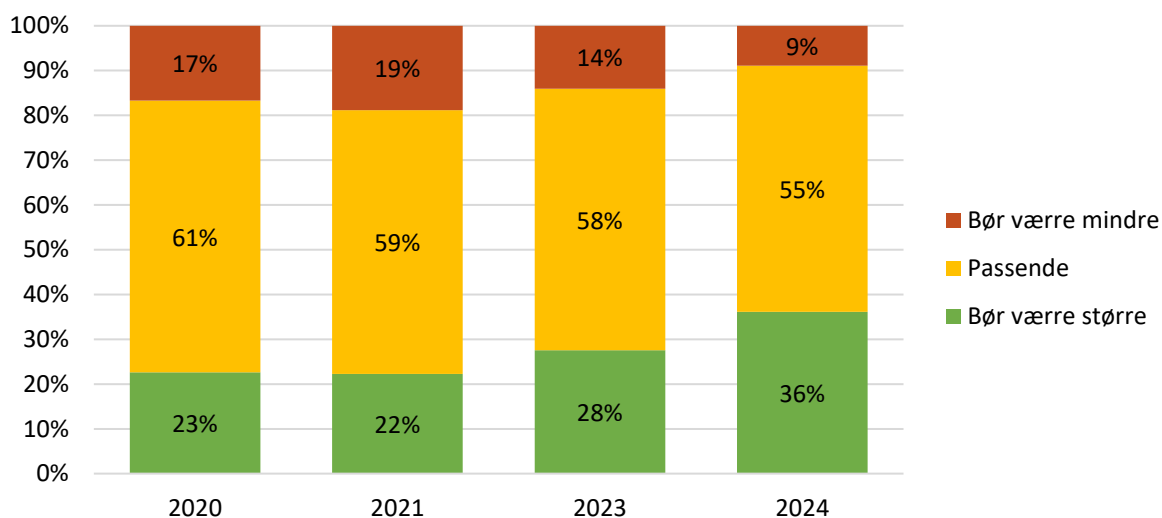
Figur 97: I hvilken grad respondenterne mener, at nedenstående forhold udgør en trussel mod Danmark. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2019-2021, 2023-2024).¹⁴

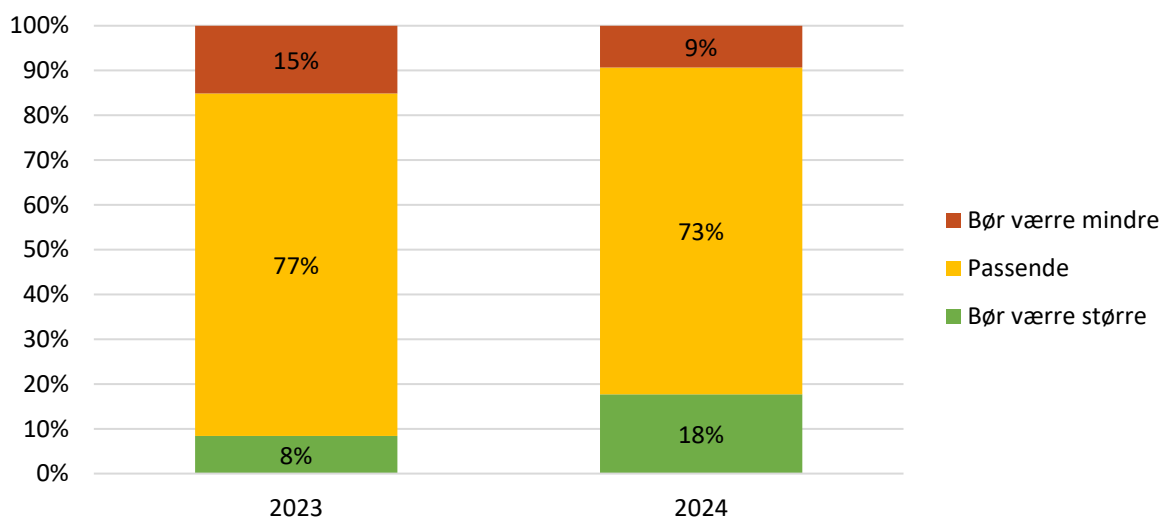
Figur 98: Hvordan respondenterne vurderer Danmarks bidrag til beskyttelsen af EU's ydre grænser. Pct. (2023-2024).

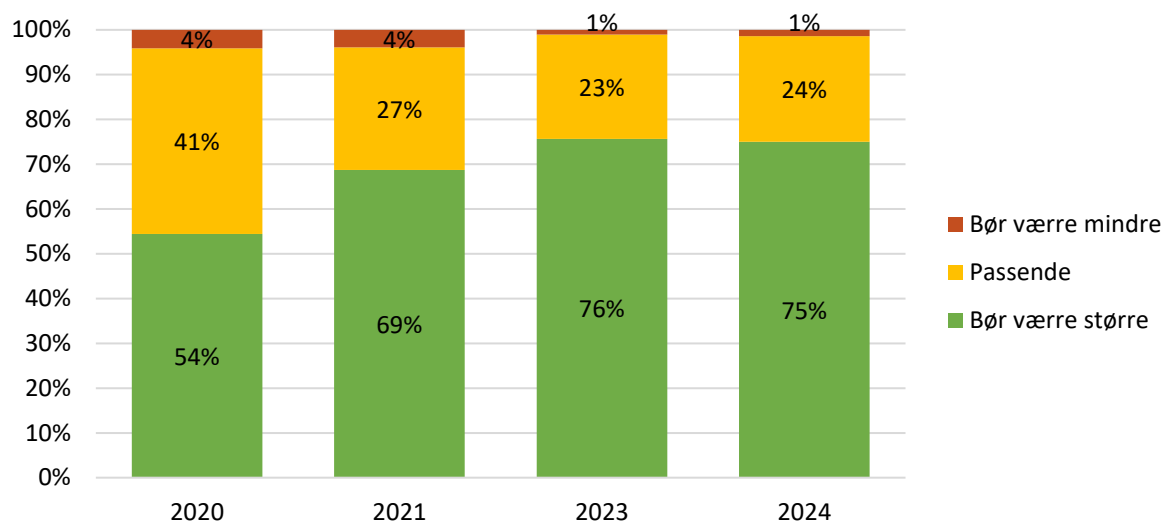
Figur 99: Hvordan respondenterne vurderer Danmarks bidrag til krisestyrings- og stabiliseringsindsatser i det globale syd. Pct. (2021, 2023-2024).¹⁵

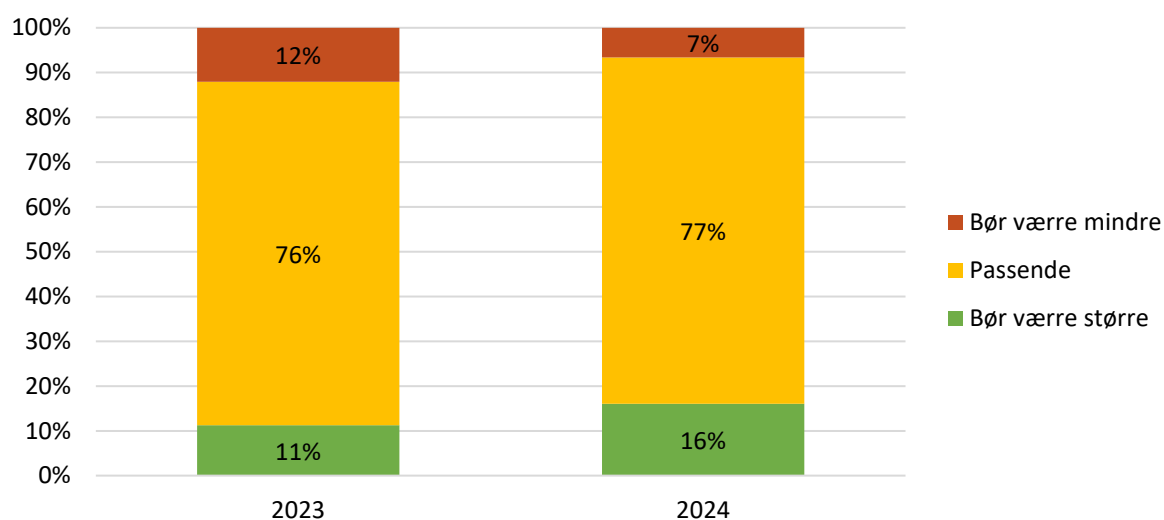
Figur 100: Hvordan respondenterne vurderer Danmarks bidrag til bekæmpelsen af globalt pirateri. Pct. (2023-2024).

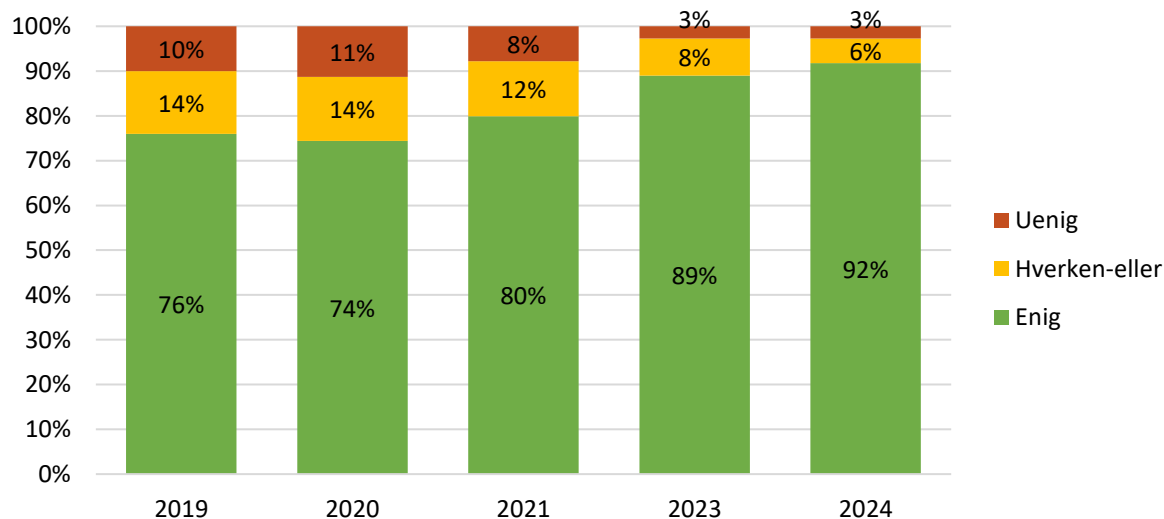
Figur 101: Hvordan respondenterne vurderer Danmarks bidrag til det kollektive forsvar i NATO. Pct. (2021, 2023-2024).

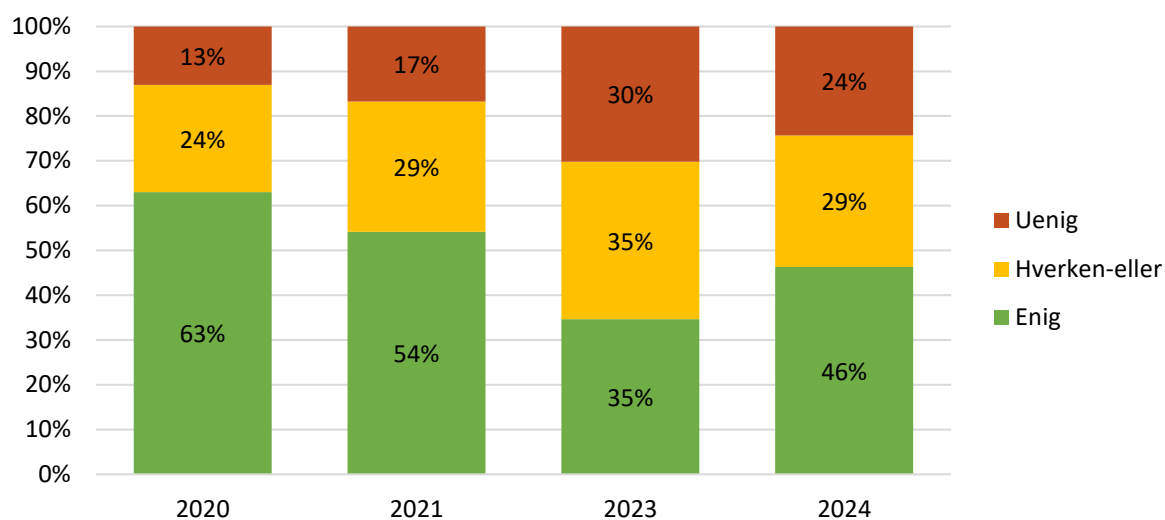
Figur 102: Hvordan respondenterne vurderer Danmarks bidrag til antiterrorindsatser. Pct. (2023-2024).

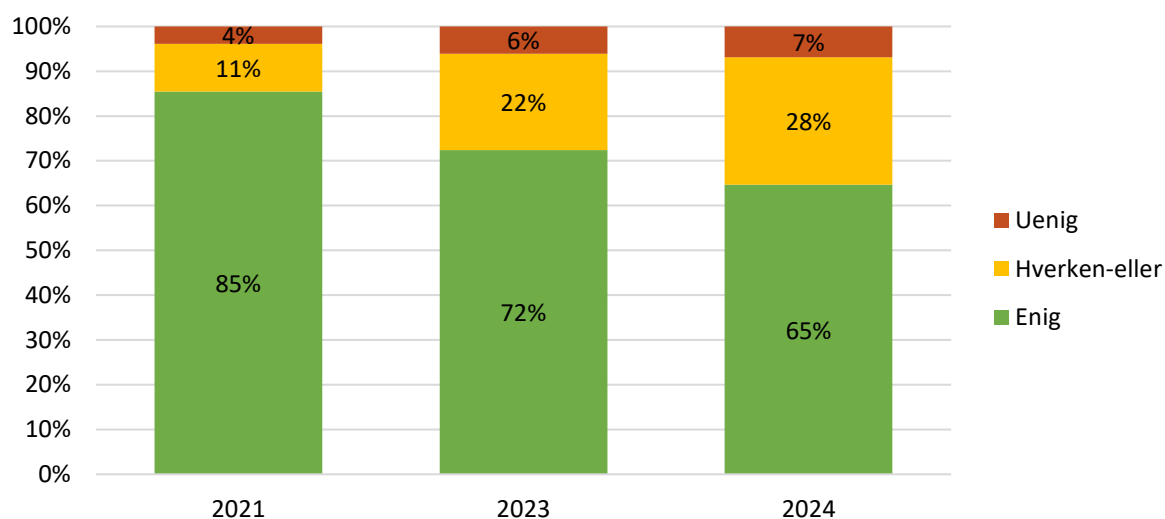
Figur 103: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark om fem år vil være mere engageret i kollektivt forsvar af NATO's territorium end i dag. Pct. (2019-2021, 2023-2024).

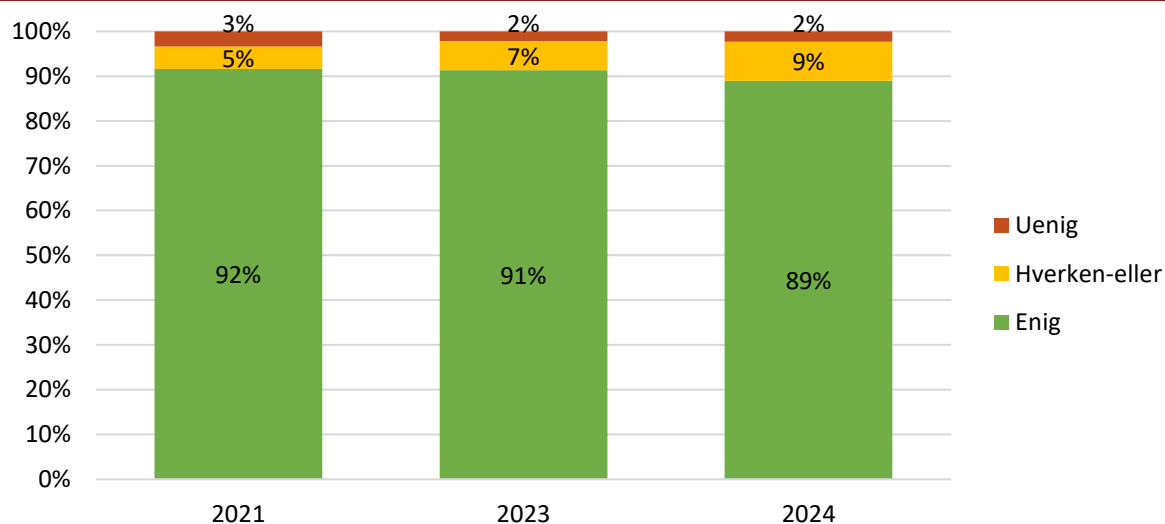
Figur 104: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark om fem år vil være mere engageret i krigsstyrings- og stabiliseringsoperationer i det globale syd end i dag. Pct. (2020-2021, 2023-2024).

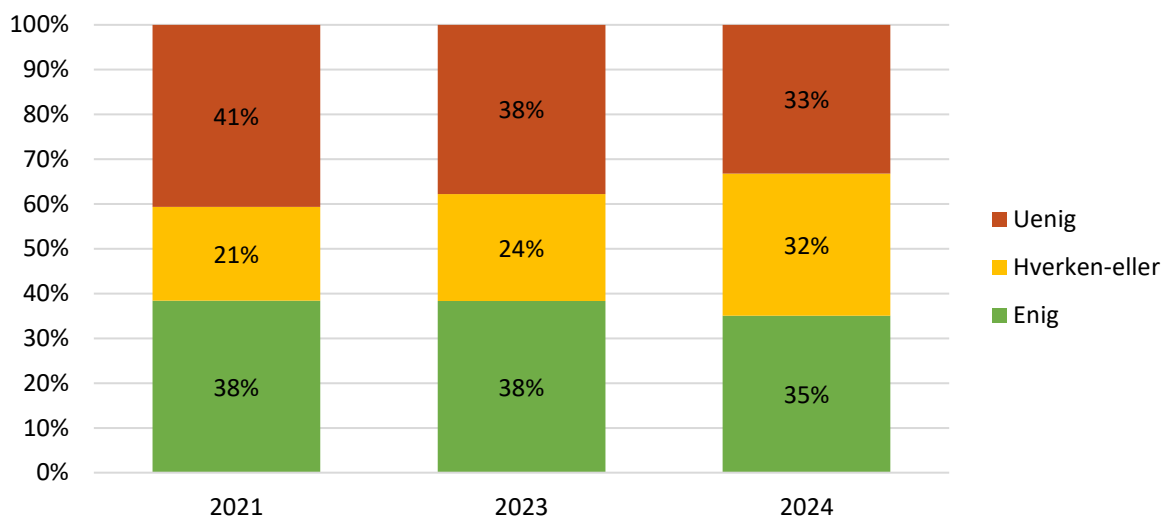
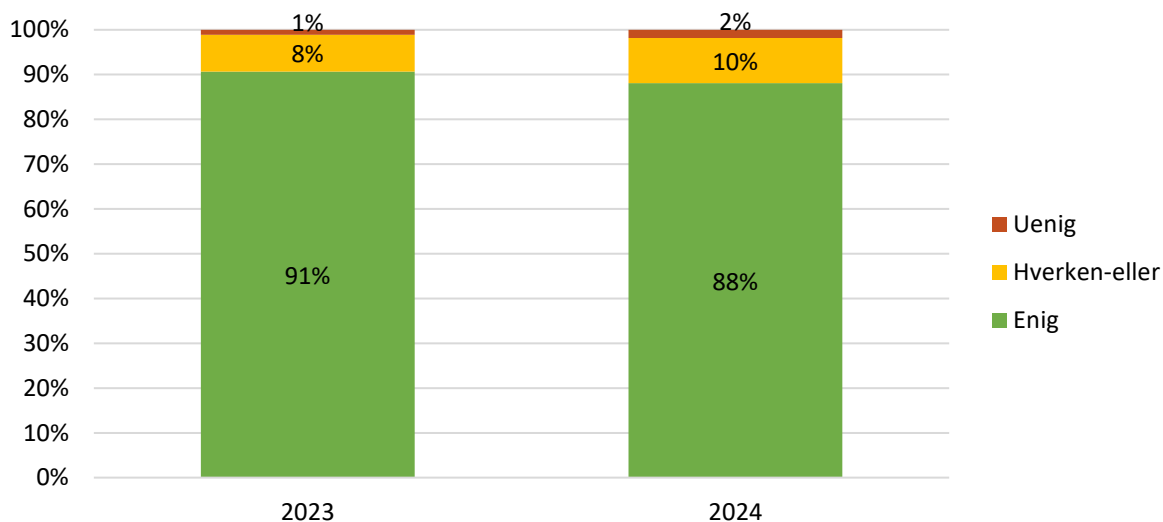
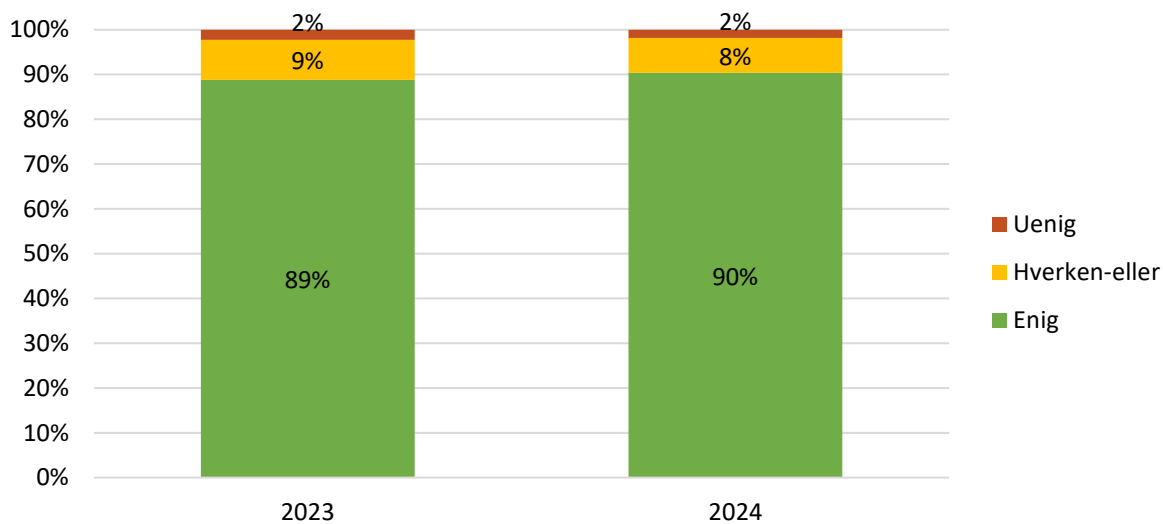

Figur 105: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark om fem år vil være mere engageret i beskyttelsen af EU's ydre grænser end i dag. Pct. (2021, 2023-2024).

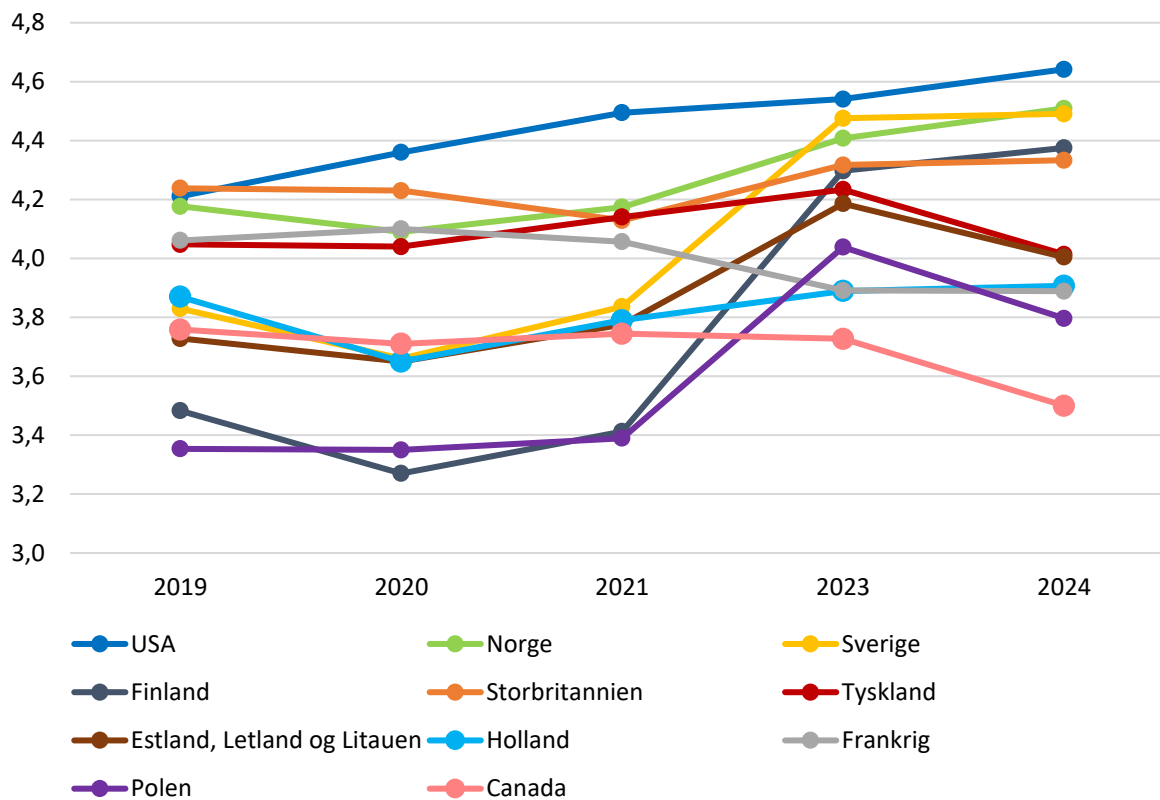

Figur 106: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark om fem år vil være mere engageret i suverænitets håndhævelse i Arktis end i dag. Pct. (2021, 2023-2024).

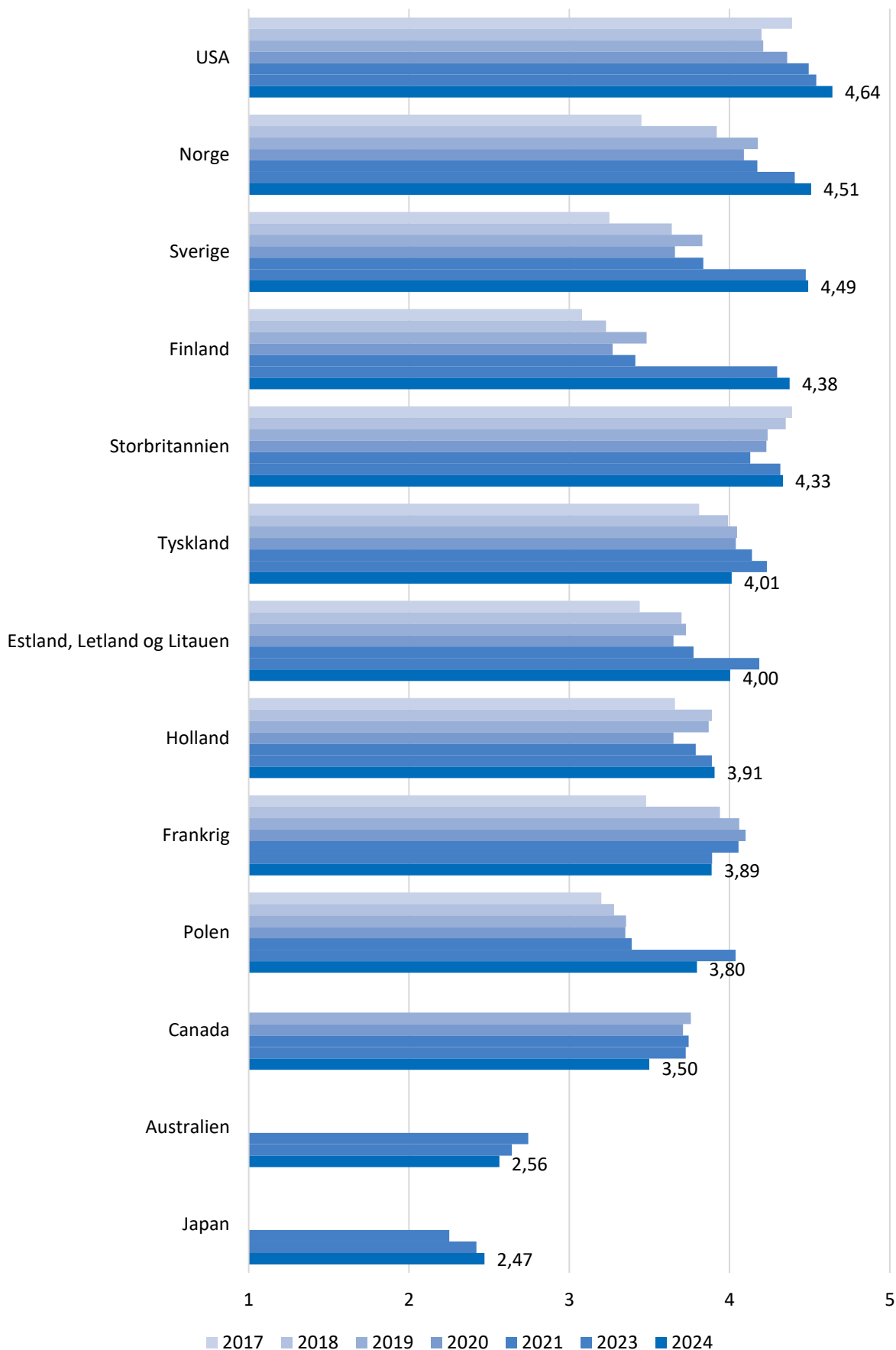
Figur 107: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark om fem år vil være mere engageret i internationale operationer i Indo-Pacific end i dag. Pct. (2021, 2023-2024).**Figur 108: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark om fem år vil være mere engageret i cyberoperationer end i dag. Pct. (2023-2024).****Figur 109: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark om fem år vil være mere engageret i værtsnationsstøtte (logistisk støtte til allierede) end i dag. Pct. (2023-2024).**

Figur 110: I hvilken grad respondenterne mener, at det danske forsvar har fordel af at operere militært sammen med følgende lande. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2019-2021, 2023-2024).

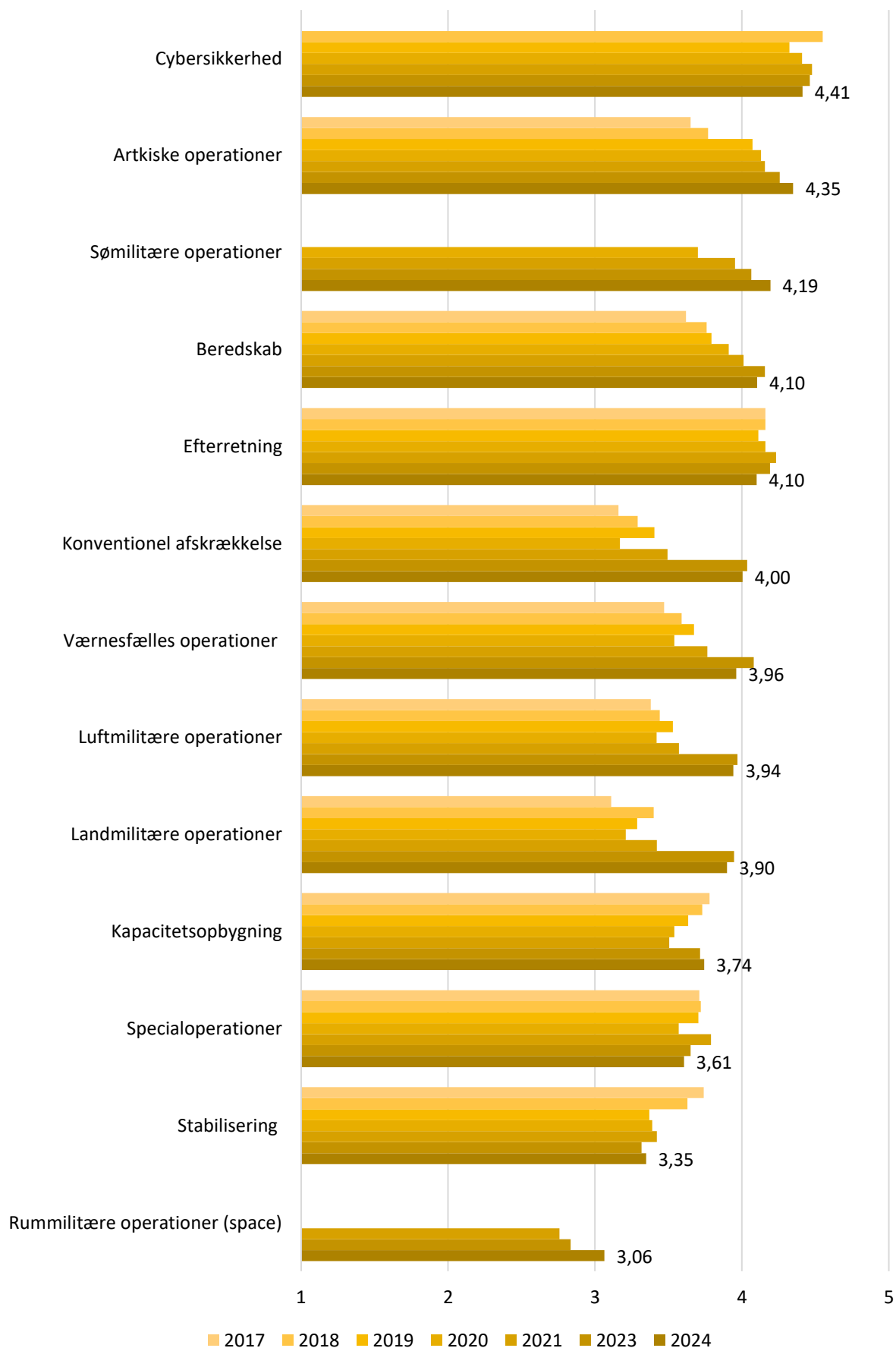

Note: For bedre at kunne se udviklingen viser figuren et udsnit af svarskalaen, fra 3,0 til 4,8, i stedet for 1-5.

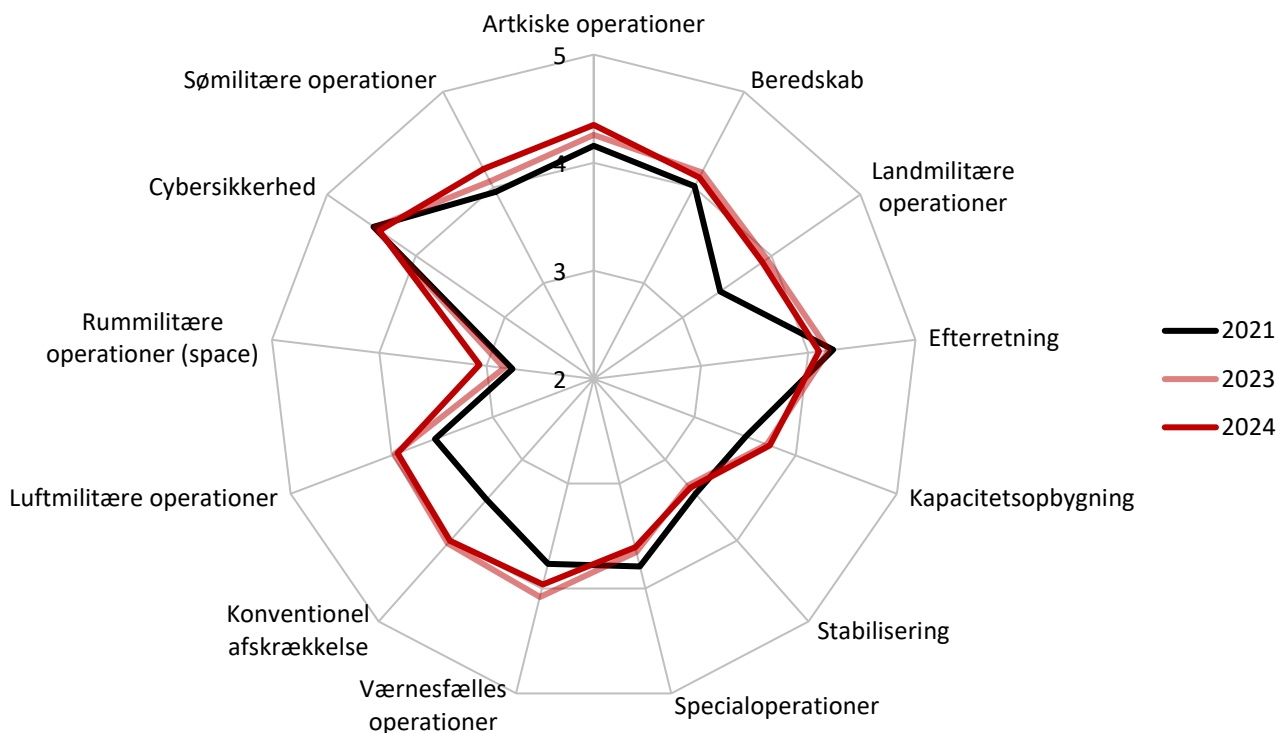
Figur 111: I hvilken grad respondenterne mener, at det danske forsvar har fordel af at operere militært sammen med følgende lande. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2017-2021, 2023-2024).¹⁶

Figur 112: I hvilken grad respondenterne mener, at Forsvaret har behov for at udvikle sine kapaciteter på følgende områder inden for de næste fem år for at kunne imødegå nye trusler. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2017-2021, 2023-2024).¹⁷

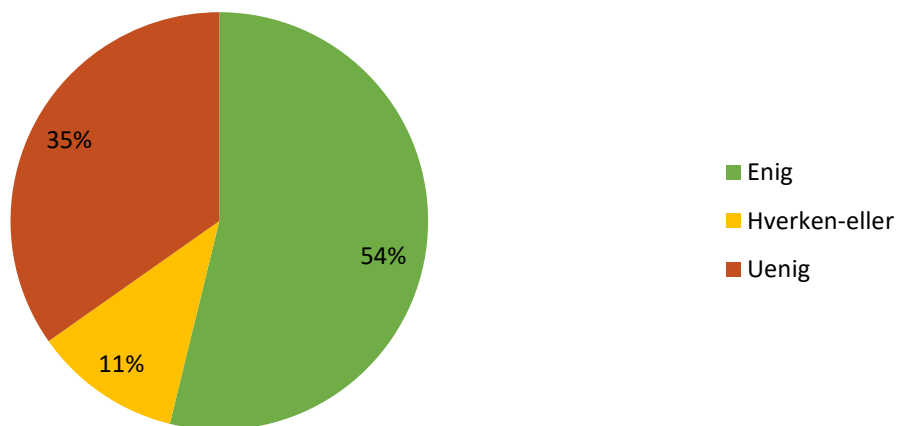

Figur 113: I hvilken grad respondenterne mener, at Forsvaret har behov for at udvikle sine kapaciteter på følgende områder inden for de næste fem år for at kunne imødegå nye trusler. 1 = i meget lav grad, 5 = i meget høj grad. Gennemsnit (2017-2021, 2023-2024).

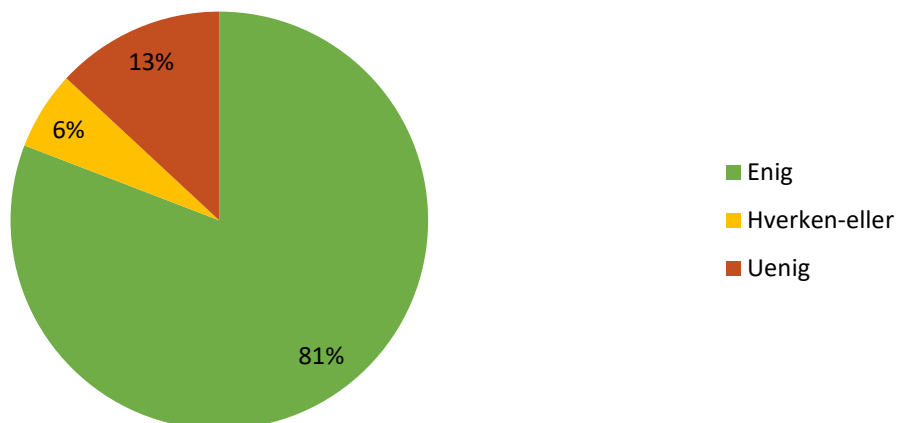

Note: For bedre at kunne se udviklingen viser figuren et udsnit af svorskalaen, fra 2-5, i stedet for 1-5.

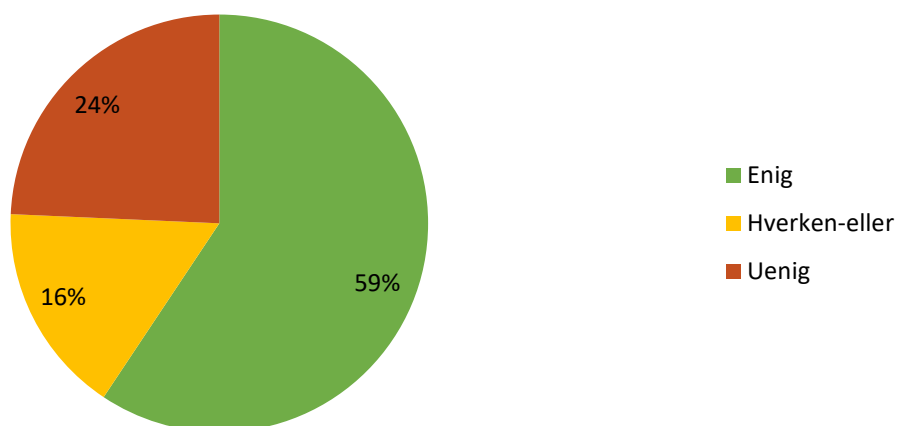
Figur 114: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Forsvarsforligets økonomiske ramme udgør et passende svar på Danmarks sikkerhedspolitiske udfordringer. Pct. (2024).

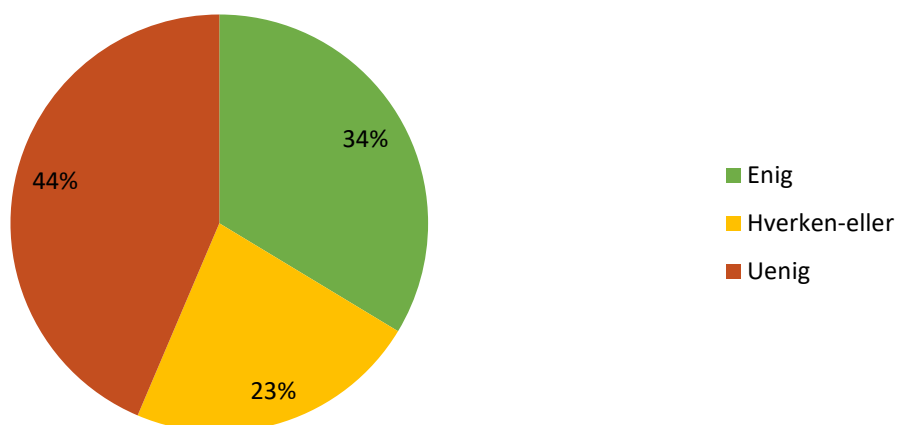
Figur 115: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør leve op til sin NATO-forpligtelse om at bruge 2% af BNP på forsvarsområdet uden at medregne Ukraine-fonden. Pct. (2024).

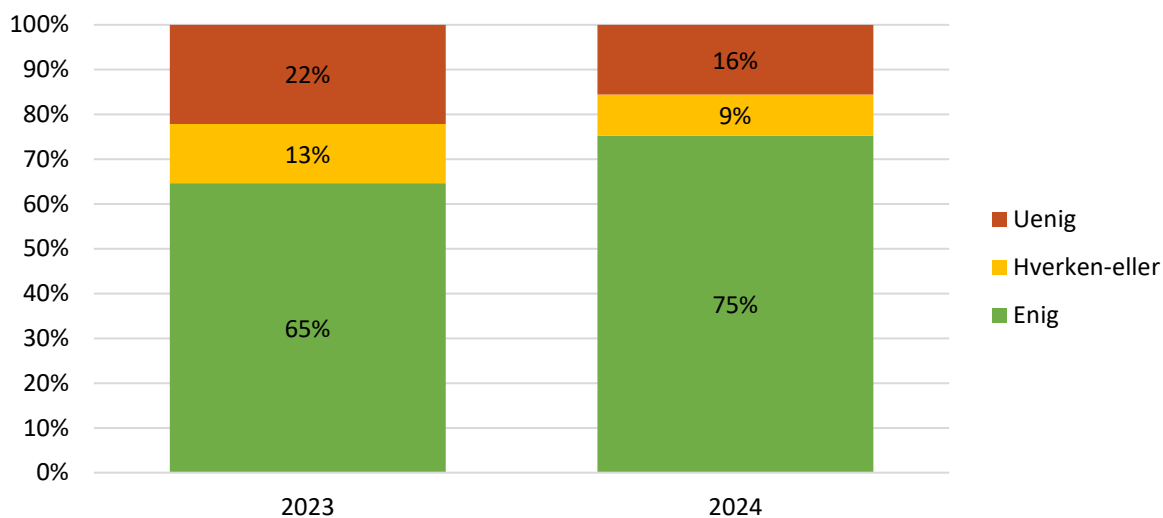
Figur 116: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Danmark bør øge sit forsvarsbudget til mere end 2% af BNP i forligsperioden. Pct. (2024).

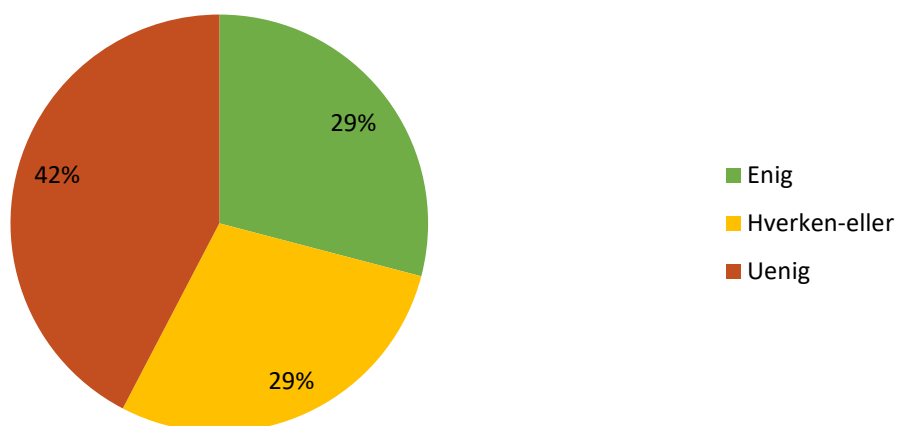
Figur 117: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den nye forligsmodel (10-årigt forlig, der udmøntes i delaftaler) vil svække sammenhæng og helhedshensyn i beslutninger på forsvarsområdet. Pct. (2024).

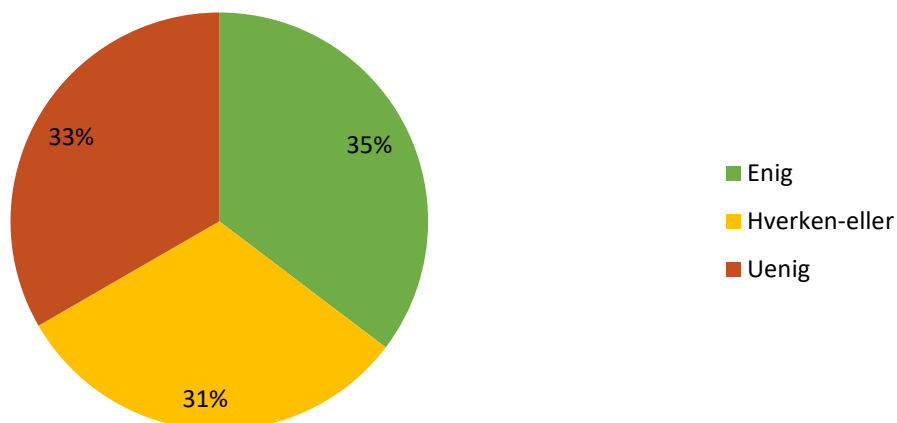
Figur 118: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at en forligsperiode på 10 år er passende. Pct. (2023-2024).

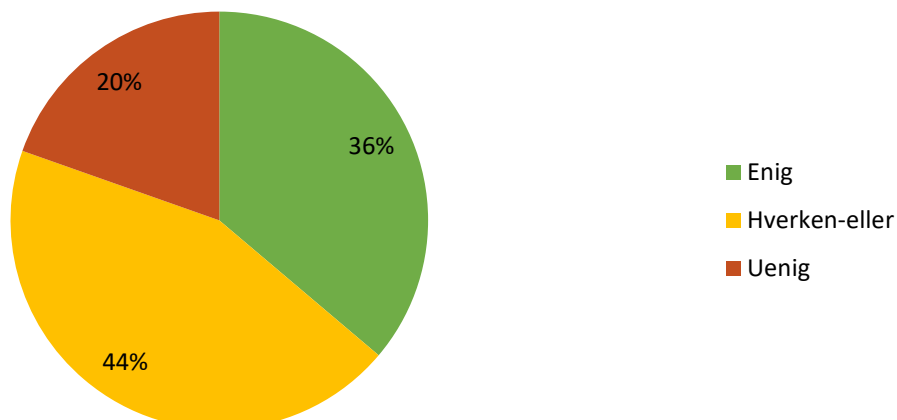
Figur 119: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den nye forligsmodel (10-årigt forlig, der udmøntes i delaftaler) øger tempoet i opbygningen af dansk forsvar. Pct. (2024).¹⁸

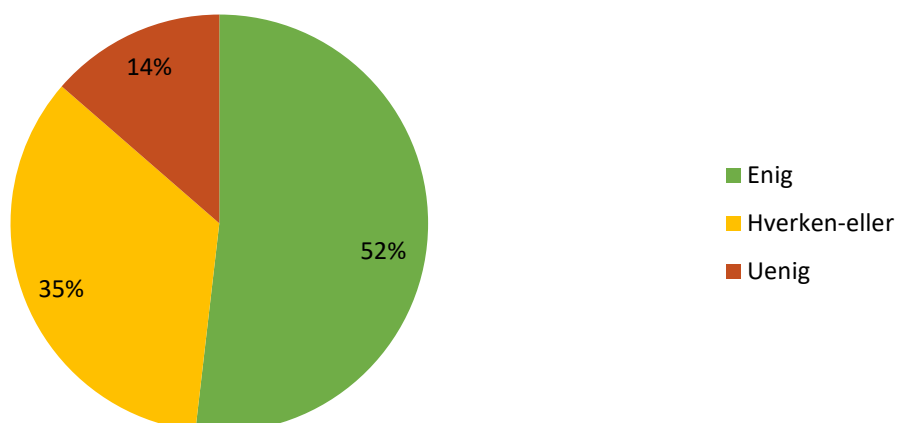
Figur 120: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den nye forligsmodel (10-årigt forlig, der udmøntes i delaftaler) giver bedre vilkår for den demokratiske debat om dansk forsvarspolitik. Pct. (2024).

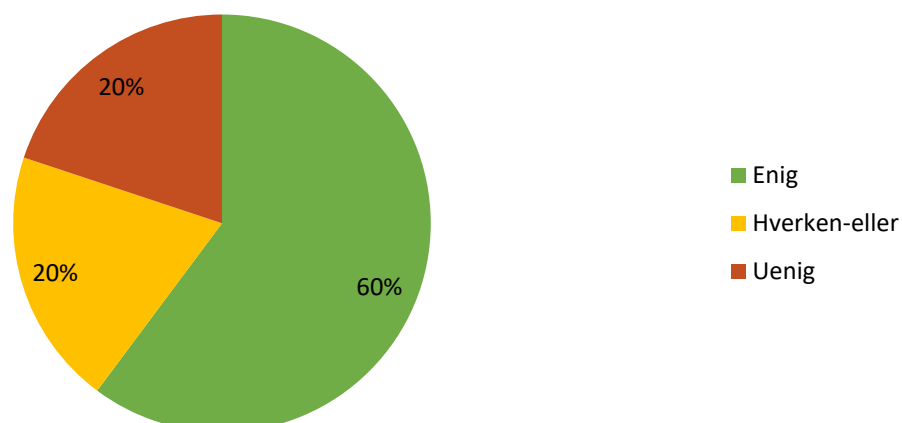
Figur 121: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den nye forligsmode (10-årigt forlig, der udmøntes i delaftaler) styrker den civile styring af forsvaret. Pct. (2024).

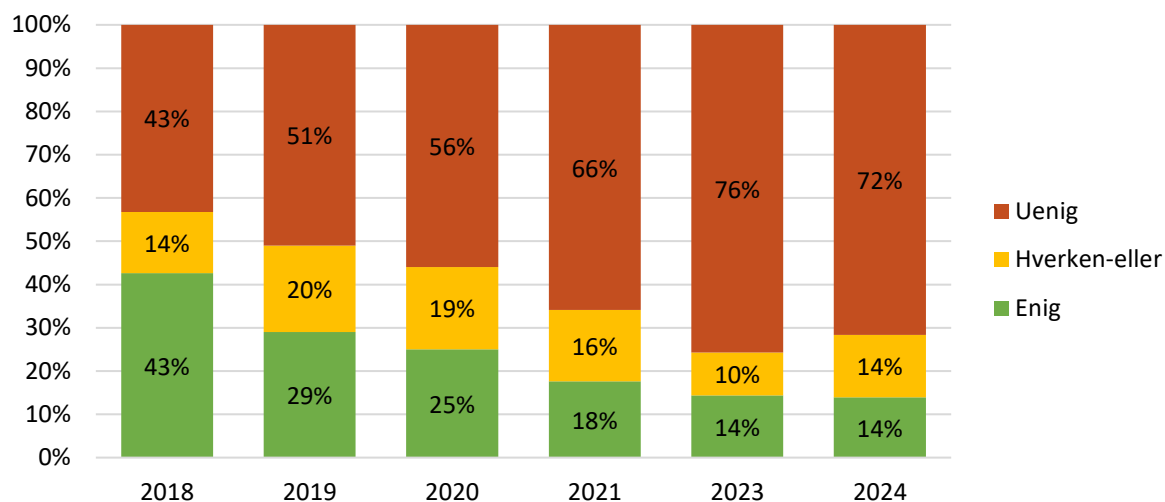
Figur 122: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den nye forligsmode (10-årigt forlig, der udmøntes i delaftaler) styrker forsvarsforligskredsens indflydelse. Pct. (2024).¹⁹

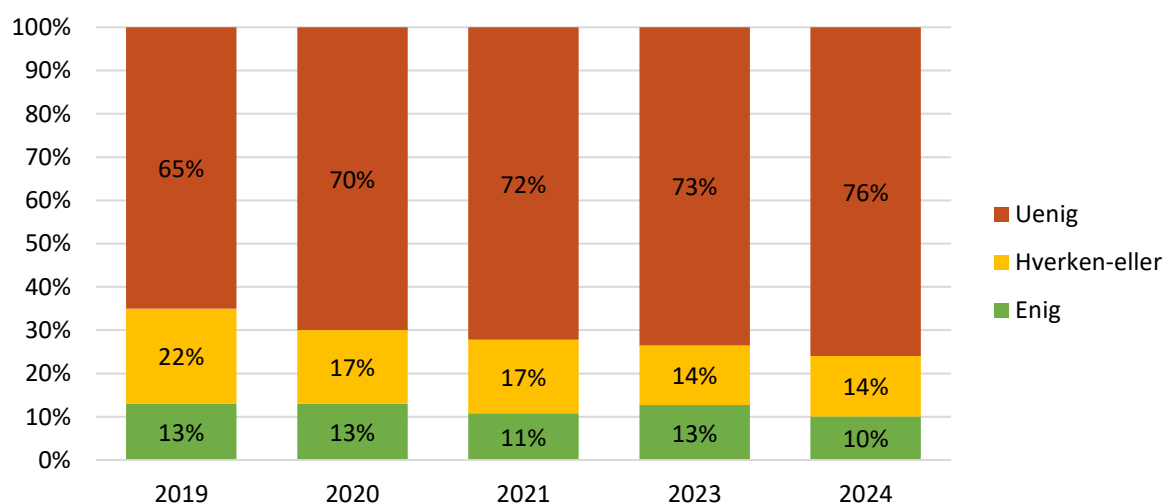
Figur 123: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at rammeforliget er for ukonkret og burde indeholde flere klare prioriteringer. Pct. (2024).

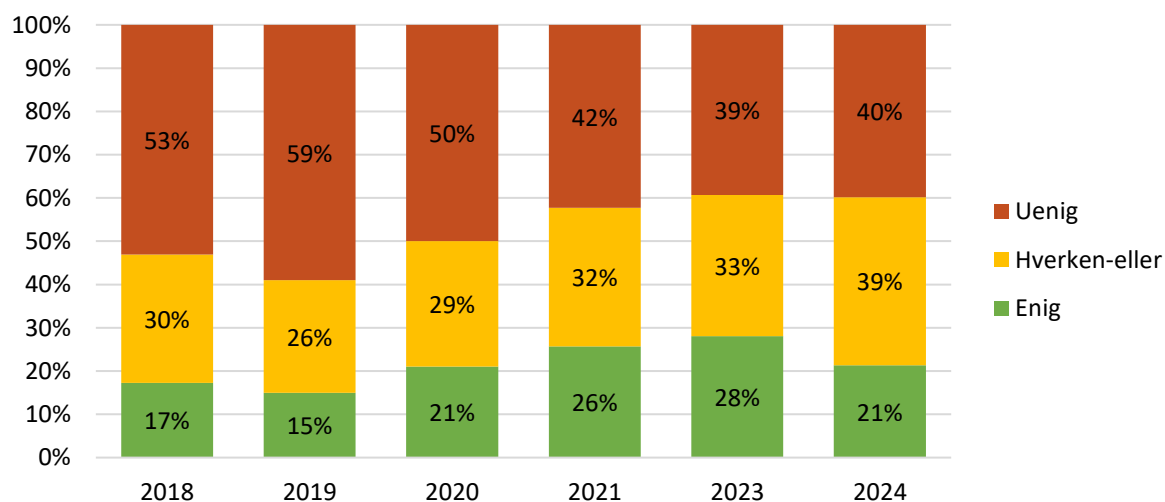
Figur 124: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at der i forsvarsforliget er for stort fokus på øst-dagsordenen (Rusland, Østersøen, territorialforsvar, afskrækkelse). Pct. (2018-2021, 2023-2024).²⁰

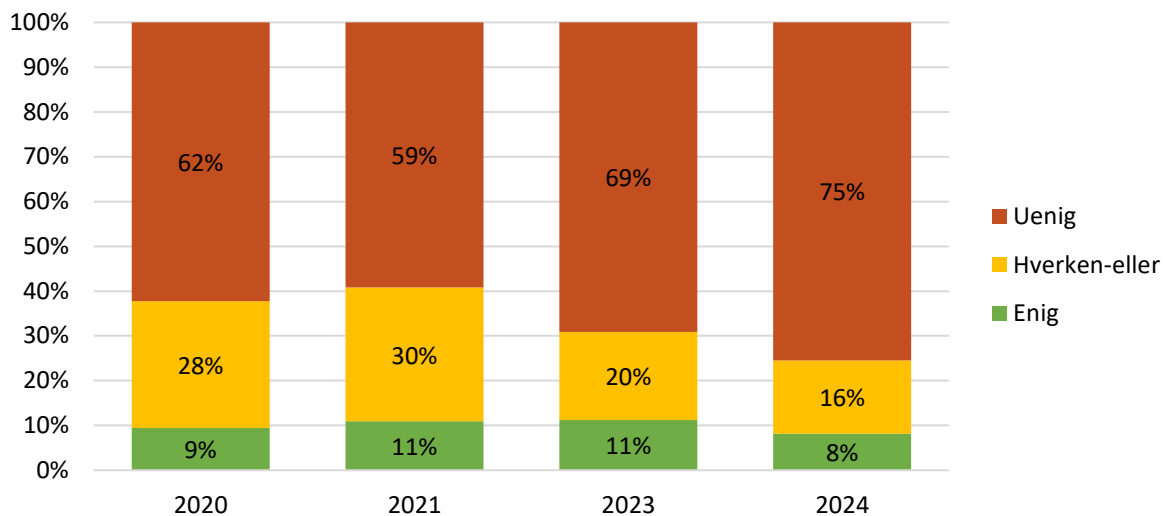
Figur 125: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at der i forsvarsforliget er for stort fokus på nord-dagsordenen (Arktis, suverænitethåndhævelse, beredskab og overvågning i Nordatlanten og Grønland). Pct. (2019-2021, 2023-2024).²¹

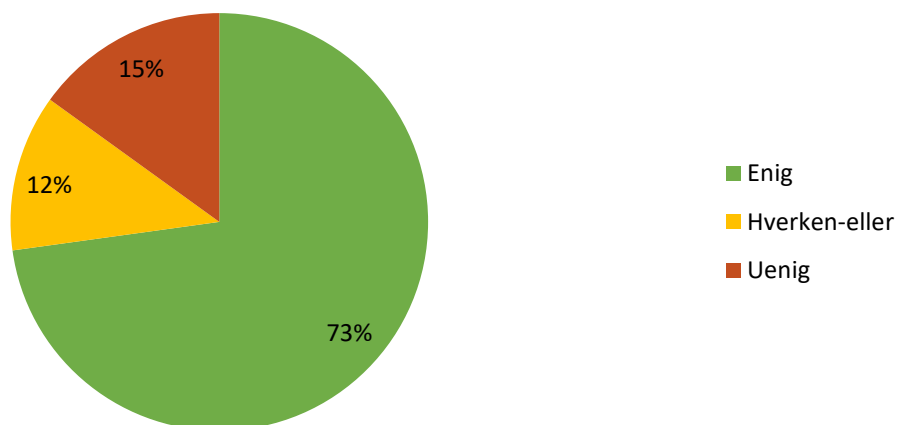
Figur 126: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at der i forsvarsforliget er for stort fokus på syd-dagsordenen (skrøbelige stater, antiterror, stabilisering, kapacitetsopbygning). Pct. (2018-2021, 2023-2024).²²

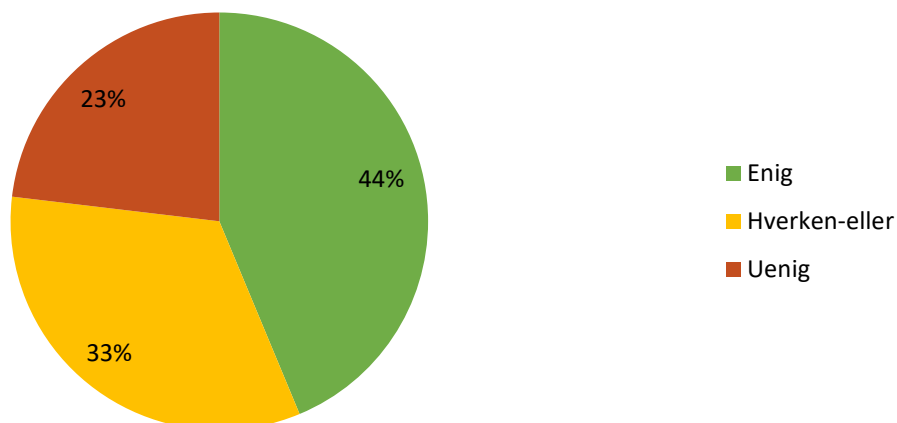
Figur 127: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at der i forsvarsforliget er for stort fokus på samfundssikkerhed (robusthed, cyberområdet, kritisk infrastruktur, katastrofeberedskab, totalforsvar, krisestyring). Pct. (2020-2021, 2023-2024).²³

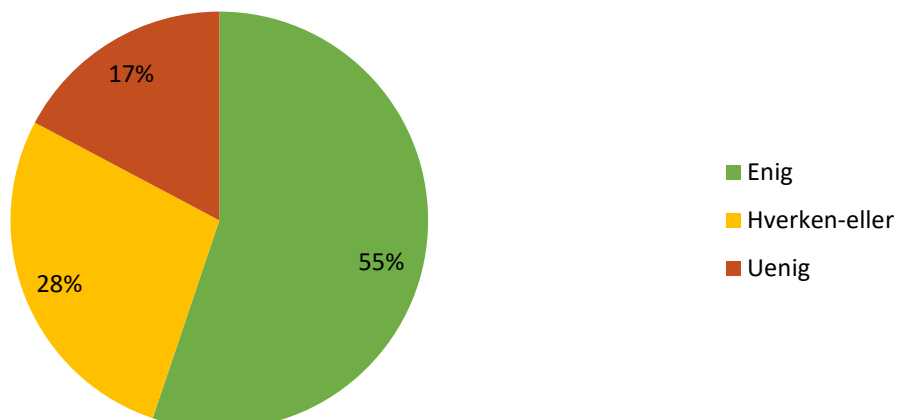
Figur 128: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at en udvidelse af værnepligten er hensigtsmæssig. Pct. (2024).

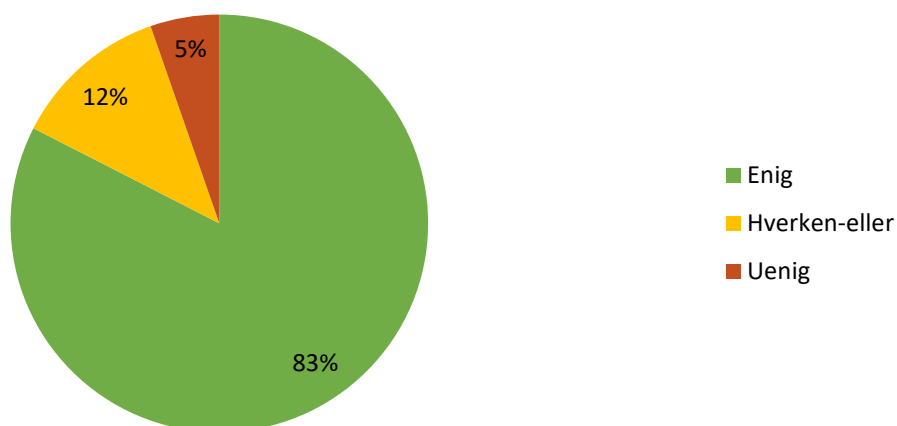
Figur 129: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at forligets fokus på at styrke økonomistyringen på forsvarsområdet vil sikre en effektiv opbygning af dansk forsvar. Pct. (2024).

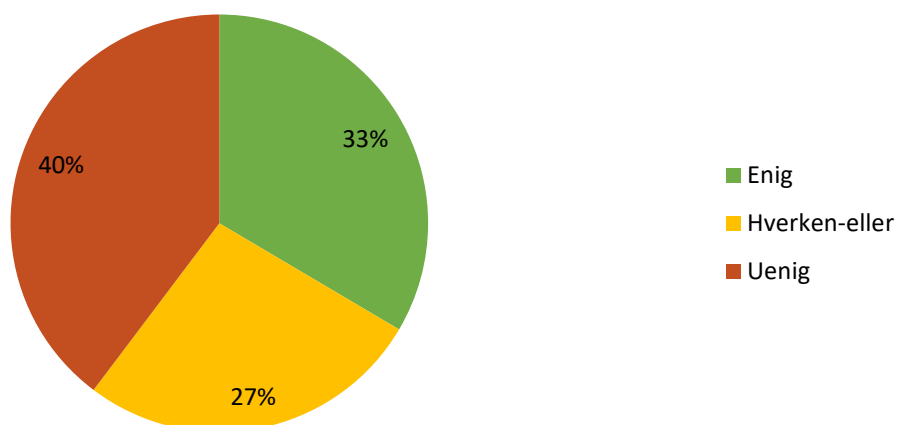
Figur 130: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Arktis og Nordatlanten bør prioriteres højere end Østersøen. Pct. (2024).

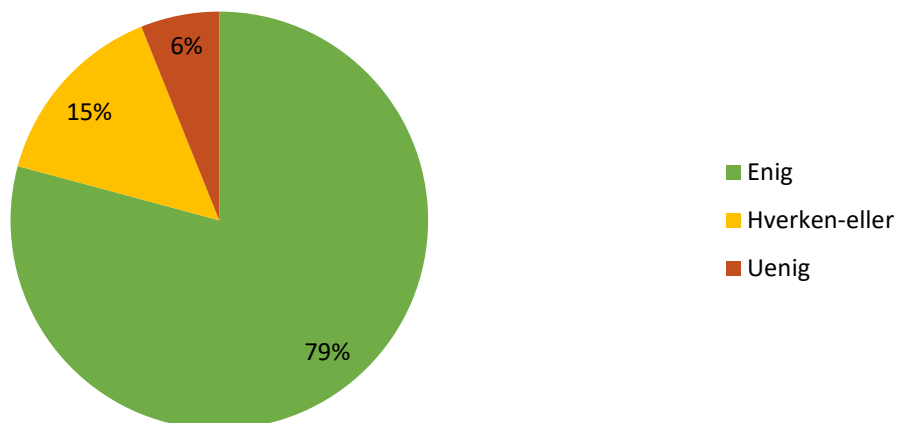
Figur 131: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den største udfordring i opbygningen af Forsvaret er udvikling og fastholdelse af kompetencer. Pct. (2024).

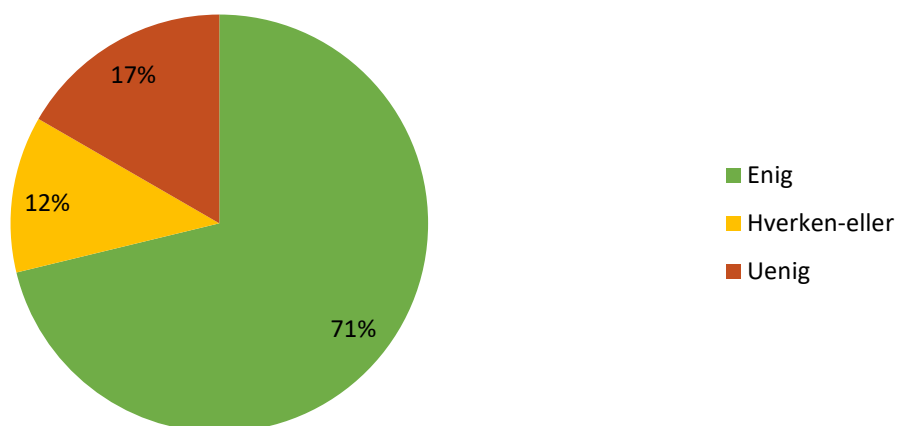
Figur 132: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at den største udfordring i opbygningen af Forsvaret er integreret af nye kapaciteter og teknologier. Pct. (2024).

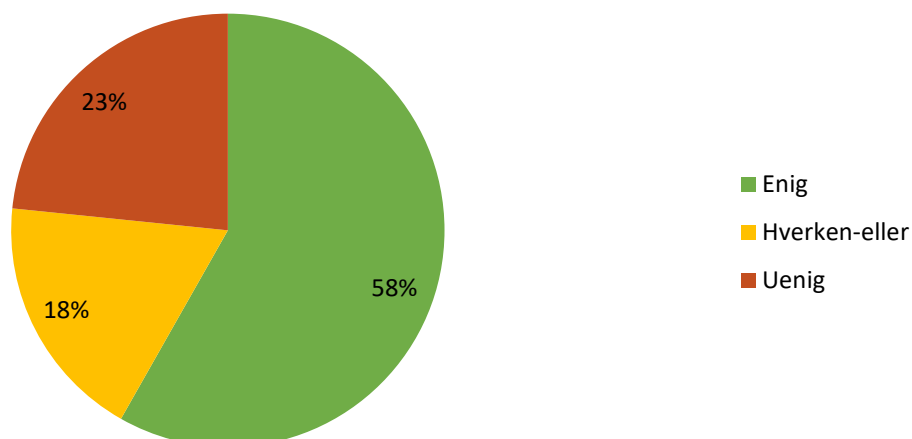
Figur 133: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at ledelsesstrukturen i Forsvarsministeriets koncern bør blive reorganiseret. Pct. (2024).

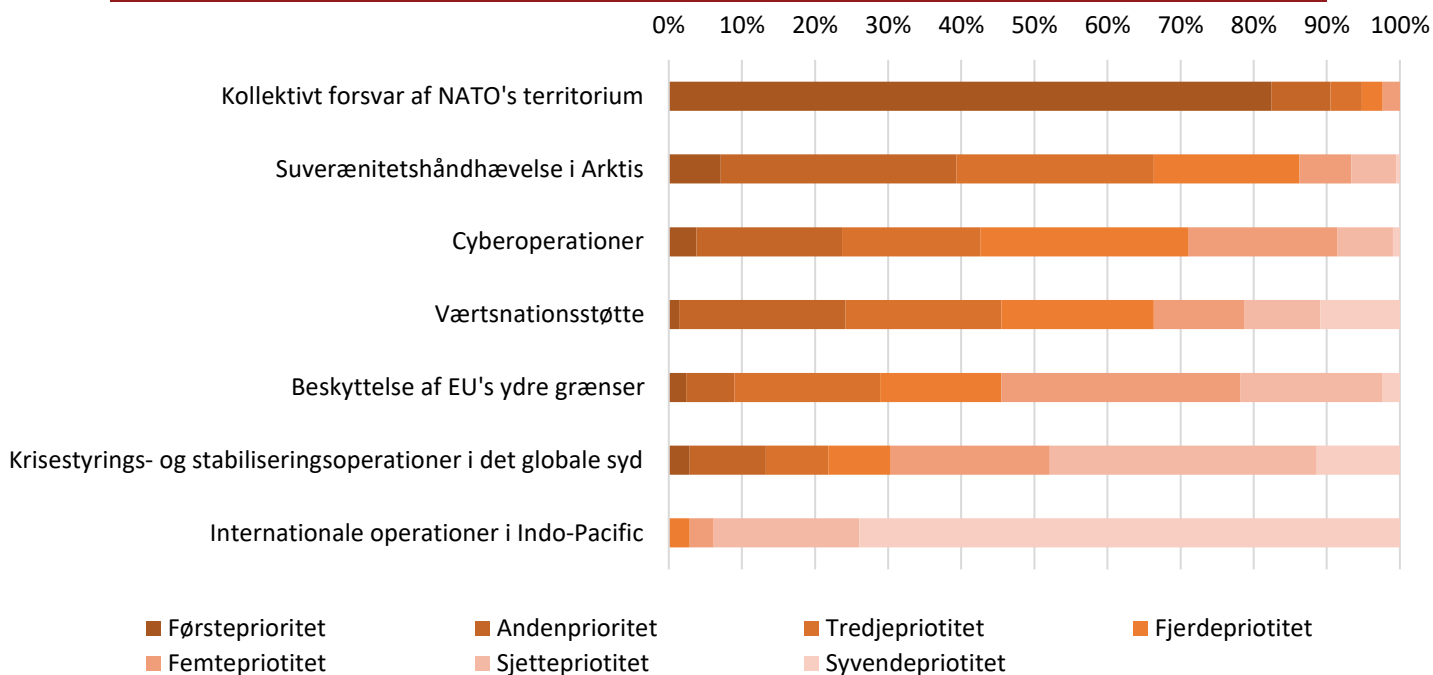
Figur 134: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at Forsvarschefen bør få helhedsansvaret tilbage. Pct. (2024).

Figur 135: Hvor enige eller uenige respondenterne er i, at der bør oprettes et ministerium for samfundssikkerhed. Pct. (2024).

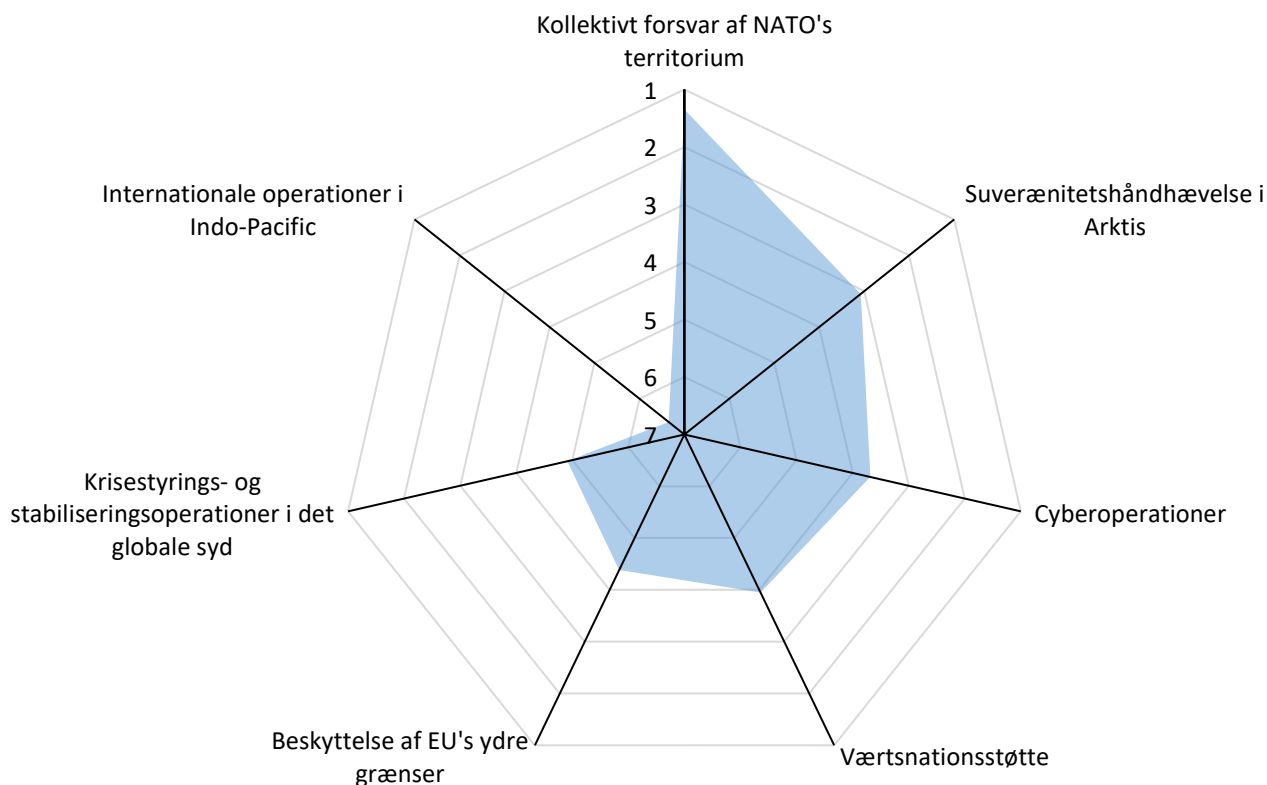

Figur 136: Hvordan respondenterne mener, at der i udmøntningen af Forsvarsforliget 2024-2033 bør prioriteres blandt disse typer af militære operationer. Pct. (2024).²⁴

Figur 137: Hvordan respondenterne mener, at der i udmøntningen af Forsvarsforliget 2024-2033 bør prioriteres blandt disse typer af militære operationer.

1 = højeste prioritet, 7 = laveste prioritet. Gennemsnit (2024).²⁵

4

Noter

- 1 Data er indsamlet, før Sverige blev optaget i NATO.
- 2 Data er indsamlet før første delaftale til forsvarsforliget 2024-2033.
- 3 Vurderingen af, hvad der er den største udfordring i opbygningen af dansk forsvar, er målt gennem to påstande om hhv. 1) udvikling og fastholdelse af kompetencer og 2) integrering af nye kapaciteter og teknologier, som respondenterne har erklæret deres grad af enighed i. Respondenterne har dermed ikke skulle prioritere mellem områderne. Det betyder, at respondenter, der mener, at udfordringen fra de to områder er lige stor, har kunnet erklære sig enig i begge påstande.
- 4 I 2023-undersøgelsen spurgte vi til "afslutningen af 2023", mens vi i dette års undersøgelse spurgte til "afslutningen af 2024".
- 5 Se note 4.
- 6 Før 2023 lød spørgsmålsformuleringen: "Hvor enig eller uenig er du i, at Vesten bør give yderligere støtte til Ukraine".
- 7 I 2020-2021 var spørgsmålsformuleringen: "Danmark bør bidrage til at opretholde EU's ydre grænser."
- 8 I 2020-2021 var spørgsmålsformuleringen: "Danmark bør bidrage til at håndtere udfordringen fra irregulær migration i nærområderne (fx i Afrika)."
- 9 Før 2021 spurgte vi ind til Grønland i stedet for Arktis.
- 10 Ved dette spørgsmål har 25 ud af 218 respondenter (svarende til 11,5 pct.) svaret 'ved ikke'.
- 11 Svarkategorien Canada er tilføjet i 2019 og indgår derfor ikke som selvstændig kategori ved tidligere år. Svarkategorierne Australien og Japan er tilføjet i 2021 og indgår derfor ikke som selvstændige svarkategorier ved tidligere år. Respondenter, som har ønsket at svare Canada, Japan eller Australien, har før svarkategorierne blevet introduceret indgået i svarkategorien Andet. 0 pct. har i 2021-2024 angivet Japan som foregangsland, hvorfor svarkategorien ikke fremgår af figuren.
- 12 I 2018 spurgte vi til, om den udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi for 2017-2018 var nyttig. I 2019, 2020 og 2021 spurgte vi til, om de udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategier for 2017-2018 og 2019-2020 generelt var nyttige. I 2023 spurgte vi til om de udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategier generelt var nyttige. I år er der spurgt specifikt ind til den nye udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi fra maj 2023.
- 13 Før 2021 anvendtes svarkategorien "fejlslagne stater" i stedet for "skrøbelige stater".
- 14 Svarkategorien "politisk subversion (desinformation og påvirkningskampanjer)" er tilføjet i 2021. Der foreligger derfor ikke datapunkter fra tidligere år.
- 15 I 2020 og 2021 har respondenterne vurderet Danmarks bidrag generelt til militære operationer i det globale syd.

- 16 Svarkategorien Canada er tilføjet i 2019 og indgår derfor ikke som selvstændig kategori ved tidligere år. Svarkategorierne Australien og Japan er tilføjet i 2021 og indgår derfor ikke som selvstændige svarkategorier ved tidligere år.
- 17 I 2021 er svarkategorien "rummilitære operationer (space) tilføjet, i 2020 er svarkategorien "sømililitære operationer" tilføjet, og i 2018 er svarkategorien "cybersikkerhed" tilføjet, og der foreligger derfor ikke datapunkter fra tidligere år. I 2020 er "konventionelle landmililitære operationer" omdøbt til "landmililitære operationer". I 2020 er svarkategorien "Arktis" omdøbt til "arktiske operationer".
- 18 Ved dette spørgsmål har 22 ud af 218 respondenter (svarende til 10,1 pct.) svaret 'ved ikke'.
- 19 Ved dette spørgsmål har 27 ud af 218 respondenter (svarende til 12,4 pct.) svaret 'ved ikke'.
- 20 I 2018-2023 spurgte vi til forsvarsforliget 2018-2023, mens vi i dette års undersøgelse har spurgt til forsvarsforliget 2024-2033.
- 21 Se note 20.
- 22 Se note 20.
- 23 Før 2024 lød spørgsmålsformuleringen: "Der er et for stort fokus på beredskab og totalforsvar (katastrofeberedskab, krisestyring og internationale hjælpeindsatser)". Derudover se note 20.
- 24 Vi har bedt respondenterne prioritere mellem syv typer af militære operationer i udmøntningen af forsvarsforliget 2024-2033 ved at rangere operationerne fra 1 (højest prioriteret) til 7 (lavest prioriteret). Figuren viser, hvor mange procent af respondenterne, der har de enkelte operationstyper som hhv. deres 1., 2., 3. prioritet osv.
- 25 Samme spørgsmål som foregående figur, men anden grafisk fremstilling, som viser den gennemsnitlige prioritering.